

Yhteenvedo luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukio- lain muuttamisesta annetuista lausunnoista

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 21.6.2018 lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta. Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 3.9.2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaanotti lausuntoja mennessä 109 kappaletta. Lausunnon toimittivat seuraavat tahot: oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Kirkkohallitus, Kotimaisten kielten keskus, Lapin aluehallintovirasto, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (svenska enheten för bildningsväsendet), Opetushallitus, Saamelaiskäräjät, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Ylioppilastutkintolautakunta, Ålands landskapsregering, Alavuden kaupunki, Englantilaisen koulun säätiö sr, Espoon kaupunki, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Helsingin kaupunki, Hämeenkyrön kunta, Imatran kaupunki, Joensuun kaupunki, Järvenpään kaupunki, Kaarinan kaupunki, Kangasalan kaupunki, Kauha-joen kaupunki, Kauniaisten kaupunki, Kolarin kunta, Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry, Kristiinankaupunki, Kuopion kaupunki, Lahden kaupunki, Laitilan ja Uudenkaupungin kaupungit, Lappeenrannan kaupunki, Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry, Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, Maalahden kunta, Mikkelin kaupunki, Naantalın kaupunki, Nousiaisten kunta, Oulun kaupunki, Porin kaupunki, Pöytyän kunta, Raision kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Sonkajärven kunta, Tampereen kaupunki, Teuvan kunta, Tuusulan kunta, Vantaan kaupunki, Vasa gymnasium, Viipurin Reaalikoulu Oy, Vöyrin kunta, Ammattikorkeakoulu Arcada, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Lahden ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Aikuislukioiden opettajat ry, Aikuislukoliitto ry, Aineopettajaliitto AOL ry, Akava ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Finlands svenska lärarförbund FSL, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry, Kuvataideopettajat ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Näkövammaisten liitto ry, Oma kieli -yhteisö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Pro Lukio ry, Psykologianopettajat PSOP ry, Sivistystyönantajat ry, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen englanninopettajat ry, Suomen harjoittelukoulujen lehtoreiden yhdistys SUHO ry, Suomen Kansanopistoyhdistys, Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lukiolaisten Liitto, Suomen opinto-ohjaajat ry, Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry, Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry, Suomen Rehtorit ry, Suomen ruotsinopettajat ry, Suomen uskonnonopettajain liitto ry, Suomen ylioppilaskuntien liitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Taloudellinen tiedotustoimisto TAT ry, Tehy ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Yksityiskoulujen Liitto ry, Äidinkielen opettajain liitto ry, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ja vihreä eduskuntaryhmä.

Lisäksi lapsiasiavaltuutettu ja Tilastokeskus ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Lausuntoyhteenvedo

Kokonaisuutena arvioiden esitysluonnoksen tavoitteita ja sisältöä pidettiin lausunnoissa pääosin kannatettavana.

Ylioppilastutkinnon rakennetta koskevan Gaudeamus igitur -työryhmän ehdotuksen katsottiin sinänsä olevan kannatettava. Osa lausunnonantajista totesi, että muutos on myös linjassa korkeakoulujen uusien valintaperusteiden kanssa ja vahvistaa opiskelijoiden mahdollisuuksia jatko-opintoihin hakiessa. Toisaalta joissakin lausunnoissa tuotiin esiin, että ehdotuksen voidaan katsoa vähentävän reaalikokeiden painoarvoa ja se voi olla haastava esimerkiksi kahta tutkintoa suorittaville ja osalle aikuislukioiden opiskelijoista. Ehdotusta pidettiin myös vaikeaselkoisena.

Ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautumiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyviä menettelyjä koskevien säännösten keventämistä esitetyllä tavalla kannatettiin lausunnoissa yleisesti. Ehdotusten katsottiin edistävän ylioppilastutkinnon menestyksellistä suorittamista.

Selkeä enemmistö lausunnonantajista piti englanninkielistä ylioppilastutkintoa tarpeellisena ja suhtautui sen esitettyyn toteuttamistapaan myönteisesti. Toisaalta joissakin lausunnoissa esitettiin, että englanninkielinen tutkinto ei esitetyssä muodossa täysin palvelisi tarkoitettua kohderyhmää, johtuen erityisesti vaatimuksesta suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden koe kansalliskielessä. Lisäksi jotkut lausunnonantajat katsoivat olevan tulkinnanvaraista, milloin opinnot on suoritettu pääosin englannin kielellä ja milloin opiskelijalla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Mainittuja seikkoja toivottiin jatkovalmistelussa selkeytettävän.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin puoltavia ja vastustavia näkemyksiä liittyen ylioppilastutkinnon kokeiden rajattomaan uusimiseen ja koulutuksen järjestäjien velvollisuuteen järjestää kokeet uusijoille. Koulutuksen järjestäjien mukaan rajaton uusimisoikeus voi aiheuttaa koulutuksen järjestäjälle haasteita ylioppilaskirjoitusten käytännön järjestelyissä.

Ylioppilastutkintolautakunta ja eräät muut lausunnonantajat pitivät esitysluonnoksen kustannusvaikutusten arviointia jossain määrin alimitoitettuna. Lautakunta toi esille, että muutosten asianmukainen toimeenpano edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja. Lukiokoulutuksen järjestäjät pitivät lisäksi tärkeänä sitä, että esitetyistä ylioppilastutkinnon muutoksista ei aiheutuisi koulutuksen järjestäjille lisäkustannuksia.

Kannatettavina ehdotuksina pidettiin myös esimerkiksi oppiainerajat ylittävien tehtävien sisällyttämistä ylioppilastutkinnon kokeisiin, mahdollisuutta suorittaa vieraan kielen kokeen sijasta saamen äidinkielen koe ja koetilaisuuden järjestyksenpitoa koskevien säännösten täsmentämistä. Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiä pidettiin osin vaikeaselkoisina ja niitä toivottiin selkeytettävän.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille, että ylioppilastutkintoon tehtävien muutosten vaikutuksia on syytä tarkoin seurata ja arvioida.

Lausuntojen keskeinen sisältö

Oikeusministeriö (*lausuntoa tiivistetty*)

Yleiset huomiot

Oikeusministeriö pitää ylioppilastutkinnosta annettavan uuden lain säätämistä tarpeellisena. Ylioppilastutkinnolla on oikeudellisia vaikutuksia opiskelijan myöhemmille opiskelumahdollisuuksille. Esitysluonnokseen sisältyy myös useita perusoikeuslottuvuuksia kuten sääntelyn yhteys perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädettyyn sivistyksellisten oikeuksien turvaamisveloitteeseen sekä perustuslain 17 §:n mukaisiin kielellisiin oikeuksiin. Kyse on ylipäänsä sellaisista opiskelijan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta keskeisistä seikoista, joista perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tulee säätää lailla. Lisäksi esitysluonnokseen sisältyy sääntelyä julkisen vallan käyttämisestä esimerkiksi ylioppilastutkintolautakuntaa koskien (ks. esim. PeVL 12/2004 vp, s. 2–3, PeVL 58/2001 vp, s. 3), mistä tulee perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 119 §:n 2 momentin mukaisesti säätää lailla.

Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyt säännökset

Lisäksi ylioppilastutkinnosta annettavan lain 16 §:ssä säädettäisiin järjestyksen rikkomisesta ja vilpillisestä menettelystä ylioppilastutkinnon kokeissa määrättävistä seuraamuksista voimassa olevaa lainsäädäntöä täsmällisemmin. Sääntelyssä on otettu huomioon asian perusoikeuskytkennät muun muassa porrastamalla seu-

raamukset rikkomuksen vakavuuden perusteella. Säännöksessä on muutoinkin otettu huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot koulutuslainsäädännön kurinpitosäännöksistä, eikä sääntely ole siten valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista. Esimerkiksi 16 §:n 5 momentissa säädettäisiin oikeudesta poistaa häiritsevä kokeilas koetilaisuudesta siten kuin uuden lukiolain 43 §:ssä säädetään. Kyseinen lukiolain säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan lukiolain 26 b §:ää, joka on ollut myös perustuslakivaliokunnan arvioitavana (PeVL 70/2002 vp, s. 4).

Kielelliset oikeudet

Lakiehdotuksen 20 §:n 2 momentin mukaan englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta annettaisiin suomen- tai ruotsinkielisen ylioppilastutkintotodistuksen lisäksi englanninkielinen todistus. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kielilain 19 §:n lähtökohtana on, että tuomio, päätös ja muu viranomaisen antama asiakirja laaditaan asian käsittelykielellä, suomeksi tai ruotsiksi. Kielellisten oikeuksien lähtökohtana on perustuslain 17 §, jonka mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Kielilaissa säädetään tarkemmin oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia viranomaisissa sekä viranomaisten velvollisuudesta antaa palvelua näillä kielillä. Muussa lainsäädännössä on kielilakia täydentäviä säännöksiä. Kielilain 4 §:n 1 kohdassa todetaan, että myös erityislainsäädännössä säädetään muun ohella opetuskielestä, kielestä oppiaineena ja tutkintokielestä koulutusta koskevassa lainsäädännössä. Esimerkiksi ylioppilastutkinnon kielestä säädetään sitä koskevassa erityislainsäädännössä. Englanninkielisestä tutkintotodistuksesta on siksi tarpeen säätää ehdotettavassa laissa erikseen.

Saamen kielen suorittaminen ylioppilastutkinnossa

Lakiehdotuksen 12 §:n 3 momentin mukaan kokelas voisi suorittaa vieraan kielen kokeen sijasta äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen saamen kielessä. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tällä hetkellä saamen kielen osaamista voi osoittaa äidinkielen kokeena ja vieraan kielen lyhyen oppimäärän kokeena. Kokeet laaditaan erikseen pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea varten. Jos kokelas haluaa nykyisin suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen saamen kielessä, ainoastaan toisen kotimaisen kielen kokeet ovat korvattavissa vastaavan kielen äidinkielen kokeella. Ehdotettu säännös perustuisi Gaudeamus igitur -työryhmän ehdotukseen (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:16). Säännös joustavoittaisi mahdollisuuksia osoittaa saamen kielen osaamista. Esitysluonnoksen yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia koskevassa jaksossa (s. 34) todetaan lisäksi, että kokelaan ei enää tarvitsisi jättää suomen tai ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden koetta suorittamatta voidakseen suorittaa saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen. Tämän arvioidaan lisäävän saamen kielen suorittamista ylioppilastutkinnossa. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan myös tämä muutosesitys vaikuttaa perustellulta. Sillä myös turvattaisiin perustuslain 17 §:n 3 momentissa säädettyä saamelaisien oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Tietojensaantioikeus

Tietojensaantioikeutta koskevaa sääntelyä on syytä arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut sääntelyä viranomaisten tietojen saamisesta ja luovuttamisesta salassapitovelvollisuuden estämättä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta. Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, PeVL 17/2016 vp, s. 2–3, PeVL 19/2012 vp, s. 4 ja niissä viitatu lausunnot.)

Muutoksenhaku

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että lakiehdotuksen muutoksenhakusäännökset olisivat nyt ehdotettua selkeämpiä, jos ne muotoiltaisiin kokonaisuudessaan uudelleen. Esimerkiksi säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä olisi lähtökohtaisesti perusteltua keskittää samaan pykälään.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitysluonnokseen sisältyvät säätämisyjärjestysperustelut ovat varsin kattavat. Lakiehdotusta arvioidaan perustuslain 6 §:n 1 ja 2 momentin, 7 §:n 1 ja 3 momentin, 10 §:n 1 momentin, 16 §:n 2 momentin, 17 §:n 2 momentin, 21 §:n 1 momentin, 80 §:n 1 ja 2 momentin sekä 119 §:n 2 momentin kannalta. Myös perustuslain 2 §:n 3 momentti ja 22 § mainitaan viittauksenomaisesti. Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen painopisteitä vastaavasti oikeusministeriö pitää erityisen tärkeänä, että säätämisyjärjestysperusteluissa tuodaan esille perustuslain kielellisiä oikeuksia koskeva sääntely.

Lakiehdotusta on myös arvioitu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön valossa. Säätämisyjärjestysjaksossa on muun muassa otettu huomioon perustuslakivaliokunnan tulkinta, jonka mukaan ylioppilastutkinnon olemassaolo tai tutkinnon yksityiskohtainen rakenne taikka suorittamistapa tai -muoto eivät ole opiskelijan kielellisten perusoikeuksien kannalta merkityksellisiä seikkoja (PeVL 12/2004 vp, s. 2). Myöskään ehdotetulla englanninkielistä ylioppilastutkintoa koskevalla sääntelyllä ei puututtaisi kansalliskielten asemaan lukio-koulutuksen opetuskielinä tai oppiaineina eikä oikeuteen suorittaa ylioppilastutkinto suomeksi tai ruotsiksi.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluiden jatkovalmistelussa tulisi vielä tarkastella uudelleen lakiehdotuksen suhdetta perustuslain 10 §:n 1 momenttiin edellä tietojensaantioikeudesta sanotun mukaisesti.

Muut seikat

Oikeusministeriö kiinnittää lopuksi huomiota esitysluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen niukkuuteen; esimerkiksi muutoksenhakua koskevan 22 ja 24 §:n perustelut on esitetty vain muutamassa virkkeessä. Muilta osin esitysluonnosta voidaan pitää jo varsin viimeisteltyä – esimerkiksi kielellisiä ongelmia on verrattain vähän.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM) lausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä. TEM pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina ja perusteltuina. Esityksen tavoitteena on lisätä lukion vetovoimaa, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle.

Ylioppilastutkinnon rakenne

Ylioppilastutkinnon rakennetta ehdotetaan muutettavaksi. Mikäli kokelas päättää suorittaa tutkinnossa reaaliaineen kokeen, edellytettäisiin yhden reaaliaineen kokeen sijasta kahden reaaliaineen kokeen taikka yhden reaaliaineen kokeen ja yhden vieraan kielen kokeen suorittamista.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esityksen muutosta. Tutkinnon vaatimustason voidaan arvioida nousevan, mutta toisaalta, kuten yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa todetaan, muutos kannustaisi opiskelijaa osoittamaan aiempaa laaja-alaisemmin osaamistaan.

Ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautuminen

Esityksen mukaan kokelaan ei enää tarvitsisi valita tutkinnon pakollisia kokeita sitovasti ilmoittautuessaan kokeisiin. Kokelaan ilmoittautumista eritasoisin kokeisiin samassa tutkintoaineessa ei myöskään rajoitettaisi.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitystä. Opiskelijoiden on tehtävä jatko-opintoihinsa ja uraansa vaikuttavia päätöksiä sängen varhain. On tärkeää kiinnittää huomiota paitsi riittävään opinto-ohjaukseen, mutta myös tutkinnon suorittamisen joustavoittamiseen joiltain osin. Esitys joustavoittaisi opiskelijoiden mahdollisuuksia

osallistua esimerkiksi pitkän matematiikan kirjoittamiseen. Tällaisilla joustoilla voidaan arvioida olevan mahdollista lisätä pitkän matematiikan kirjoittaneiden määrää, mikä tukee tulevia siirtymiä jatko-opintoihin ja työelämään. Esityksellä tuetaan matematiikan opiskelua ilman velvoittavuuden lisäämistä, mikä taas saattaisi vähentää epävarmojen kokelaiden kiinnostusta tutkintoa kohtaan.

Englanninkielinen tutkinto

Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa tai on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän tai tutkintoon osallistumisen perusteena olevan ammatillisen tutkinnon pääosin englannin kielellä, sekä erityisestä syystä myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitystä. Mahdollisuus tutkinnon suorittamiseen englanniksi tukee kansainvälistymisen trendiä ja toimii yhtenä vetovoimatekijänä erityisesti kasvukeskuksissa.

Valtiovarainministeriö (lausuntoa tiivistetty)

Lukion opetussuunnitelmaan kuuluu jo nykyisin laajasti eri reaaliaineiden ja vieraiden kielten opintoja, minkä perusteella voidaan olettaa, että tutkinnon rakennetta koskeva muutos ei edellytä kyseisten oppiaineiden tuntimäärien lisäämistä lukiokoulutuksessa. Näin ollen ehdotetun muutoksen ei tältä osin voida arvioida muuttavan kuntien tehtäviä tai velvoitteita lukiokoulutuksen järjestäjinä.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon käyttöönoton myötä englanninkielisen lukiokoulutuksen tarve lisääntyy tulevaisuudessa. Tällä on puolestaan sekä taloudellisia että henkilöstövaikutuksia. Hallituksen esitysluonnoksesta puuttuu tämän mahdollisen kehityksen arviointi ja siitä aiheutuvat vaikutukset. Henkilöstövaikutusten osalta tulevat arvioitaviksi ainakin englanninkielisestä opettamisesta maksettava kielilisiä ja opettajien täydennyskoulutustarpeet.

Esitysluonnokseen sisältyvä taloudellisten vaikutusten kuvaus on yleinen. Taloudellisten vaikutusten arvioinnista puuttuu selvitys siitä, miten valtiolle aiheutuva menolisäys on tarkoitus kattaa. Vaikutusarvioinnissa ei ole edelleen arvioitu sitä, jakautuvatko lisäkustannukset eri vuosille ja jos näin, niin miten.

Vuosia 2019-2022 koskevassa JTS-päätöksessä ei ole lukiouudistukseen varattujen määrärahojen lisäksi varattu erillisiä määrärahoja ylioppilastutkintoa koskevasta esitysluonnoksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin. Vuoden 2019 valtion talousarviota koskevassa hallituksen budjettiriihessä on esitetty 10 miljoonan euron lisämäärärahaa uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen vuonna 2019. Valtiovarainministeriö katsoo, että esitysluonnoksesta aiheutuvat lisäkustannukset tulee kattaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista.

Esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset tarkoittavat käytännössä kokelaan suorittamien kokeiden määrän lisääntymistä silloin, kun kokelas suorittaa reaalikokeen. Uudessa lukiolaissa on lisäksi luovuttu ylioppilastutkinnon uusimiskertoja koskevista rajoituksista. Lukiouudistukseen liittyvissä hallituksen esityksissä ei ole arvioitu, miten ehdotetut muutokset kokonaisuutena vaikuttavat uudesta ylioppilastutkinnosta perittäviin maksuihin ja maksukertymiin. Valtiovarainministeriö pitää tällaisen arvioinnin laatimista tarkoituksenmukaisena.

Lopuksi valtiovarainministeriö toteaa, että hallituksen esitysluonnos kuuluu kuntalain (410/2015) 13 §:n mukaisesti kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa käsiteltäviin asioihin.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Itä-Suomen aluehallintovirasto kiittää ministeriötä johdonmukaisesta ja laadukkaasta lukiolain laajasta kokonaisvalmistelusta. Itä-Suomen aluehallintovirasto pitää lukiolaista ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta annettua hallituksen esitystä kokonaisuutena hyvin perusteltuna ja onnistuneena. Lukiota ja ylioppilastutkintoa koskevaa kokonaislakiuudistusta voidaan pitää opiskelijaystävällisenä ja -lähtöisenä. Tämä on aina ensiarvoisen tärkeä peruslähtökohta, kun puhutaan vajaavaltaiten (lasten ja) nuorten palvelujen uudistamisista. Lukiokoulutusta ja ylioppilastutkintoa koskevilla uusilla lakipäivityksillä pystytään edistämään lukio-opiskelijoiden hyvinvointia ja opinnoissa etenemistä sekä tarjoamaan paremmat edellytykset jatkamiseen menestyksellisesti korkeakouluopinnoissa ja työelämässä.

Jatkossa ylioppilastutkinto on mahdollista, tietyin edellytyksin, suorittaa myös englannin kielellä. Itä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa uudistuskohtaa lämpimästi. Englanninkielisen perusopetuksen oppilasmäärien kasvu on juuri niin kuin esityksessä todetaan luonut paineita lisätä myös englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa. Lisäksi englanninkielisen lukiotasoisien opetuksen tarjonnan lisääminen on tärkeää, kun halutaan houkutellessa kansainvälisiä (huippu)osaajia maahan. Monille perheellisille tärkein kynnyskysymys maahan-tuloon on se, löytyykö kohdemaasta heidän lapsilleen korkeatasoista englannin kielistä perusopetusta ja toisen asteen lukio-opetusta. Asiaan liittyy myös perustuslain 16 pykälän vaatimus yhdenvertaisista koulutuksellisista mahdollisuuksista kaikille maassamme asuville.

Itä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa opiskelijoille tulevien selkeiden etujen ja oikeusturvahyödyn vuoksi sitä, että jatkossa ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovutaan ja koulutuksen järjestäjille säädetään velvollisuus järjestää kokeet myös uusijoille ja tutkinnon täydentäjille (ks. lakiesityksen pykälä 17).

Tämä uudistuksen kohta jakoi – kuten jo helmikuun lausunnossamme ennakoimme – lausunnonantajien näkemyksiä jo kevään lukiolain lausuntokierroksella. Osa arvioi, että uudistus aiheuttaa roimasti lisätyötä lukion opettajille ja että joillekin pienille lukioille voisi aiheutua kohtuuton tila- tai muu ongelma, jos ylioppilaskoetta suorittamaan tulisi suuri määrä ”ulkopuolisia” opiskelijoita.

Kuitenkin ylioppilaskokeeseen osallistuminen vaatii kokelaalta suurta työtä ja valmistautumista. Mitään suurta osallistumissummaa ei ole odotettavissa. Lisäksi korkeakoulujen uudistuvat opiskelijavalinnat ja ylioppilastutkinnon painoarvon lisääminen edellyttävät, että ylioppilastutkinnon kokeita olisi mahdollista uusia nykyistä joustavammin. Joustavat uusimismahdollisuudet vähentävät myös korkeakoulujen opiskelijavalintojen aiheuttamia yksittäisiin ylioppilaskokeisiin liittyviä suorituspaineita ja kokelaiden stressiä sekä yksittäisen kokeen epäonnistumisen tai tutkintopäivänä sairastumisen merkitystä.

Kokeen voisi siis suorittaa haluamallaan lukiokoulutuksen järjestäjällä. Kuitenkin ainakin suuremmille lukio-koulutuksen järjestäjille jäisi mahdollisuus ohjailta ja tasata sitä, missä lukiotoimipaikoissa ulkopuolelta tulevat voisivat kokeeseen osallistua. On selvää, että lainsäädännön kautta tulevia uusia käytäntöjä tulee aina seurata tarkasti, ja jos tehdyt muutokset eivät toimi halutulla tavalla tai aiheutetaan ei-toivottuja kohtuuttomia seurauksia, tehdään tarvittavia lainsäädännöllisiä korjauksia.

Uusi lukiolaki ja sähköistyvä ylioppilastutkinto luovat perusteen lukion opetussuunnitelman perusteiden (2015) päivittämiseen. Hallituksen esityksen mukaan 2021 syksyllä otetaan käyttöön jälleen uudet lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Nämä kaikki lukiokoulutuksen muutokset ja etenkin koko opetuksen ja oppimisen digitalisoituminen luovat merkittävän osaamishaasteen lukio-opettajille. Itä-Suomen aluehallintoviraston mielestä tulisi jälleen tässäkin yhteydessä harkita, opetuksen laadun ja osuvuuden tosiasialliseksi turvaamiseksi, opetushenkilöstölle säädettävästä vuosittaisesta täydennyskoulutusvelvoitteesta. Tällaista ei rahan puutteeseen vedoten ole vielä saatu Suomessa aikaiseksi. Omituinen paradoksi Suomessa on ollut se, että tällainen täydennyskoulutusvelvoite on ollut säädettynä sote-henkilöstölle jo 15 vuotta, mutta ei vielä kukaan opetushenkilöstölle – ammattiryhmälle, jonka tehtävänä on välittää tulevaisuuden yhteiskunnassa tarvittavat tiedot ja taidot nouseville sukupolville. Täydennys- ja/tai jatkokoulutusvelvoite parantaisi samalla myös opetushenkilöstön hyvinvointia ja motivoituneisuutta ammattitaitonsa ja opetuksensa kehittämiseen. Ministeriön tulee ainakin varata riittävät täydennyskoulutusresurssit lukio-opettajien pitkäaikaiseen ja suunnitelmalliseen

täydennys- ja päivityskoulutukseen. Täydennyskoulutusmahdollisuudet on turvattava yhdenvertaisesti koko maan alueella kaikille lukio-opettajille. Vain opettajien koulutuksen kautta voidaan luoda uskottava perusta lukiokoulutuksen laadun tasavertaiselle kehittämiselle. Kysymys on myös lukio-opiskelijoiden oikeusturvan varmistamisesta: opiskelijoilla tulee taata ehdoton oikeus saada tasalaatuaista opetusta riippumatta asuinpaikasta tai lukiosta.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Karvin näkemys on, että lakiluonnokset ovat kokonaisuudessaan jo melko valmiita. Tarkennusta vaativat kuitenkin vielä englanninkielisen tutkinnon kehittäminen sekä lukion opintoneuvonnan järjestelyt. Lisäksi uudistuvan, digitalisoidun kokeen seuranta ja kehittäminen Ylioppilastutkintolautakunnan, Opetushallituksen ja Karvin yhteistyönä on perusteltua.

Kirkkohallitus

Lausuntonsa yhteenvedona Kirkkohallitus korostaa, että

- englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta lakiehdotus turvaa riittävästi yksilöiden yhdenvertaisuutta sekä alueellisia tarpeita
- asetuksella tulee säätää kokeen uusimiseen liittyvistä menettelyistä, jotta opettajien työmäärä pysyy kohtuullisena ja ehkäistään uusimisoikeuden väärinkäytöksiä
- uskonnon kokeiden järjestäminen on vähemmistöille yhdenvertaisuuskysymys
- saamenkielisten kokelaiden vaihtoehtojen lisääminen ylioppilaskokeessa on hyvä ratkaisu.

Kotimaisten kielten keskus

Kotimaisten kielten keskus suhtautuu kielteisesti englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen lakiesityksen tarkoittamalla tavalla.

Englanninkielisen ylioppilastutkinto on merkittävä koulutuspoliittinen kysymys, jonka yhteiskunnallisiin ja kielipoliittisiin vaikutuksiin ei ole syvennytty lainvalmistelussa riittävästi. Kunnallinen englanninkielinen lukiokoulutus ja englanninkielinen ylioppilastutkinto muuttaisivat koulutusjärjestelmämme perusteita radikaalisti, sillä englanti nousisi kansalliseksi kieleksi koulutusjärjestelmässämme. Ennen sääntelyä pitää tutkia muutoksen vaikutukset koulutuksen laajaan kenttään analyttisesti ja perin pohjin. Selvityksen tulosta on peilattava Suomen nykyiseen kielitilanteeseen. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon kohderyhmä ja aito tarve tulee selvittää ennen lakimuutoksia.

Kotimaisten kielten keskus pitää vakavana puutteena sitä, ettei lakiesityksessä säädetä englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeesta. Kansalliskielen osaamistason määrittäminen on aivan ratkaiseva asia sekä englanninkielisen tutkinnon hyväksyttävyyden että sääntelyn vaikutusten arvioinnin kannalta.

Englanninkieliseen ylioppilastutkintoon osallistuvan opiskelijan englannin kielen taitoa koskevan sääntelyn tulee olla yksityiskohtaisempaa. Laki tarjoaa rehtorille laajat valtuudet päättää englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusoikeudesta. Koulujen käytännöistä tulisi luultavasti hyvin epäyhtenäisiä ja suoritusoikeuden antamisen perusteista kirjavia. Tarvitaan yhtenäinen normisto. Englanninkieliseen ylioppilaskokeeseen osallistumisen edellytys voisi olla esimerkiksi riittävän korkea englannin kielen taitotaso, jonka opiskelija näyttää kielten eurooppalaisen viitekehyksen mukaisessa kokeessa.

Lapin aluehallintovirasto

Kokonaisuutena esitys on pääosin kannatettava ja vahvistaa opiskelijoiden asemaa ja sujuvoittaa siirtymistä lukiosta jatko-opintoihin.

Sellaisten saamenkielisten opiskelijoiden, joilla on yhtä vahva saamen ja suomen kieli, mahdollisuus suorittaa kaksi äidinkielen ja kirjallisuuden koetta (saamen ja suomen kielen kokeet) tulisi selkeästi mainita lakiesityksessä.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Esityksen tavoitteet

Lounais-Suomen aluehallintovirasto pitää tarpeellisena ylioppilastutkintolain uudistamista vastaamaan uutta lukiolakia sekä ympäröivän yhteiskunnan jatkuvasti muuttuvia vaatimuksia.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto pitää esityksen tavoitteita hyvinä ja kannatettavina. Erityisesti opiskelijan asemaan kohdistuvat parannukset ovat tervetulleita. Pyrkimys ehkäistä tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä ja vähentää tutkinnon suorittamisen henkistä kuormitusta ovat aluehallintoviraston näkemyksen mukaan tärkeitä.

Aluehallintovirasto yhtyy esityksen näkemykseen, että yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi, mutta esittää samalla huolensa riittävän ohjausresurssin varmistamisesta lukioissa. Toisen pakollisen opinto-ohjauksen kurssin lisääminen lukion opetussuunnitelmaan oli askel oikeaan suuntaan, mutta samalla tulee huolehtia myös pätevien opinto-ohjaajien riittävydestä.

Opiskelijoiden oikeusturvan edistämistä ja toteutumista valvovana viranomaisena aluehallintovirasto pitää tärkeänä esityksen tavoitetta varmistaa kokelaiden mahdollisuudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti.

Keskeiset ehdotukset

Aluehallintovirasto kannattaa ylioppilastutkinnon rakenteen muuttamista esitetyllä tavalla. Kokeeseen ilmoittautumisen joustavoittaminen lisää opiskelijoiden valinnanvapautta. Toisen reaaliaineen tai vaihtoehtoisesti vieraan kielen lisääminen reaaliaineen kokeeseen laajentaa tutkintoa ja nostaa sen vaativuutta kokelaan näkökulmasta, mutta samalla edistää uudistuksen tavoitetta kokelaiden osaamisen monipuolisempaan esittämiseen.

Esityksen mukaan hylättyyn ylioppilastutkintoon sisältyneet hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet voitaisiin sisällyttää tutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisestä. Aluehallintovirasto pitää esitystä kannatettavana niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta, samoin kuin kevennyksiä tutkinnon suorittamisajan pituuteen.

Esityksen mukaan tutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi, mutta äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä kokeessa suoritettava kotimaisella kielellä. Aluehallintovirasto yhtyy näkemykseen, että tämä turvaisi sellaisten kokelaiden asemaa, joilla on huonot edellytykset suorittaa tutkinto suomen tai ruotsinkielellä.

Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan uudistuksesta aiheutuisi lisäkustannuksia lähinnä Ylioppilastutkintolautakunnalle. Kustannukset muodostuisivat ylioppilastutkintorekisterin vaatimista muutoksista sekä englanninkielisen ylioppilastutkinnon aiheuttamista kustannuksista. Lisäkustannusten arvioidaan olevan v. 2019-2020 n. 1,8 miljoonaa euroa, mikä katettaisiin hallinnonalan sisäisillä määrärahasiirroilla. Aluehallintovirasto pitää kannatettavana, etteivät kokelailta perityt maksut nouse uudistuksen myötä, mutta esittää samalla huolensa siitä, ettei hallinnonalan budjetissa ole suurta liikkumavaraa, minkä vuoksi lisäkustannukset tulisi kattaa lisämäärärahalta.

Esityksen mukaan uudistuksesta ei aiheutuisi kunnille lisäkustannuksia. Aluehallintovirasto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota kuntien huoleen siitä, että velvollisuus järjestää ylioppilastutkinnon kokeet myös koulutuksen järjestäjän lukiossa aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka täydentää tutkintoaan, sekä mahdollisuuksien mukaan myös muille henkilöille, saattaa tulevaisuudessa tosiasiallisesti lisätä kunnan kustannuksia.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen mukaan ehdotuksilla olisi vaikutusta lähinnä Ylioppilastutkintolautakunnan tehtäviin. Muutoksenhaku rehtorin päätökseen ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen osallistumisen epäamisestä tapahtuisi edelleen oikaisupyynnönä aluehallintovirastoon.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Useilla esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla edistettäisiin ylioppilastutkinnon hyväksytyä suorittamista ja siirtymistä korkea-asteen opintoihin sekä ehkäistäisiin tutkinnon suorittamisen keskeytymisiä ja tarvetta aloittaa tutkinnon suorittaminen alusta. Tämä olisi yhteiskunnallisesti merkittävää erityisesti koska ikäluokkien koko ja suoritettujen ylioppilastutkintojen määrä ovat jatkuvasti pienentyneet. Erityisen tärkeänä aluehallintovirasto pitää ylioppilastutkinnon uudistuksen ja uudistetun korkeakoulujen valinnan välistä toimivuutta ja näkee rajapinnan kehittämisen jatkossa keskeisenä.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan ylioppilastutkintoa koskevien valintojen joustavoittaminen kokeeseen ilmoittautuessa palvelee kokelaita. Erityisesti ne nuoret, joilla tulevaisuus ja uravalinnat eivät ole vielä selkeytyneet, hyötyvät mahdollisuudesta valita eritasoisia kokeita samassa tutkintoaineessa sekä siitä, ettei pakollisuutta tai ylimääräisyyttä tarvitse ilmoittaa vielä ilmoittautumisvaiheessa. Myös tutkinnon suorittamisaikaan tehtävät muutokset ovat kannatettavia ja niiden voidaan perustellusti olettaa ehkäisevän tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä tai jättämistä kokonaan suorittamatta.

Aluehallintovirasto katsookin, että kokonaisuudessaan ylioppilastutkinnon uudistus on oikean suuntainen ja parantaa kokelaiden asemaa huomattavasti.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (svenska enheten för bildningsväsendet)

Regionförvaltningsverkens svenska enhet understöder förslaget till lag om studentexamen. Det är bra att städagandena om studentexamen i fortsättningen ingår i en lag. Avikten att minska examinandernas stress genom större flexibilitet i avläggandet av studentexamen är också bra men det oaktat kvarstår faktum att de studerande i ett tidigt skede måste välja vilka ämnen de ska satsa på, något som är svårt för dem som inte har sin fortsatta studiebanan klar för sig. Felval kan försvåra antagningen till fortsatta studier.

I samband med möjligheten att avlägga studentexamen på engelska utöver nationalspråken vill svenska enheten fästa uppmärksamhet på att kvaliteten i översättningarna av proven bör garanteras och vara ett av studentexamensnämndens tyngdpunktsområden i utvecklingsarbetet av studentexamen. Detta gäller såväl den svenska som den engelska översättningen. Det finns flera exempel på dåliga översättningar till svenska som har lett till stora problem för de svenskspråkiga examinanderna.

Svenska enheten ser positivt på att examinandernas rättsskydd förbättras i och med de förtydligande stadgandena om påföljder för brott mot ordning och svikligt förfarande, om bedömning av provprestationer och om sökande av ändring.

Opetushallitus

Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen ajantasaistaa lainsäädännön. Monet toimeenpanoon liittyvät käytössä olevat menettelyt tulevat säädöspohjaisiksi.

On kannatettavaa, että englannin kielellä suoritettava ylioppilastutkinto perustuu suomen- ja ruotsinkielisen ylioppilastutkinnon tapaan lukion opetussuunnitelman perusteisiin ja että se sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen kansalliskielessä eikä poikkea rakenteeltaan ja vaativuudeltaan suomen- ja ruotsinkielellä suoritettavasta ylioppilastutkinnosta.

Oppiainerajat ylittävien tehtävien määrän lisääntyminen tuo opiskelijoille lisähaasteita. On aikaisempaa todennäköisempää, että tehtävissä on sisältöjä opinnoista, joita kokelas ei ole opiskellut.

Ilmaisu ”äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille tarkoitetut kokeet” tulisi muuttaa ilmaisuksi ”suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvat kokeet”.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytyksenä on opiskelu pääosin englannin kielellä. Termiä ”pääosin” olisi tarpeen määritellä ja selvittää perusteluissa. Riittävän kielitaidon arviointi englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseksi erityisestä syystä ei kaikissa tilanteissa ole helppoa. Asiakirjoihin tulisi sisällyttää tieto, miten menetellään, jos opiskelija haluaa ja voi vaihtaa ylioppilastutkinnon suorituskielean aloitettuaan tutkinnon suorittamisen englannin kielellä ja suoritettuaan jo hyväksytyjä tai hylättyjä kokeita. Todistusmenettely englanninkielisessä ylioppilastutkinnossa tulee selkeyttää. Kahden eri tutkintotodistuksen antaminen samasta tutkinnosta ei ole tarkoituksenmukaista.

Ylioppilastutkinnon kokeeseen ilmoittautuminen, päätösmenettely kokeeseen osallistumisoikeuden epäamisestä ja muutoksenhaku siihen eivät ole aikataulullisesti mahdollisia niin, että kokelas voisi osallistua kokeeseen, johon on ilmoittautunut. Mahdollisuudesta peruuttaa ilmoittautuminen ylioppilastutkinnon kokeeseen ilmoittautumisaikana tulisi säätää edelleen ylioppilastutkintolaissa.

Kokelasta koskevien erityisjärjestelyjen syynä vieraskielisyys rinnastuu ehdotetussa muotoilussa sen tyyppiin syihin, joihin se ei kuulu. Säännöstä tulisi kehittää.

Ylioppilastutkintolaissa tulee säätää oikeudesta ottaa haltuun esine ja materiaalia vilpilliseen menettelyyn liittyen.

Saman oppiaineen eri laajuisten koesuoritusten arvosanojen merkitsemiskäytäntöä todistuksiin tulisi tarkentaa.

Ylioppilastutkinnosta perittävien maksujen hallinnoinnissa tulisi ainakin tässä vaiheessa olla vastuuta myös lukioilla. Ylioppilastutkintolautakunnan resurssit maksujen perimiseen ja seurantaan eivät ole riittävät.

Ylioppilastutkintolain siirtymäsäännökset ovat vaikeaselkoiset.

Uudistuksen taloudellisissa vaikutuksissa englanninkielisen ylioppilastutkinnon aiheuttamat kustannukset on arvioitu varsin varovaisesti.

Saamelaiskäräjät

- Ylioppilastutkinnon suorituskielet:

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavan lain 1 § Ylioppilastutkinto 2 momentin tutkinnon suorituskieltä koskeva säännös tulisi muuttaa muotoon ”Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi, ruotsiksi tai saameksi oppilaitoksen opetuskielen mukaisesti. Ylioppilastutkinto voidaan suorittaa saameksi niissä aineissa, joissa kokelas on saanut opetusta saamen kielellä.”

- Saame äidinkielenä ja kirjallisuus – ylioppilastutkinnon koe:

Saamelaiskäräjät pyytää lainsäätäjää varmistamaan, että yhdenvertaisuusperiaate toteutuu ylioppilastutkinnon äidinkielen ja kirjallisuuden kokeiden järjestämisessä:

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan saamen äidinkielen kokeen tulee olla rakenteeltaan identtinen suomen ja ruotsin äidinkielen kokeiden kanssa. Ylioppilastutkinnon saamen äidinkielen koetta koskevat määräykset tulee muuttaa yhtäläisiksi suomen ja ruotsin kielten kokeiden kanssa siten, että myös saamen kielen koe on kaksiosainen ja sitä varten on kaksi erillistä koepäivää. Mikäli tekstitaidon kokeen järjestämistä saamen kielessä ei pidetä mahdollisena, tulee saamen äidinkielen kokelaille järjestää kaksi esseekoepäivää. Yhdenvertaisuusperiaatteen tulee toteutua myös ylioppilaskirjoituksissa ja ylioppilastutkintotodistuksessa. Saamen ja suomen kielen ja kirjallisuuden kokeet suoritaneiden kaksikielisten kokelaiden äidinkielen arvosanamerkinnät tulee merkitä tutkintotodistukseen yhdenvertaisella tavalla.

- Saame vieraana kielenä – ylioppilastutkinnon koe:

Saamen vieraan kielen koe tulee Saamelaiskäräjien mielestä järjestää vaativuudeltaan kahden eri tason oppimäärän mukaisena kokeena, minkä lakiesityksen 3 §:n 3 mom. mahdollistaa. Ylioppilastutkintolautakunnan, jolle asiasta päättäminen lakiesityksen mukaan kuuluu (3 § 4 mom.),

Tasa-arvovaltuutettu

Tasa-arvovaltuutettu pyytää opetus- ja kulttuuriministeriötä harkitsemaan onko lainsäädännön uudistamisen yhteydessä syytä mainita opetus- ja kulttuuriministeriön ja tasa-arvovaltuutetun elokuussa 2013 antama suositus antaa uusi tutkintotodistus sukupuoltaan korjaaville henkilöille uusilla henkilötiedoilla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisessa on otettava huomioon YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus.

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää viranomaiselta, koulutuksen järjestäjältä ja palveluiden tarjoajalta kohtuullisia mukautuksia (yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 15 §).

Viranomaisella ja koulutuksen järjestäjällä on yhdenvertaisuuslain mukaan velvollisuus yhdenvertaisuuden edistämiseen toiminnassaan. Ylioppilastutkinnon suoritustapojen yhdenvertaisuus edellyttää muun muassa, että sähköisen ylioppilastutkinnon suorittaminen on teknisesti mahdollista eri vamma ryhmien tarvitsemilla apuvälineillä, ja että ylioppilastutkinto on mahdollista tarvittaessa suorittaa paperisena perustellusta syystä. Saavutettavuus voi edellyttää myös kokeen suoritusajankäyttöön mukautuksia. Lisäksi yhdenvertaisuus edellyttää muun muassa, että koetehtävien materiaalit ovat yhtä korkeatasoisia kaikilla koekielillä ja vammaisuuden perusteella tehtävissä korvaavissa tehtävissä.

10 § 3 mom. viittaus aiemmin havaittuun tuen tarpeeseen ja lukiolain 29 §:ään ylioppilastutkinnossa myönnettävien erityisjärjestelyiden perusteena tulisi joko poistaa tai muotoilla uudestaan siten, että aiemmin havaittu tuen tarve tai myönnetty tuki voi toimia yhtenä osoituksena erityisjärjestelyiden tarpeesta myös ylioppilastutkinnon tai sen osakokeiden suorittamisessa, mutta että tällainen aiemmin havaittu tuki tai aiemmin myönnetty erityisjärjestelyt eivät ole edellytys erityisjärjestelyiden saamiseksi ylioppilastutkintoa suorittaessa.

Viranomaisen ei voi antamallaan määräyksillä ohittaa yhdenvertaisuuslain 15 § mukaista velvollisuuttaan kohtuullisiin mukautuksiin. Vammaisen henkilön tarve kohtuullisiin mukautuksiin ja viranomaisen edellytykset järjestää tarvittavat mukautukset on siten arvioitava yksilöllisesti riippumatta siitä, onko erityisjärjestelyistä annettu yleinen määräys.

Voi olla ongelmallista, että erityisjärjestelyt katsottaisiin automaattisesti ensisijaisiksi suhteessa poikkeavaan arvosteluun silloinkin, kun erityisjärjestelyjä ei ole haettu eikä käytetty.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa esitykseen sisältyvää ehdotusta, että vieraan kielen kokeen sijasta voi suorittaa saamen kielen äidinkielen kokeen. Pitkällä tähtäimellä tulee tehdä mahdolliseksi koko ylioppilastutkinnon suorittaminen saamen kielillä.

Säädösten, jotka koskevat mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä, tulee olla riittävän tarkat tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi.

Muotoilu ”äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille tarkoitettu koe” tulee korvata muotoilulla, jossa viitataan suoritettuun oppimäärään, ei kokeen suorittajien äidinkieleen. Suositeltava muotoilu on esimerkiksi ”suomen tai ruotsin kieli ja kulttuuri -oppimäärän mukainen koe”.

Hallituksen esitykseen tulee sisällyttää yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi eri syrjäytyneiden näkökulmasta.

Ylioppilastutkintolautakunta

Ylioppilastutkintolautakunta pitää uudistuksen tavoitteita tärkeinä ja tavoiteltavina. Toteutuessaan uudet lait selkeyttäisivät ylioppilastutkinnon säätelyä merkittävästi. Tämä olisi kokelaiden, oppilaitoksien ja lautakunnan etu.

Lautakunta pitää englanninkielisen ylioppilastutkinnon toteuttamista mahdollisena. Englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen on tarpeellinen opiskelijajoukolle, joille suomen- tai ruotsinkielinen tutkinto ei ole mahdollinen. Lautakunta pitää selkeänä, että tutkinto on kokonaisuudessaan yhdellä kielellä, sillä tutkinnon täydentämismahdollisuus eri kielillä on tutkinnon suorittamisen jälkeen mahdollista. Lautakunnan mielestä on hyvä, että tutkinnossa edellytetään kansalliskielen osaamista, vaikka monelle vieraskieliselle kokelaalle suomi/ruotsi toisena kielenä voi osoittautua vaikeaksi suoritettavaksi.

Nykyinen tarkistusarvostelukäytäntö on hankala ja vaikeuttaa hitautensa takia ylioppilastutkinnon tuloksien hyödyntämistä korkeakoulujen opiskelijavalinnassa. Ylioppilastutkintolautakunta kannattaa oikaisumenettelyn tuomista lakiin, mikä toisi tilanteeseen merkittävää parannusta.

Lakiehdotus selkeyttää merkittävästi nykyistä erityisjärjestelysäännöstöä ja antaa mahdollisuuden antaa erityisjärjestelyitä vieraskielisyyden perusteella.

Lautakunta toivoo muutoksia lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiin.

Muutosten toimeenpano edellyttää, että Ylioppilastutkintolautakunnalla on käytettävissä taloudellisia resursseja jo vuoden 2019 alusta, jotta tiivis toimeenpanoaikataulu saadaan toteutettua.

Ålands landskapsregering

Landskapet Åland har egen lagstiftningsbehörighet på undervisning enligt Självstyrelselag (1991:71) för Åland och en egen lag LL (2011:75) om gymnasieutbildning som reglerar hur den allmänbildande gymnasieutbildningen ordnas i landskapet. Den allmänbildande gymnasieutbildningen leder i landskapet Åland till en

allmänbildande gymnasieexamen och till finländsk studentexamen som utfärdas av studentexamensnämnden. Den finländska studentexamen utfärdas med stöd av överenskommelseförordningen Republikens presidents förordning om studentexamen i landskapet Åland (FFS 433/2006).

Landskapsregeringen uppmärksamgör Undervisnings- och kulturministeriet på att gällande överenskommelseförordning är föråldrad. En ny överenskommelseförordning om studentexamen och studentexamensnämndens mandat på Åland bör därför snarast initieras.

Landskapsregeringen ser med tillfredsställelse på möjligheten att redan i beredningsskedet ta del av den reform som den finländska gymnasieutbildningen genomgår. Landskapsregeringen poängterar betydelsen av att gymnasieutbildningen och studentexamen utformas så att den garanterar en fortsatt god allmänbildande utbildning på svenska som grund för högskoleutbildning. En god gymnasieutbildning och tillgängligheten till högre utbildning på svenska har en avgörande betydelse för det åländska samhällets utveckling och tillväxt samt för att tillgodose behovet av utbildad arbetskraft. Landskapsregeringen understryker därför vikten av ett fortsatt gott samarbete inom utbildningsområdet mellan rikets myndigheter och Landskapet Åland.

Alavuden kaupunki

1§ Ylioppilastutkinnossa suoritettavat kokeet

Pykälän 1 momentin mukaan kokelaan olisi suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe. Kokelaan olisi lisäksi suoritettava kolme koetta tai koeparia seuraavista: 1) matematiikka 2) toinen kotimainen kieli 3) vieras kieli 4) kaksi reaaliaineen koetta taikka yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe.

Edellä mainittua muutosta tulisia tarkastella uudestaan etenkin siltä osin jos kokelas päättää kirjoittaa reaali-kokeen. Reaalikokeen valitessaan kokelas joutuisi kirjoittamaan kaksi reaaliainetta tai reaalikokeen sekä yhden vieraan kielen kokeen. Aikanaan kun ylioppilaskokeissa siirryttiin ainereaaliin sitä perusteltiin mm. ylioppilaskokeen liiallisella kielipainotteisuudella. Nyt esitetyllä muutoksella kielipainotteisuus lisääntyy ja toisaalta esitetty muutos myös jäykistää tarpeettomasti tutkintoa. Kokelaalla tulisi olla oikeus suorittaa vain yksi reaaliaineen koe.

17§ Kokeiden uusiminen

Pykälän 1 momentin mukaan hyväksytyn kokeen saisi uusia rajoituksetta.

Hyväksytyn kokeen uusimiskertojen rajoittamista olisi hyvä pohtia uudelleen. Rajaton uusimismahdollisuus voi aiheuttaa koulutuksen järjestäjälle hankaluuksia ylioppilaskirjoitusten käytännön järjestelyissä. Hyväksytyn kokeen uusimiskertojen määrän voisi rajoittaa esimerkiksi kolmeen kertaan.

Englantilaisen koulun säätiö sr

Ylioppilastutkinnon suomi/ruotsi äidinkielenä tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeen rinnalle tulisi englantinkielisen kokeen tekijöille tarjota vaihtoehtona esimerkiksi englanti äidinkielenä koetta tai kehittää suomi/ruotsi toisena kielenä niin, että siitä olisi niiden opiskelijoiden, jota ovat aloittaneet opiskelun lukiossa valita helpompi B-tason koe (suomi vieraana kielenä). Vaihtoehtona voisi olla myös vapautuksen antaminen suomi/ruotsi äidinkielenä tai suomi/ruotsi toisena kielenä kokeesta, mikäli kriteeri minimi ajasta täyttyisi.

Espoon kaupunki

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ylioppilastutkinnon rakenteisiin. Reaaliaineeseen osallistuvan kokelaan tulisi jatkossa suorittaa nykyisen yhden reaaliaineen kokeen sijasta kaksi reaaliaineen koetta taikka yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe. Espoon kaupunki kannattaa edellä mainittua mallia ja toivoo, että uudistus lisäisi myös vieraiden kielten opiskelua lukiossa ja niiden valitsemista kirjoitettaviksi aineiksi.

Hylättyyn ylioppilastutkintoon sisällyneet hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Kokelas, joka on osallistunut vähintään yhteen tutkintokertaan ja sairastumisen, ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai muun niihin rinnastettavan painavan syyn vuoksi on estynyt osallistumasta tutkintokerran kokeisiin, voisi jatkaa tutkinnon suorittamista enimmäisajan päättymistä välittömästi seuraavana tutkintokertana. Espoon kaupunki kannattaa edellä mainittuja kokelaan oikeuksia parantavia uudistuksia.

Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa pääosin englannin kielellä sekä henkilö, joka on suorittanut ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeuttavan tutkinnon tai koulutuksen pääosin englannin kielellä, sekä erityisestä syystä myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Äidinkielen ja kirjallisuuden koe olisi myös englanninkielisessä tutkinnossa suoritettava kotimaisella kielellä. Espoon kaupunki kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon lisäämistä osaksi lukiokoulutusta.

Espoon kaupunki on laatinut lausunnot liittyen ylioppilastutkinnon kehittämistä ehdottavan Gaudeamus Igitur -työryhmän esitykseen (lausuntopyyntö OKM 38/040/2016) lukiolain uudistamista koskevaan esitykseen (lausuntopyyntö OKM/41/010/2017) sekä englanninkielistä lukiokoulutusta ja ylioppilastutkintoa tarkastelevan työryhmän esitykseen (lausuntopyyntö OKM/105/040/2017).

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia kannattaa lukiokoulutusta koskevan lainsäädännön uudistamista. Erityisesti toisen asteen yhteneväisyyden lisääminen sekä yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen ovat tärkeää huomioida säädösmuutoksissa.

Helsingin kaupunki

Ylioppilastutkinnon rakenne

Nykyisin ylioppilastutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta: äidinkielen ja kirjallisuuden koe kaikille pakollisena kokeena sekä kokelaan valinnan mukaan kolme koetta ryhmästä, johon kuuluvat toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Ylioppilastutkinnon rakennetta ehdotetaan muutettavan siten, että mikäli kokelas päättää osallistua reaaliaineen kokeeseen, hänen olisi suoritettava nykyisen yhden reaaliaineen kokeen sijasta kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe. Helsingin kaupunki kannattaa edellä mainittua tutkinnon rakenteellista muutosta, sillä näin saadaan tutkinnon eri aineiden välisiä suhteita tasapainotettua. Tämä uudistus nostaa tutkinnon vaatimustasoa, koska kirjoitettavien aineiden lukumäärä nousee. Haasteeksi nousevat ne opiskelijat, joille jo nykyinen ylioppilastutkinto on vaativa ja aiheuttaa henkistä kuormitusta. Opiskelijoilla olisi oltava riittävästi aikaa valmistautua tutkinnon muutoksiin.

Ylioppilaskokeisiin ilmoittautuminen

Voimassa olevaa ylioppilastutkintoa koskeva lainsäädäntö on osittain jäykkää. Kokeisiin ilmoittautumista säännellään yksityiskohtaisesti ja kokelas voi vain poikkeustapauksissa muuttaa tekemiään valintoja jälkikä-

teen. Ilmoittautumisen yhteydessä kokelas ilmoittaa sitovasti kokeen tason sekä kokeen pakollisuuden tai ylimääräisyyden. Valinnat ovat sitovia koko tutkinnon osalta. Helsingin kaupunki pitää hyvänä ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautumisen joustavoittamista. Kokelaan ei enää tarvitsisi ilmoittautumisen yhteydessä valita sitovasti kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi. Lisäksi kokelas voisi ilmoittautua eritasoiisiin kokeisiin samassa tutkintoaineessa. Joustavammat menettelytavat vähentäisivät opiskelijoiden kokemia paineita ylioppilastutkinnon suorittamista kohtaan ja tukisivat opiskelijoiden jatko-opintosuunnitelmien tekemistä.

Hylätty ylioppilastutkinto

Mikäli kokelas joutuu aloittamaan ylioppilastutkinnon suorittamisen uudestaan hylätyn tutkinnon vuoksi, hän joutuu suorittamaan uudelleen myös hylättyyn tutkintoon sisältyneet hyväksytyt suorittamansa kokeet. Esityksessä ehdotetaan, että hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettavat hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Lisäksi erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää ylioppilastutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisestä. Helsingin kaupunki pitää näitä muutoksia opiskelijoiden kannalta hyvinä, koska ne tuovat joustavuutta ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja antavat opiskelijalle mahdollisuuden laajentaa ylioppilastutkintoaan, joka tukee opiskelijan jatko-opintosuunnitelmia.

Tutkinnon suorittaminen

Tutkinto tulisi edelleen suorittaa pääsääntöisesti enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana. Esityksen mukaan suorittamisajan pidennyksen ehtoja muutettaisiin ja huomioitaisiin kokelaan sairastuminen, ulkomailla opiskelu tai muu painava syy. Helsingin kaupunki kannattaa tutkinnon suorittamisajan pidennyksen edellytysten keventämistä.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

Lukiokoulutuksen päätteeksi suoritetaan ylioppilastutkinto, joka pääsääntöisesti suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi. Nyt ehdotetun lakimuutoksen myötä ylioppilastutkinto olisi jatkossa mahdollista suorittaa myös englanniksi. Lakiehdotusten perusteluissa todetaan, että mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi turvaisi sellaisten kokelaiden asemaa, joilla on heikot edellytykset menestyä suomen- tai ruotsinkielisessä tutkinnossa ja joiden vahvin akateeminen kieli on englanti. Lakiehdotuksen mukaan osana englanninkielistä ylioppilastutkintoa tulee suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden koe toisella kansallisista kielestä. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan tutkinto ei tässä muodossa palvele sille ajateltua kohderyhmää, sillä äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittaminen hyväksytysti toisella kansallisista kielistä vaatii vahvaa kyseisen kielen hallintaa, vaikka kyseisen kokeen suorittaisi suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimääränä kuten 12 §:n mukaan on mahdollista. Suomi/ruotsi toisena kielenä tutkinnossa vaadittu taitotaso luetun ymmärtämisen osalta on eurooppalaisen viitekehysten perustuvan kielitaidon asteikoilla B2.2. (Toimiva itsenäinen kielitaito) ja kirjoittamisen osalta B2.1. (Itsenäisen kielitaidon perustaso) Ylioppilastutkintoa ei voi näin ollen suorittaa hyväksytysti ilman suomen tai ruotsin kielen osaamista, minkä myötä tutkinto palvelee kokelaita, jotka hallitsevat englannin kielen lisäksi toisen kansalliskielistä vähintään B2.1-B2.2. tasoisesti, jolloin tutkintoa eivät voi suorittaa kokelaat, jotka eivät ole ennen lukio-opintojaan opiskelleet toista kansalliskielistä.

Helsingin kaupunki toteaa, että englanninkielisen tutkinnon rakennetta tulee tarkastella vielä uudelleen ja ehdottaa, että kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen näin halutessaan. Toisella kansalliskielillä suoritettavan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen sijaan tulisi tutkintoon sisällyttää kaikille pakollinen englanninkielinen kirjallisuuden ja viestinnän koe. Tämän lisäksi kokelaat suorittaisivat lakiehdotuksen mukaisesti kolme seuraavista kokeista: 1) äidinkieli ja kirjallisuus; 2) matematiikka; 3) toinen kotimainen kieli; 4) vieras kieli, muu kuin englanti; 5) kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe, muu kuin englanti.

Englanninkielinen tutkinto palvelee sille ajateltua kohderyhmää huomattavasti paremmin tutkinnon rakenteen ollessa edellä kuvatun kaltainen. Lisäksi englanniksi opiskelleet kokelaat eivät olisi muita kokelaita edullisemmassa asemassa englannin vieraan kielen kokeessa. Englanniksi suoritettavan ylioppilastutkinnon osalta tulisi

ottaa myös kantaa vieraan kielen kokeiden suorittamiseen. Nyt esitellyssä olevasta lakiehdotuksesta ei käy ilmi, käytetäänkö vieraan kielen kokeissa kohdekielen lisäksi englantia vai toista kansalliskielistä esimerkiksi mahdollisissa käännöstehtävissä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden ja kielten kokeiden suorittamista koskevat erityissäännökset

Helsingin kaupunki kannattaa kokelaan mahdollisuutta suorittaa vieraan kielen kokeen sijasta äidinkielen ja kirjallisuuden koe saamen kielessä, mikä joustavoittaa mahdollisuuksia osoittaa saamen kielen osaamista.

Hämeenkyrön kunta

Lakiluonnos nähdään kokonaisuutena hyvänä ja kannatettavana. Pykälässä 17 säädetään kokeen uusimismahdollisuudesta. Tämä tuo lukioille lisäkustannuksia, kun uusijoille pitää rakentaa sähköinen koeympäristö. Myös tilatarpeet muuttuvat ja kokemuksen mukaan kokeentekijät tarvitsevat vahvasti ohjausta sähköisen kokeen tekemiseen. Nämä sitovat lukion resursseja, joiden korvaamiseen ei oteta kantaa.

Imatran kaupunki

Tutkinnon rakenteen muuttaminen niin, että reaaliala kirjoittavan on valittava pariksi toinen reaaliala tai vieras kieli vahvistaa ylioppilastutkintoa, koska viime vuosina entistä useampi kokelas tyytyy neljän aineen kirjoittamiseen. Lisäksi viiden aineen kirjoittaminen vahvistaa opiskelijoiden mahdollisuuksia jatko-opintoihin hakiessa, kun valitseminen tapahtuu tutkinnon arvosanojen pohjalta. Toisaalta vaikkakin se lisää matematiikan ja ruotsin kirjoittajia, johtaa se epätasa-arvoon kirjoitettavien aineiden määrän suhteen, jos kirjoittavana aineena on reaaliala. Kirjoitettavien kokeiden määrä tulee lisääntymään ja se aiheuttaa koulutuksen järjestäjälle kustannusvaikutusta alustavan arvostelun osalta.

Kirjoitettavien aineiden määrän lisääntyminen viiteen reaaliala kirjoitettaessa voi muodostua ongelmaksi kaksoistutkintoa suorittaville. Perinteisesti he opiskelevat ammatillisen tutkinnon ohessa neljää kirjoitettavaa ainetta. Erityisesti tekniikan aloilla opiskellaan fysiikkaa ja ruotsia ei opiskella kirjoitustavoitteellisesti. Muutos johtanee siihen, että heidän osaltaan fysiikkaa ei tulla jatkossa kirjoittamaan tai he eivät tule viemään kaksoistutkintoa loppuun saakka tutkintotavoitteisesti.

Kirjoitettavien aineiden pakollisuuden ja ylimääräisyyden valinnan poistaminen on paikallaan.

Esitetyt muutokset hylätyn tutkinnon kokeiden ja erillisten kokeiden liittämistä myöhempään tutkintoon ovat opiskelijoille hyviä uudistuksia. Myös painavan syyn (esim. ulkomailla opiskelun tai sairauden) vuoksi väliin jäävän tutkintokerran poislaskeminen perättäisistä kerroista on opiskelijalle hyvä uudistus.

Se, että käytettyään kolme tutkintokertaa kokelas voisi uusia ainoastaan ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytyksenä olevia hylättyjä kokeita mahdollistaa opiskelijalle nopeamman tutkinnon loppuun saattamisen. Toisaalta se saattaa lisätä tutkintokertojen käyttämistä hyväksytyjen kokeiden uusimiseen, jos siihen on jatko-opiskelupaikan saannin kannalta tarvetta.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto avaa mahdollisuuksia kansainvälisempään tutkintoon, mutta tulkintaa siitä kuka saa tutkintoon osallistumisoikeuden on tarvetta tarkentaa. Voiko esimerkiksi IB-lukion suorittanut opiskelija halutessaan suorittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon IB-tutkinnon lisäksi?

Aiemmin tutkinnon suorittaneen kokelaan veloitettujen kirjoituspaikojen täsmentäminen oman koulutuksen järjestäjän lukioon on armollinen isommille yliopistopaikkakunnille, joissa usein lukiot ovat täysiä ja siten kirjoituspaikat rajalliset. Toisaalta rajoittamaton oikeus uusia, voi aiheuttaa ennakoimattoman määrän kirjoittajia ja tutkinnon järjestäminen kaikille halukkaille tilojen puitteissa voi olla jopa mahdotonta.

Joensuun kaupunki

Ylioppilastutkintolain muutos on erittäin tarpeellinen ja lakiehdotus on hyvä. On erittäin tärkeää, että tutkintoa voidaan uudistaa.

Erityisen tärkeänä Joensuun kaupunki pitää seuraavia asioita:

- koulutuksenjärjestäjä ei voisi enää kieltäytyä ottamasta kokelasta mm. uusimaan yo-kokeita, jos tämä on saman koulutuksenjärjestäjän alaisuudessa opiskellut.
- englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta ei saa tulla sellaista, että se pakottaa koulutuksen järjestäjää järjestämään lukiokoulutusta (muu kuin IB) englannin kielellä, vaan englanninkielinen kansallinen yo-tutkinto on suunnattu pääosin muille kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuville. Englanninkielisen yo-tutkinnon tuleminen ei saa siten nostaa ylläpitäjän kustannuksia. Jos kustannuksia tulee, on ne huomioitava valtionosuusjärjestelmässä.
- Lakiehdotuksen mukaan kokelaan ei tarvitsisi etukäteen valita kokeiden pakollisuutta. Kuten lain selityksissä todetaankin, tämä lisää mm. opinto-ohjauksen tarvetta, mutta parantaa kokelaan mahdollisuuksia jossain tapauksissa selvittää tutkinnosta läpi. On siksi kannatettava ajatus.
- 11 § on herättänyt vilkasta keskustelua. Tuo noiden ns. koeparien muodostaminen ylioppilastutkinnossa on oikein kannattava ja kannustava ajatus. Koska osa yliopistoista antaa pisteitä mm. viidestä ylioppilastutkinnon kokeesta, olisi hyvä harkita myös koko yo-tutkinnon laajentamista viiteen kokeeseen, mutta nämä koeparit ajavat hyvin asiaa tällä hetkellä.
- 14 § Mahdollisuus yo-tutkinnon suoritusajan pidentämiseen hylättyjen kokeiden osalta on hieno uudistus. Tämä selkeästi motivoi kokelasta eikä hänen tarvitse opiskella kaikkia yo-tutkintoon kuuluvia aineita uusiksi. Uudistukset varmasti myös vähentävät ns. koulupudokkaiden määrää korkea-asteelle siirryttäessä ja on senkin takia tärkeä uudistus.

Järvenpään kaupunki

Ylioppilastutkinto:

- Esitetyt joustavuudet ovat kannatettavia
- Hyväksytyt kokeen rajaton uusintamahdollisuus voi aiheuttaa järjestelyongelmia

Kaarinan kaupunki

Ylioppilastutkintolain uudistaminen on tarpeellista ja ajankohtaista lukiolain uudistumisen, lukiokoulutuksen kehittämisen ja digitaalisen ylioppilastutkinnon järjestämisen kannalta. Uudistuksessa on otettu hyvin huomioon Gaudeamus Igitur-työryhmän esitykset ja kentältä saatu palaute.

Uudistuksen keskeisin piirre, kirjoitettavien aineiden vähimmäismäärän muuttuminen neljästä viiteen kokeeseen painottaa reaaliaineiden yleissivistävää merkitystä ja samanaikaisesti mahdollisesti parantaa matematiikan ja toisen kotimaisen kielen asemaa lukiokoulutuksessa. Lain lopulliset vaikutukset voivat kuitenkin olla erilaiset korkeakoulujen valintauudistuksen takia. Tutkinnon eri arvosanojen painottaminen todistusperusteissa valinnassa voi johtaa lain puitteissa tutkintorakenteen yksipuolistumiseen ja sitä kautta vaikuttaa opiskelijoiden ainevalintoihin lukion aikana.

Lakiesityksen myötä poistuu myös opiskelijan velvollisuus valita ilmoittautumisen yhteydessä oppiaineita pakollisiksi tai ylimääräisiksi. Esitys on kannatettava ja vähentää vääristä valinnoista johtuneita hylkäyksiä.

Tutkinnon järjestäminen englanninkielisenä koskettaa Kaarinan opiskelijoita erittäin harvoin. Englanninkielisellä tutkinnolla on merkitystä varsinkin työvoimaperäisen maahanmuuton tukemiseksi. Lounais-Suomen alueen talouskasvun kannalta on erinomaista, että yksittäinen opiskelija voi suorittaa tutkinnon kokeita englanniksi myös kouluissa, joissa opetus tapahtuu kotimaisilla kielillä.

Mahdollisuus erillisinä suoritettujen kokeiden sisällyttämisestä tutkintoon parantaa kaupungissa aikuislinjan ja yhdistelmäopintoja suorittavien opiskelijoiden mahdollisuuksia tutkinnon läpäisyyn. Se motivoi kokeilemaan opiskelua ja kasvattaa motivaatiota täydentää yksittäisten kokeiden suorittamista koko tutkinnoksi. Lakiesitys tukee tässä elinikäistä oppimista ja on kannatettava.

Kangasalan kaupunki

1. Uudistus pitää sisällään monia joustavuutta lisääviä tekijöitä. Esimerkiksi yo-kokeisiin ilmoittautuminen on tehty joustavammaksi. Tämä vähentää ilmoittautumistietojen muutoksenhakutarvetta ylioppilastutkintolautakunnasta. Samassa aineessa eritasoisten kokeiden suorittaminen antaa opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan.

2. Eräät muutokset kaipaavat kuitenkin tarkempaa arviointia:

2.1. Ylioppilaskokeen rakenteen muutos, jossa vaihtoehtona on joko kahden reaalikokeen suorittaminen tai yhden reaalikokeen ja lyhyen kielen kokeen suorittaminen. Perusteluna oli ylioppilaskokeen tasapainottaminen. Yo-koe mahdollistaa kokelaalle osaamisen osoittamisen. Tällöin tämän kaltainen pakote ei ole tarpeen. On mahdollista tehdä vaativampi tutkinto tai vähemmän vaativa.

Aiottu muutos tekee tutkintojärjestelmästä turhan monimutkaisen ja on siten ristiriitainen muiden joustavuutta ja yksinkertaistamiseen tähtäävien muutosten kanssa.

2.2. Rajaton uusimismahdollisuus kuulostaa ensi kuulemalta hyvältä ja kannatettavalta. Mutta käytännössä digitalisoiminen on jo nyt aiheuttanut eri lukioissa vaikeuksia ottaa vastaan kaikki kokeen uusijat. Digitaalisuus vaatii hieman enemmän tilaa kuin entinen paperikoe. Jos kokelailla on rajaton uusimismahdollisuus tuottaa se todennäköisesti monille lukioille ongelmia käytännön järjestelyissä.

Toinen negatiivinen seuraus saattaisi olla, että kaikki kokelaat eivät ottaisi ensimmäisiä koekertoja vakavasti. Johtoajatuksena olisikin kokeiden uusimismahdollisuus.

Kauhajoen kaupunki

Kauhajoen kaupunki suhtautuu pääsääntöisesti myönteisesti esitettyihin muutoksiin. Haluamme kuitenkin ottaa kantaa 4§:n mukaiseen koulutuksen järjestäjän velvollisuuteen järjestää ylioppilastutkintokokeet ko. lukion entisille opiskelijoille. On vaikeaa arvioida, miten paljon uusivia tutkinnon jo suorittaneita lukioihin tulee. Haasteita voi aiheutua tilojen ja valvontajärjestelyiden suhteen, mikäli korottajia tai täydentäjiä ilmoittautuu runsaasti verrattuna koulutuksen järjestäjän lukion kokoon. Edellä mainittuun tilanteeseen varautuminen on haasteellista sekä käytännön järjestelyiden että kustannusten ennakkoinnin näkökulmasta.

Näkemyksemme mukaan lain 9§:ssä ehdotettu pakollisten ja ylimääräisten kokeiden sitovasta määräämisestä luopuminen nopeuttaa tutkintojen suorittamista. Pohdimme kuitenkin sitä, että tuleeko määräyksiin tarkennus pakollisen äidinkielen kokeen osalta.

Lain 11§:ssä ehdotettu tutkintouudistus ei näkemyksemme mukaan välttämättä monipuolista kokelaiden tutkintoja, mikäli yliopistojen sekä ammattikorkeakoulujen valintapisteysmallit eivät tue tätä suuntausta.

Kauniaisten kaupunki

§11 i lagförslaget gällande omstrukturering av studentexamen innebär att fokus flyttas från den allmänbildande studentexamen till en språkfokuserad slutexamen.

Förslaget innebär att en del examinander skriver fem obligatoriska prov medan andra skriver fyra.

Förslaget leder till skillnader mellan examinander från svenska och finska gymnasier.

En jämlikare lösning skulle vara fem obligatoriska ämnen för alla examinander och därmed spjälka upp det fjärde alternativet till 4) ett realämne och 5) ett realämne eller ett främmande språk.

Lakiehdotuksen 11 §, jossa ylioppilastutkinnon rakennetta muutetaan, merkitsisi painopisteen siirtymistä yleissivistävästä ylioppilastutkinnosta kielipainotteiseen päättötutkintoon.

Ehdotus johtaisi siihen, että osa kokelaista kirjoittaa viisi pakollista koetta toisten kirjoittaessa neljä.

Lisäksi syntyy eroavuuksia ruotsin- ja suomenkielisten lukioiden oppilaiden kesken.

Tasapuolisempi ratkaisu olisi se, että kaikki kokelaat kirjoittaisivat viisi pakollista ainetta, jolloin neljäs vaihtoehto jaettaisiin vaihtoehtoiksi 4) yksi reaaliaine ja 5) yksi reaaliaine ja yksi vieras kieli.

Kolarin kunta

Lukio uudistukseen liittyvien asetusten keskeisissä sisällöissä ei ole korjattavaa. Muutokset tukevat erilaisten oppilaiden opiskelua lukiossa ja samalla joustavoittavat opiskelua oppilaan näkökulmasta. Kolarin sivistyslautakunta antoi 31.5.2017, 37 § lausuntonsa Gaudeamus Igitur työryhmän esitykseen ylioppilastutkinnon kehittämisestä. 21.6.2018 hyväksytyssä lukiolaissa ja nyt ehdotetussa valtioneuvoston asetuksessa lausunnon keskeiset epäkohdat on huomioitu.

Koulutuskuntayhtymä Tavastia

Asetusluonnoksessa esitetään kompensatiosta luopumista. Näemme tässä ongelmia tutkinnon läpäisemisen näkökulmasta sellaisissa tapauksissa, joissa kokelaalla on suuria hankaluuksia jossakin aineessa, jota rajoitetaan tutkinnon rakenteen näkökulmasta:

Kompensatian poistuessa äidinkielen/S2 koe on pakko läpäistä. Nykyinen kompensatio mahdollistaa myös näissä hylätyksi tuleen pääsyn ylioppilaaksi.

Kokelas, joka suorittaa lyhyen matematiikan on pakotettu suorittamaan pitkän oppimäärän kokeen vieraassa kielessä tai toisessa kotimaisessa kielessä. On kuitenkin kokelaita, joille pitkän oppimäärän kielten koe on vaativuudessaan niin hankala, että kompensatio on ollut käytännössä ainoa keino päästä ylioppilaaksi. Voisiko olla niin, että laajan oppimäärän mukaista koetta ei olisi pakko olla lainkaan? Pitkän oppimäärän puuttuminen tulee sitten huomioiduksi korkea-asteelle haettaessa todistuksesta annettavissa pisteissä.

Mielestämme kokelaan tulisi edelleen määritellä ennakkoon pakolliset kokeet. Niistä luopumisen sijaan läpäisemistä voitaisiin ehkä parantaa sillä, että jos pakollisessa kokeessa tulee toistuvasti hylätyksi, voisi sellaisessa tapauksessa ylimääräisen kokeen vaihtaa pakolliseksi korvaamaan hylätyn pakollisen kokeen. Huolemme kohdistuu erityisesti sellaisiin opiskelijoihin, joilla lukio-opintojen ja myös ylioppilastutkinnon läpäiseminen on haastavaa. Liian avoin rakenne yhdistettynä vapaaseen uusimisoikeuteen ei luo heille riittävän ohjattua etenemisväylää ja pitkäjänteistä valmistautumista ylioppilaskokeisiin.

Vapaan uusimisoikeuden myötä ennakoimme kouluille tulevan lisätyötä. Asetuksessa tulisi selkeästi määrittellä miten ytl tukee kouluja tässä, mitkä ovat koulun, ytl:n ja kokelaan vastuut ja velvollisuudet esimerkiksi miten koulut saavat tiedon kokelaalle joskus jossain mahdollisesti myönnettyistä erityisjärjestelyistä tai peräti uusien anomisesta, osallistumisoikeudesta, mahdollisista kokeiden mitätöintiin liittyvistä menettelyistä, tietoteknisten laitteiden sopivuudesta yo-kokeisiin.

Esitämme, että vaikka yhden normaalihintaisen uusinnan jälkeen kokelaalle määrätään korkeampi tutkintomaksu, josta osa kohdennetaan koesuoritusta vastaanottavalle koululle.

Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry

Kouluyhdistys Pestalozzi Schulverein Skolföreningen ry suhtautuu myönteisesti esitykseen laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta. Uudistuksen tavoitteet ovat lähtökohtaisesti tärkeitä ja tavoiteltavia. Kannatamme luonnoksessa esitettyä mahdollisuutta sisällyttää erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet ylioppilastutkintoon. Kokeiden uusimisen osalta olisi mielestämme tarkoituksenmukaista rajata hyväksytyt kokeet uusiminen enintään kolmeen kertaan. On hyvä, että lakiehdotuksessa mahdollistetaan erityisjärjestelyt myös vieraskielisyyden perusteella mutta olisi tärkeää säilyttää mahdollisuus vieraskielisyyden huomioimiseen myös kokeen arvostelussa.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto palvelee kansainvälisyyttä ja liikkuvuutta. Mikäli sen suorittajiksi toivotaan myös lukiovaiheessa Suomeen tulevia opiskelijoita, joilla ei ole edeltäviä suomen kielen taitoja, voi kansallisella kielellä suoritettavan äidinkielen / toisen kielen kokeen suorittaminen osoittautua heille vaativaksi. Olisi hyvä selvittää mahdollisuuksia laatia kolmen eri vaatavuustason kokeet kansallisiin kieliin.

Kristiinankaupunki

Kristiinankaupungin suomenkielinen lukio

Äidinkielen säilyminen edelleen kaikille pakollisena kokeena on hyvä asia.

Se, että tutkinnon voisi tulevaisuudessa suorittaa osallistumatta yhteenkään vieraan kielen kokeeseen, mietityttää. Innostus kielten opiskeluun on muutenkin osalla opiskelijoista vähentynyt. Työelämässä kielitaitoa kuitenkin tarvitaan yhä enemmän kansainvälistymisen myötä.

Ne opiskelijat, joilla on taipumus mennä siitä missä aita on matalin, hyötyvät esitetyistä muutoksista. Kokonaisuudessaan vaikuttaa sille, että ylioppilastutkinnon suorittaminen muuttuu helpommaksi ja jää enemmän tilaa myös taktikointiin.

Toisesta näkökulmasta katsottuna, opiskelijoiden henkilökohtaisemmat opintopolut mahdollistuvat ja opiskelusta tulee joustavampaa.

Joidenkin maahanmuuttajataustaisten lukiolaisten kohdalla on varmasti hyvä asia, että tutkinnon voi suorittaa myös englannin kielellä.

Kristinestads gymnasium

8 § Förutsättningar för deltagande i prov

Vad avses här med andra meningens ”...realämne som inte innehåller obligatoriska studier”? I nuläget finns inga sådana eftersom alla realämnen har obligatoriska studier och så borde det också förbli för att gymnasiet skall leva upp till att vara en allmänbildande utbildning.

11 § Prov som avläggs i studentexamen

Här finns en risk att studerande inte väljer punkt 4. Oklart om det kommer att finnas obligatoriska eller extra prov. Texten är oklar och luddig, önskvärt med tydliggörande. Det är även viktigt att universiteten här har en framförhållning när det gäller antagningsgrunderna och hur det slår ut när studerande söker till tredje stadiet. Eftersom antagningsgrunderna till högskolor i första hand baseras på studentexamensbetyget är det som sagt viktigt att dessa två samspelar.

Kuopion kaupunki

- Kuopion kaupunki pitää tutkinnon rakenteeseen ehdotettua muutosta perusteltuna.
- Tutkinnon suoritusajan pidentymisen edellytyksiin ehdotettuja muutoksia Kuopion kaupunki pitää kannatettavina ja kokelaan näkökulmasta niiden voidaan ajatella parantavan mahdollisuuksia suorittaa tutkinto loppuun.
- Ylioppilaskirjoitusten rajoittamaton uusimisoikeus on periaatteessa kannatettava, mutta käytännön järjestelyjen erityisesti suurille kaupungeille aiheuttamat taloudelliset rasitteet ja tilaongelmat on kyettävä korvaamaan koulutuksenjärjestäjille. Tärkeää on, tutkintoa täydentävien kokelaiden kokeet järjestetään ensisijaisesti niissä lukioissa, joissa kokeisiin osallistuvat kokelaat ovat suorittaneet tutkintonsa aiemmin.

Lahden kaupunki

Ehdotetut muutokset ylioppilastutkinnon suorittamiseen ovat pääosin kannatettavia. Nopeaa tutkinnon suorittamista tukevat toimenpiteet, kuten hyväksytyjen kokeiden sisällyttäminen hylätyn tutkinnon uusimiseen, ovat oikeaan osuneita.

Hallituksen esitys rajattomasta ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisesta tuo koulutuksen järjestäjille ennalta vaikeasti arvioitavaa lisätyötä ja resurssien tarvetta: Sähköisen ylioppilastutkinnon myötä tilojen riittävyys asettaa koulutuksen järjestäjät suurten ongelmien eteen jo olemassa olevien kokelaiden tilojen suhteen. Suuri määrä uusia kokelaita johtaa nopeasti tilanteeseen, että lukioiden tilakapasiteetti ei riitä.

Toisaalta uusijat kasvattavat järjestelyjen vaatimia resursseja. Koulutuksen järjestäjälle pitäisi korvata uusijoista aiheutuva lisätyö. Jo opiskelijoiden uusimiseen suhtautumisen kannalta olisi suositeltavaa, että uusimisesta perittäisiin kohtuullinen korvaus esimerkiksi nykyisen yhden uusimiskerran jälkeen. Lisäksi Gaudeamus Igitur -työryhmän esitys (3 uusintaa hylätyn kokeen suorittamiseksi ja 2 uusintaa hyväksytyyn kokeen suorittamiseksi) olisi kannatettava.

Hallitusohjelman mukaisesti on huolehdittava siitä, että kunnille ei tule lisäkustannuksia muutosten vaatimien toimenpiteiden takia.

Laitilan ja Uudenkaupungin kaupungit

Laitilan kaupunki ja Uudenkaupungin kaupunki suhtautuvat ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta esitettyihin ehdotuksiin myönteisesti. Englanninkielistä tutkintoa, kokeisiin ilmoittautumisen joustavoittamista, suorittamisajan pidentämistä eräissä tapauksissa sekä ylioppilastutkinnossa suoritettavista kokeista annettuja muutosesityksiä kannatetaan. Kokeiden järjestämisestä poiketen erittäin painavasta syystä 4 § 4 mom. tulee ohjeistaa erillisellä ohjeistuksella, jossa on otettu huomioon kokelaiden yhdenvertainen kohdeltu.

Lappeenrannan kaupunki

Lappeenrannan kaupunki kannattaa ylioppilastutkinnon ja sen järjestämiseen esitettyjä muutoksia. Muutokset ovat linjassa lukiokoulutusta koskevan lainsäädännön uudistamisen kanssa. Lappeenrannan kaupunki pitää hyvänä, että muutokset edistävät opiskelijoiden etua esimerkiksi parantamalla opiskelijan mahdollisuutta tutkinnon loppuun suorittamiseen, joustavoittavat ilmoittautumismenettelyä, vähentävät sairastumista opiskelijalle aiheutuvia haittoja ja sujuvoittavat siirtymistä lukiosta jatko-opintoihin.

Tutkintorakenteen muutos monipuolistaa ylioppilastutkintoa ja tuo kokelaan osaamista laajemmin esiin. Lisäksi se todennäköisesti kannustaa opiskelijoita opiskelemaan syvemmin useampia oppiaineita.

Kokeen uusimismahdollisuuksista säädetään pykälässä 17. Kokelaan kannalta tämä on erittäin kannatettavaa. Ylioppilastutkinnon toimiessa yhä enenevässä määrin suorana väylänä jatko-opintoihin, tulee tämä mahdollisuus taata opiskelijoille. Kuitenkin tämä tuo lisäkustannuksia lukiokoulutuksen järjestäjille uusijoiden sähköisten koeympäristöjen rakentamisessa, tilatarpeissa ja uusijoiden opastuksessa, joiden korvaamista lukiokoulutuksen rahoituksessa tulisi huomioida.

Lakiesityksessä ehdotettu englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen edistää kansainvälisyyttä sekä lisää vetovoimaisuutta suomalaiseen lukiokoulutukseen ja samalla kansainvälisten osaajien kiinnostusta muuttaa perheineen Suomeen. Lappeenrannan kaupunki näkee tämän erittäin tärkeänä asiana. Monelle maahanmuuttoa suunnitteleville englanninkielinen koulutustarjonta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto englannin kielellä voi olla ratkaiseva tekijä muuttopäätöksessä. Englanninkielinen perusopetus on lisääntynyt ja antaa mahdollisuuden kasvattaa myös englanninkielistä lukiokoulutusta. Valtion tulisi kuitenkin rahoittaa ja tukea englanninkielisen lukiokoulutuksen aiheuttamia kustannuksia, jotta koulutusta pystyttäisiin antamaan myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla ja suurimmissa kaupungeissa. Lakiehdotuksessa on arvioitu vain kustannuksia, jotka syntyvät englanninkielisten kokeiden laatimista, teknistä toteuttamista ja arvostelusta. Perustelu, että lukiokoulutus on vapaaehtoinen valtiosuustehtävä, ei ole riittäviä. Englanninkielisen koulutuksen järjestämiseen täytyisi saada riittävä taloudellinen kannuste. On hyvä, että lakiehdotuksessa mahdollistetaan ylioppilaslautakunnan käyttämistä kokeen arvostelussa, koska erityisesti englanninkielisen tutkinnon suorittajien osalta tätä ei voi jättää lukiokoulutuksen järjestäjän vastuulle.

Rehtorille annetaan esityksessä monissa kohdin päätösvaltaa kuten mm. kokelaan osallistumisoikeuden epäämiseen. Pykälässä 22 annetaan oikaisuvaatimusperusteita rehtorin päätökseen. Lappeenrannan kaupunki korostaa, että rehtorin päätöksiin liittyvää oikeusturvaprosessia tulisi vielä tarkastella huolellisesti, jotta opiskelijan oikeusturva voidaan varmasti taata riittävän nopealla aikataululla. Lakiehdotuksessa ehdotetaan rehtorin toimivaltuuksien laajennettavaksi myös erityistilanteissa, joissa tarvitaan nopeita päätöksiä erityisjärjestelyistä. Tämä uudistus on hyvä ja antaa tarvittavaa joustavuutta. Kuitenkin laki tältä osin kaipaa rinnalleen hyvät ohjeet sen soveltamiseen käytännössä sekä selkeän oikeusturvaprosessin.

Kokonaisuudessaan Lappeenrannan kaupungilla on huoli uudistusten tuomista mahdollisista lisäkustannuksista kunnille. Tästä syystä lukiokoulutuksen rahoituksen turvaaminen sinänsä tärkeiden uudistusten rinnalla on ensiarvoisen tärkeää.

Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry

Lauttasaaren yhteiskoulun kannatusyhdistys ry suhtautuu myönteisesti ylioppilastutkinnosta annettavaan lainsäädännön uudistamiseen.

Kannatamme sitä, että ilmoittautumisen yhteydessä poistuu se, että kokelaan on päätettävä, mitä hän kirjoittaa pakollisena ja mitä ylimääräisenä sekä se, minkä tasoisena hän kokeen kirjoittaa. Yksi vaativammantasoinen koe tulee säilyttää.

Hyväksytyn kokeen uusimista rajoittaisimme kolmeen kertaan, mutta hylätyn kokeen voisi uusia rajattomasti.

Uudistuksessa on hyvää myös se, että hylätyn kokeen voi uusia vaativuustasoltaan toisena ja jopa ainetta voi vaihtaa. Tämä poistaa turhaa painetta kokelaalta.

Omasta lukiosta valmistuneille tulee taata mahdollisuus osallistua kokeen uusimiseen ja tutkinnon täydentämiseen omassa lukiossa.

Ylioppilastutkinnon rakenteen uusimista kannatamme suuresti. Se vie suuntausta selkeästi siihen suuntaan, että kannustamme opiskelijoita kirjoittamaan useampia aineita.

Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä

Lakiluonnoksen 3 §:ssä ja 11 §:ssä annetaan mielestämme tarpeettomasti ylioppilastutkintolautakunnalle valta määrätä, missä vieraisa kielissä järjestetään kahden eri tason kokeet. Mielestämme tässä on kyse keskeisestä koulutuspoliittisesta linjauksesta, josta tulisi yksityiskohtaisesti säätää lailla, eikä antaa yksittäiselle virastolle oikeutta määrätä asiassa.

Lakiluonnoksen 7 §:ssä säädetään erillisten kokeiden suorittamisesta. Kansan sivistyksen kannalta tämä on hienoa asia, mutta epäselväksi jää, kuinka koulutuksen järjestäjille maksetaan siitä aiheutuvat kustannukset. Mielestämme koulutuksen järjestäjälle ei tule osoittaa sellaisia uusia tehtäviä, joiden kustannukset jäävät järjestäjän maksettavaksi. Epäselväksi myös jää, kuinka ja kenenkä toimesta nämä yksittäisiä aineita suorittavat kokeeseen osallistuvat kansalaiset valmistetaan koetilanteeseen. Sähköisiin ylioppilaskokeisiin osallistuminen ilman harjoittelua ei onnistu. Jo nyt paperikokeen tehneen ylioppilaan on vaikeata ilman harjoittelua osallistua sähköisiin ylioppilaskokeisiin.

Lakiluonnoksen 14 §:ssä säädetään ylioppilastutkinnon suorittamiseen käytettävästä enimmäisajasta. Pykälän ensimmäinen momentti vastaa nykyistä voimassa olevaa lakia. Pykälän kolmannen momentin ensimmäinen lause liittyen sairaudesta johtuvaan pakottavaan poissaoloon on hyvä ja perusteltu, mutta seuraava lause liittyen ulkomailla tapahtuvaan päätoimiseen opiskeluun on mielestämme huono ja voi johtaa jopa keinotteluun. Ehdotamme tämän lauseen poistamista lakiluonnoksesta. Mielestämme ainoastaan yksilöstä itsestään riippumattomat pakottavat syyt ovat perusteltu syy pidentää tutkinnon suorittamisaikaa.

Lakiluonnoksen 17 §:ssä säädetään hyväksytyin ja hylätyn kokeen uusimismahdollisuudesta. Mielestämme tulisi vielä uudelleen huolella pohtia, millaisia seuraamuksia käytännön tasolla tulee koulutuksen järjestäjälle ja ylioppilastutkintolautakunnalle, jos hyväksytyin kokeen uusimiskertoja ei lailla millään tavalla rajoiteta. Tämä korostuu erityisesti niissä tilanteissa, jossa jatkokoulutukseen hakeudutaan pääasiallisesti ylioppilastutkinnon perusteella. Olisi myös huolella mietittävä koulutuksen järjestäjän oikeudesta periä uusintakerroista maksu, jolla katetaan virkaehtosopimuksen mukaiset kustannukset. Koulutuksen järjestäjä joutuu maksamaan opettajalle virkaehtosopimuksen mukaisesti kokelaan kokeen esitarkastuksesta.

Maalahden kunta

8 § Förutsättningar för deltagande i prov

Vad avses här med andra mening ”...realämne som inte innehåller obligatoriska studier”? I nuläget finns inga sådana.

11 § Prov som avläggs i studentexamen

Här finns en risk att studerande inte väljer punkt 4. Oklart om det kommer att finnas obligatoriska eller extra prov. Texten är oklar och luddig, önskvärt med tydliggörande. Det är även viktigt att universiteten här har en framförhållning när det gäller antagningsgrunderna och hur det slår ut när studerande söker till tredje stadiet.

Mikkelin kaupunki

- Kasvatus- ja opetuslautakunta pitää ehdotettuja muutoksia ylioppilastutkinnon uudistamiseen pääosin kannatettavia. Ylioppilastutkinnon nopeaa suorittamista tukevat toimenpiteet, kuten hyväksytyjen kokeiden sisällyttäminen hylätyn tutkinnon uusimiseen, ovat tervetulleita.
- Hallituksen esitys rajattomasta ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisesta tuo koulutuksen järjestäjille lisätyötä ja resurssien tarvetta: Sähköisen ylioppilastutkinnon myötä tilojen riittävyys on monille koulutuksen järjestäjille haasteellista jo olemassa olevien kokelaiden ylioppilaskirjoitusten toteuttamiseksi. Jos uusia kokelaita tulee kokeiden uusimiseen paljon, on vaarana, että lukioiden tilakapasiteetti ei riitä.
- Uusijat kasvattavat myös järjestelyjen vaatimia resursseja. Lautakunta näkeekin tärkeänä, että koulutuksen järjestäjille korvataan uusijoista aiheutuva lisätyö.
- Hallitusohjelman mukaisesti on huolehdittava siitä, että kunnille ei tule lisäkustannuksia muutosten vaatimien toimenpiteiden takia.

Naantalin kaupunki

Esityksen laki ylioppilastutkinnosta on pääosin lukiouudistuksen ja ylioppilastutkintouudistuksen hengen mukainen sekä vastaa niihin haasteisiin, joita korkeakoulujen valintamenettelyjen muuttuminen aiheuttaa. Ylioppilaskokeiden nykyistä vapaampi uusiminen ja erillisten yo-kokeiden suorittamisen laajempi mahdollistaminen on tässä kontekstissa erittäin tärkeää vaikka se saattaa johtaa lisääntyneisiin resurssitarpeisiin yo-tutkinnon toimeenpanossa lukioissa. Reaalikokeiden rakenteellinen muutos lisäänee sekä useampien reaaliaineiden että vieraiden kielten opiskelua, mikä on lukion yleissivistävän tavoitteen mukaista ja tukee myös jatko-opintovalmiuksia. Uudistus kokeisiin ilmoittautumisen yksinkertaistamisesta siten, että kokelaan ei tarvitsisi enää ilmoittautumisen yhteydessä sitovasti päättää, suorittaako hän kokeen pakollisena vai ylimääräisenä helpottaa ylioppilastutkintoon ohjausta lukioissa. Lain yksityiskohtaiset säädökset vilpistä tai järjestyksen rikkomisesta koetilaisuudessa ovat tarpeellisia lisäyksiä. 19 § 3 momentin maininta vieraskielisyystodistuksen poistumisesta saattaa heikentää joidenkin opiskelijoiden yhdenvertaisuutta. Oppiainerajat ylittävät tehtävät tukevat opetussuunnitelman oppimiskäsitystä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto ei ole tarpeellinen kaikissa lukioissa.

Nousiaisten kunta

Nousiaisten kunnan kasvatus- ja sivistyslautakunta on tutustunut esitysluonnokseen ja suhtautuu myönteisesti lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon uudistamiseen.

Tutkinnon suorittamista tukevat toimenpiteet, kuten jo hyväksytyjen kokeiden säilyminen hylättyä tutkintoa uusittaessa on hyvä uudistus. Pakollisten ja ylimääräisten aineiden sitovuuden poistuminen helpottaa tutkinnon suunnittelua. Mahdollisuus suorittaa eritasoisia kokeita samassa tutkintoaineessa rohkaisee opiskelijoita kirjoittamaan pitkän oppimäärän kokeita.

Mikäli hallituksen esitys rajattomasta ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisesta tuo koulutuksen järjestäjälle lisäkustannuksia, se pitäisi huomioida rahoituspäätöksissä.

Oppiainerajat ylittävien tehtävien sisällyttäminen kaikkien aineiden kokeisiin kannustaa opettajia yhteistyöhön. Opiskelijan kuormittavuutta se kasvattaa entisestään jos huippuarvosanoja tavoitteleva nuori pyrkii haa- limaan eri aineiden opintoja mahdollisimman monipuolisesti.

Muutosesitys, jossa opiskelija joutuisi kirjoittamaan reaalikokeen valitessaan kaksi reaalikoetta tai reaaliko- keen ja yhden vieraan kielen on jo lähtökohtaisesti opiskelijalle vaikeaselkoinen. Tutkinnon vaatimustason

lisääminen tuskin vähentää kokelaan henkistä kuormitusta. Korkeakoulujen todistusvalinnat ohjaavat ja kannustavat opiskelijoita kirjoittamaan useampia aineita, joten tutkinnon rakenteen uudistaminen ei välttämättä ole tarpeellista.

Oulun kaupunki

Oulun kaupunki suhtautuu ylioppilastutkinnon rakenteelliseen uudistamiseen pääosin myönteisesti. Kuitenkin on todettava, että muutosesitys, jossa opiskelija joutuisi kirjoittamaan reaalikokeen valitessaan kaksi koetta tai reaalikokeen ja yhden vieraan kieleen on valintavaiheessa vaikeaselkoinen. Esitys myös vähentää valinnaisuutta ja rikkoo ainereaalijärjestelmän periaatetta. Rakennuudistuksen perusteluissa mainitaan, että uusi tutkinto muodostaisi aikaisempaa tasapainoisemman kokonaisuuden tätä kuitenkin täsmentämättä ilman, että muutoksen hyötyjä olisi ennakoivasti nähtävissä. Uudistuksessa tulisi muuttaa tutkinnon suoritusaika siten, että hyväksytysti tehdyt pakolliset kokeet eivät vanhene.

Suurempi huoli tutkinnon yleissivistävyyteen tai koko lukion oppimäärän päättökokeen luonteeseen liittyy siihen, että korkeakoulujen todistusvalinnan valintaperusteet tulevat jatkossa ohjaamaan opiskelijoiden valintoja nykyistä selvästi enemmän. Kokelaiden valintojen lisäksi korkeakoulujen todistusvalintauudistus tulee aiheuttamaan lukiokoulutuksen järjestäjille lisää resurssipaineita yo-kokeiden järjestämisessä.

Uudistus joustavoittaa kokelaan asemaa, kun tiettyjä säädöksiä puretaan. Oulun kaupungin mukaan pakollisten tai ylimääräisten kokeiden sitovasta valitsemisesta luopuminen tai mahdollisuus valita eri tasoisia kokeita samassa tutkintoaineissa parantaa kokelaan asemaa. Mahdollisuus ylioppilastutkinnon suorittamiseen englanniksi lisää lukiokoulutuksen kansainvälisyyttä.

Porin kaupunki

Ylioppilastutkintolain uudistus on kaikin puolin tervetullut ja korjaa puutteita, joita ylioppilastutkinnossa on ollut vuosien ajan.

Pöytyän kunta

Sivistyslautakunta pitää tärkeänä ylioppilastutkinnon uudistamista osana pitkäjänteistä lukiokoulutuksen kehittämistyötä. Esitetty rakenteellinen muutos tasapainottaa lautakunnan näkemyksen mukaan kokonaisuutta, ja tukee lyhyiden kielten ja reaaliaineiden monipuolista opiskelua. Oppiainerajat ylittävien tehtävien sisällyttäminen ylioppilastutkinnon kokeisiin muodostaa lautakunnan näkemyksen mukaan luontevan jatkumon yleissivistävän koulutuksen kehittämisessä tehdyille ja käynnissä olevalle työlle. Sivistyslautakunta näkee edelleen myönteisenä ilmoittautumis- ja tutkinnon suorittamiseen liittyvien käytäntöjen joustavoittamisen.

Raision kaupunki

Esitetty säädöskokonaisuus lisää joustavuutta tutkinnon suorittamiseen ja pidämme tätä hyvänä kehityssuuntana. Esityksen mukainen muutos hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettujen hyväksytyjen kokeiden sisällyttämisestä aloitettavaan uuteen tutkintoon on loistava. Rajoittamaton ylioppilaskokeiden uusimismahdollisuus on kuitenkin ongelma tilojen mitoituksen ja kustannusten nousun näkökulmasta. Ehdotamme, että uusimiskertojen määrille asetetaan nykyistä korkeammat ylärajat.

Rovaniemen kaupunki

Lausuntonaan Rovaniemen kaupunki toteaa, että

1. Yo-tutkinnon rakenteen uudistaminen ja yo-kokeen toimeenpanon muutokset tukevat korkeakoulujen todistusvalintaan siirtymistä. Lukiokoulutuksen korkea-asteelle valmentava merkitys vahvistuu. Samoin oppimäärien määrittely opintojakson kautta lähentää lukiossa ja korkea-asteella käytettäviä käsitteitä. Muilta osin lukiokoulutuksen rakenteen muutokset jäävät vaatimattomiksi vastatakseen lukion tämän päivän haasteisiin.

2. Lukiouudistuksen pedagogisten tavoitteiden ja toimintakulttuurin uudistaminen mahdollistuisi paremmin, jos lukioasetuksen yhteydessä annettavassa tuntijaossa kaikille yhteistä oppimäärää supistetaan ja siihen sisällytetään temaattisia opintoja. Nykyiset teemaopinnot toteutuvat enemmistölle opiskelijoista vain jos heidät "pakko-ohjataan" niihin heti lukio-opintojen alussa.

3. Em. yhteisen tuntimäärän supistaminen voisi tapahtua vastaavalla tavalla kuin ammatillisessa opetuksessa on tehty. Yhdenmukaistetaan nuorille ja aikuisille annettavan opetuksen määrä lukuaineissa, mahdollisesti nostamalla aikuisten nykyistä yhteistä tuntimäärää ja laskemalla nykyistä nuorten yhteistä tuntimäärää.

Aikuisten opiskelun erityispiirteet on huomioitu vähentämällä käytettävissä olevaa aikaa kurssia / opintopistettä kohden sekä jättämällä pois taito- ja taideaineet yhteisistä opinnoista. Koska aikuisten OPS:n mukaan kokeeseen tulevilla kokelailla on edessään sama yo-koe kuin nuorilla, miltä osin lukuaineiden eri määrä on perusteltua koulutuksen yhdenvertaisuuden näkökulmasta? Lisäksi merkittävä osa aikuisten lukiokoulutuksen kautta yo-kokeeseen tulevista lienee tosiasiallisesti kaksoistutkintoa opiskelevia nuoria, mikä ei edistä yhdenvertaisuuden toteutumista nuorten koulutuksessa. Lukuaineiden sama yhteinen tuntimäärä selkiyttää, yhdenmukaistaa ja tasa-arvoistaa kokonaisuutena lukiokoulutuksen toteutumista. Erityisesti se yksinkertaistaa kahta tutkintoa suorittavien nuorten opintojen ohjausta sekä tukee korkea-asteen tutkinnon suorittamista ylioppilastutkinnon jälkeen.

4. Opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä kurssien (tulevaisuudessa opintojaksojen) sisältöä käytettävissä olevaa aikaa kohden supistetaan kursseissa, joissa se koetaan liian runsaaksi - vähemmän on enemmän.

5. Ylioppilastutkinnolla ja lukion oppimäärällä on selkeä yhteys. Nykyinen mahdollisuus suorittaa koe pelkän ammatillisten opintojen perusteella on marginaalinen ja antaa yo-kokeen vaatimusten kannalta väärän kuvan erityisesti nuorelle opiskelijalle. Yo-kokeeseen ilman lukion oppimäärää tai sitä vastaavaa osaamista osallistuva nuori ei saa riittävää tukea kokeeseen eikä ole yhdenvertaisessa asemassa. Yo-kokeen suorittaminen tapahtuu aina lukion yhteydessä ja yksittäisissä tapauksissa lukio voi arvioida tiedolliset edellytykset osallistua yo-kokeeseen. Työnjaon selkiyttäminen ammatillisen ja lukiokoulutuksen kesken ei ole esteenä korkea-asteen jatko-opintoihin hakeutumiselle ammatillisista opinnoista.

6. Lukioasetuksen 5 § toteaa että aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden aiemmin hankkimat tiedot, taidot ja osaamisen. Vastaava osaamisen tunnistamisen periaate on käytössä kaikessa toisen asteen koulutuksessa. Aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen valikoituu opiskelijoita, jotka tarvitsevat enemmän opiskeluun ja hyvinvointiin liittyvää tukea. Normeissa ainoat aikuisten erityispiirteet huomioivat seikat ovat lyhempi käytettävissä oleva aika ja suppeampi tuntijako. Aikuisopetuksen todellisuuden kannalta tämä ei ole riittävää ja toimii jopa väärään suuntaan kuin mitä tarve on. Aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen erityispiirteet tulee huomioida yksilöidymmin opetussuunnitelmassa ja resursoinnissa.

Sonkajärven kunta

Ylioppilastutkinnon uudistamista pidettiin yleisesti katsottuna hyvänä asiana. Tarkennusta tarvitaan kuitenkin reaaliaineen koetta koskevaan ylioppilastutkinnon rakenteen muuttumiseen. Mielestämme uudistuksella rajataan kirjoitettavia aineita keinotekoisesti.

Tampereen kaupunki

Tampereen kaupunki katsoo, että käynnissä oleva lukiouudistus edistää niitä koulutuksellisia päämääriä, joihin perusopetuksen jälkeisen koulutuksen reformeilla pyritään, joten tämänkin perusteella lausunto on ylioppilastutkintolain luonnosta myötäilevä. Lakiluonnos parantaa monin tavoin ylioppilaskokelaan oikeudellista asemaa ja lisää joustavia mahdollisuuksia tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon sisällyttämistä lakiluonnokseen pidetään erityisen tervetulleena.

Uudistuksen taloudelliset vaikutukset tulisi ottaa täysimääräisinä huomioon rahoituksessa.

Teuvan kunta

Teuvan kunta näkee kiitettävänä pääministeri Juha Sipilän hallituksen päätöksen käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen. Uudistuksen tavoitteena on lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluysteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Näiden uudistusten kautta lukiolaiset saavat kunnan arvion mukaan entistä paremmat valmiudet pärjätä tulevaisuudessa korkeakoulutason jatko-opinnoissa.

Teuvan kunta pitää hyvänä, että ylioppilastutkinnon rakennetta muutettaessa ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautumiseen liittyviä menettelyitä joustavoitettaisiin. Kokelaan ei enää tarvitsisi ilmoittautumisen yhteydessä sitovasti valita kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi. Myöskään kokelaan ilmoittautumista eritasoisiin kokeisiin samassa tutkintoaineessa ei rajoitettaisi. Kunta näkee kokelaita hyödyttävänä myös sen, että nykyisestä poiketen hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettavat hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Teuvan kunta pitää kannatettavana uudistusta, jonka mukaisesti ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi.

Ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta annetulla lailla luovutaan ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista. Lukiokoulutuksen järjestäjät veloitetaan järjestämään ylioppilastutkinnon kokeet omille entisille opiskelijoilleen, jotka uusivat kokeita, täydentävät tutkintoaan tai suorittavat ylioppilastutkinnon erillisiä kokeita sekä toimintaedellytysten salliessa myös muille henkilöille. Tämän mahdollistaminen voi kunnan näkemyksen mukaan edellyttää hieman lisäresurssien tarvetta.

Teuvan kunta puoltaa tavoitetta edelleen vähentää ylioppilastutkinnon kokeisiin liittyvää henkistä kuormitusta. Esityksellä pyritään ehkäisemään tutkinnon suorittamisen keskeytymisiä ja tarvetta aloittaa tutkinnon suorittaminen alusta, edistämään ylioppilastutkinnon hyväksytyä suorittamista sekä nopeuttamaan korkea-asteen opintoihin siirtymistä. Tavoitteena on lisäksi, että kokelaat osoittaisivat osaamistaan myös ylioppilastutkinnossa nykyistä monipuolisemmin.

Esityksellä pyritään edistämään lukiokoulutuksen kansainvälistymistä ja osaavan työvoiman muuttamista Suomeen sekä tukemaan tähän liittyviä valtakunnallisia ja paikallisia tavoitteita ja suunnitelmia. Lisäksi tavoitteena on varmistaa kokelaiden mahdollisuudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti. Nämä kaikki ovat Teuvan kunnan näkemyksen mukaan kannatettavia tavoitteita.

Tuusulan kunta

1.Reaalikokeen suorittaminen

◦Kokelaan olisi lisäksi suoritettava valintansa mukaan kolme koetta tai koeparia seuraavista: 1) matematiikka; 2) toinen kotimainen kieli; 3) vieras kieli; 4) kaksi reaaliaineen koetta taikka yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe

Lausunto: ■ Tämä tekee tilanteesta sekavan. Pakollisia kokeita on kohdan neljä valittaessa viisi eikä neljä, kuten muissa tapauksissa?

2. Ilmoittautuminen

◦ “Kokelaan ei enää tarvitsisi ilmoittautumisen yhteydessä sitovasti valita kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi. Myöskään kokelaan ilmoittautumista eritasoiisiin kokeisiin samassa tutkinto-aineessa ei rajoitettaisi.”

Lausunto: ■ Tämä on hyvä muutos ja opiskelijan edun mukainen. Oletamme, että eri tasoiset kokeet eivät voi korvata muita pakollisia kokeita (esim. pakollisina ei voi olla sekä lyhyt että pitkä matematiikka).

3. Hylätyn tutkinnon hyväksytyjen kokeiden ja erillisten kokeiden hyväksyminen osaksi tutkintoa

◦ “Nykyisestä poiketen hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettavat hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Lisäksi erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet voitaisiin sisällyttää ylioppilastutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisestä.”

Lausunto: ■ Hyvä ja opiskelijan edun mukainen uudistus.

4. Tutkinnon suorittamisajan pidentäminen

◦ “Kokelas, joka on osallistunut vähintään yhteen tutkintokertaan ja sairastumisen, ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai muun niihin rinnastettavan painavan syyn vuoksi on estynyt osallistumasta tutkintokerran kokeisiin, voisi jatkaa tutkinnon suorittamista enimmäisajan päättymistä välittömästi seuraavana tutkintokertana. Jos kokelas on mainitun syyn vuoksi estynyt osallistumasta kahden peräkkäisen tutkintokerran kokeisiin, hän voisi jatkaa tutkinnon suorittamista enimmäisajan päättymistä välittömästi seuraavana kahtena tutkintokertana.”

Lausunto: ■ Tämä olisi kokelaan kannalta järkevä helpotus. Pitäisi kuitenkin määritellä aika tiukasti mitä ovat mainitut painavat syyt. Lukioiden välille ei saisi syntyä eroja käytäntöihin tämän määrittelyssä. Lisäksi pitäisi määritellä millainen sairastuminen antaa oikeuden siirtää tutkinnon suorittamista.

5. Englanninkielinen ylioppilastutkinto

◦ “Ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa opiskelija, joka suorittaa tai on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän tai tutkintoon osallistumisen perusteena olevan ammatillisen tutkinnon pääosin englannin kielellä, sekä erityisestä syystä myös muu henkilö, jolla voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa.”

Lausunto: Tämä olisi järkevä uudistus mikäli on olemassa muutakin englanninkielistä lukiokoulutusta kuin IB-lukiot.

Vantaan kaupunki

- Ehdotetut muutokset edistävät opiskelijoiden etua ja ovat siksi kannatettavia
- Mahdollisuus suorittaa jatkossa ylioppilastutkinto englanniksi on hyvä lisäys
- Tutkintorakenteeseen ehdotettua muutosta lisää monipuolisuutta tutkintoon
- Ilmoittautumiskäytäntöjen joustavoittaminen vähentää virhemahdollisuuksia
- Hyväksytyjen kokeiden hyväksilukeminen osaksi ylioppilastutkintoa parantaa kokelaiden mahdollisuuksia ylioppilastutkinnon loppuun suorittamiseen

- Ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksesta ylioppilastutkinnosta jätettäisiin kokonaan pois 4 § 2 mom.

Vasa gymnasium

8 § Förutsättningar för deltagande i prov

Vad avses här med andra meningen "...realämne som inte innehåller obligatoriska studier"? I nuläget finns inga sådana.

11 § Prov som avläggs i studentexamen

Här finns en risk att studerande inte väljer punkt 4. Oklart om det kommer att finnas obligatoriska eller extra prov. Texten är oklar och luddig, önskvärt med tydliggörande. Det är även viktigt att universiteten här har en framförhållning när det gäller antagningsgrunderna och hur det slår ut när studerande söker till tredje stadiet.

Viipurin Reaalikoulu Oy

Pidämme uudistusta pääpiirteissään hyvänä. Erityisesti iloitsemme mahdollisuudesta suorittaa ylioppilaskoe englannin kielellä. Joustavuuden lisääntyminen on myös edistää opiskelijoiden valmistumista ja pääsyä jatko-opintoihin.

Vöyrin kunta

8 § Förutsättningar för deltagande i prov

Vad avses här med andra meningen "...realämne som inte innehåller obligatoriska studier"? I nuläget finns inga sådana.

11 § Prov som avläggs i studentexamen

Här finns en risk att studerande inte väljer punkt 4. Oklart om det kommer att finnas obligatoriska eller extra prov. Texten är oklar och luddig, önskvärt med tydliggörande. Det är även viktigt att universiteten här har en framförhållning när det gäller antagningsgrunderna och hur det slår ut när studerande söker till tredje stadiet.

Ammattikorkeakoulu Arcada

Arcada upplever att förslagen stöder de strategiska målsättningarna för såväl kontinuerligt lärande som för snabbare inträde till högskolestudier och har i sitt utlåtande specifikt tagit fasta på sådant som har konsekvenser för fortsatta högskolestudier.

6 § Möjligheten att avlägga studentexamen även på engelska är en positiv nyhet som stöder internationaliseringen

7 § Att kunna avlägga proven i studentexamen som separata prov kan vara en möjlighet med tanke på kontinuerligt lärande men om det leder till att antagningsgrunderna till högskolor i större utsträckning baseras enbart på prov som ingår i studentexamen på bekostnad av validering av tidigare förvärvat kunnande eller andra smidiga antagningsvägar för t.ex. personer med lång arbetserfarenhet så fördröjer det inledandet av högskolestudier snarare än försnabbar

11 § Förändringen att två prov i realämnen eller ett realämne och ett språk krävs om man vill skriva ett realämne ter sig konstlat. Om strävan är att höja allmänbildningen borde detta ske med tydligare styrning. Som förslaget nu är kan studentexamen fortfarande nås genom att skriva modersmål och tre språk, vilket gör det

möjligt att välja bort både matematik och realämnen, vilket rimmar illa med strävan att öka såväl matematik-kunskaper som allmänbildningen. I motiveringen konstateras att högskolornas antagningskriterier påverkar och styr valet av vilka ämneskombinationer den unga väljer och förvisso är det så men det skjuter över ansvaret på enskilda högskolor vars kriterier kan variera märkbart.

14 § Att examinanden kan använda godkända prov som ingått i en underkänd examen under tre års tid är bra och försnabbar erhållandet av examen då inte alla prov behöver tas om.

17 § Det faktum att ett godkänt prov får tas om utan begränsning kan bli en resursfråga för i synnerhet mindre gymnasier men med tanke på att högskolornas antagning i större utsträckning ska baseras på studentexamen och på enskilda ämnen i studentexamen är det viktigt att möjlighet att höja vitsord ges.

Helsingin yliopisto

Helsingin yliopisto pitää suurinta osaa hallituksen esitykseen sisältyvistä ehdotuksista kannatettavina (englan-ninkielinen ylioppilastutkinto, aikaisempaa vapaampi sääntely ylioppilaskokeisiin ilmoittautumisessa, tutkin-non suorittamisajan pidentymisen edellytysten lieventäminen ja reaalikoetta koskeva muutos).

Hallituksen keskeisenä esittämää tavoitetta nopeasta siirtymisestä lukiosta korkea-asteelle ei edistä lakiesityk-sen 17 §:n kirjaus, jonka mukaan kokelas saa uusia hyväksytyyn kokeen rajoituksetta. Helsingin yliopisto pitää erittäin valitettavana, että tuoreet ylioppilaat joutuvat kilpailemaan opiskelupaikasta sellaisten hakijoiden rin-nalla, jotka ovat uusineet arvosanoja useita kertoja. Rajaton uusimismahdollisuus myös heikentää merkittävästi todistusvalinnan asemaa hakijoita erottelevana valintaväylänä. Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys sisältää useita kokelaan kannalta koestressiä keventäviä säädösmuutoksia, joten OKM:n asettaman Gaudeamus igitur -työryhmän ehdotukset uusintakertojen määristä ovat yliopiston mielestä riittävät. Työryhmä ehdottaa, että hyväksytyyn kokeen voisi uusia kaksi kertaa ja hylätyn kokeen kolme kertaa. Ryhmän mukaan rajatonta uusi-mista ei ole syytä toteuttaa, sillä tutkinto on kokonaisuus eikä sitä pidä rakentaa usean eri opetussuunnitelman tai tutkintorakenteen kokeista. Myöskin kansainvälisissä tutkinnoissa on tyypillistä niiden rajautuminen ajal-lisesti (Gaudeamus igitur – ylioppilastutkinnon kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:16, s. 44-46).

Jyväskylän yliopisto

Yliopistojen pääsykoe/pisteytys on muuttumassa ylioppilastutkintoa korostavaksi, jolloin eri tiedekunnille/lai-toksille haetaan erilaisen profiilin omaavia ylioppilaita.

Lukio-opinnoissa tulee olla mahdollisuus valmistautua ylioppilastutkintoon joustavasti opiskellen ja tiettyä joustavuutta tulee näkyä myös tutkintovaiheessa.

Lakiesityksen pääasiallinen sisältö on opiskelijan edistymistä tukeva ja antaa joustamisen mahdollisuuksia myös ajan suhteen. Tämä antaa tukea opiskelijalle ponnistaa omista lähtökohdista käsin. Toisaalta koetilantei-den henkilökohtaisten järjestelymahdollisuuksien avulla pyritään myös yhdenvertaisuuden kokemiseen.

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Lakiesityksessä ehdotetaan, että ylioppilastutkinnon rakennetta muutetaan. Jos ylioppilaskokelas haluaa kir-joittaa reaaliaineen, pitää hänen jatkossa vastata kahteen reaaliaineeseen tai vieraan kielen kokeeseen. Reaali-kokeen painoarvo ammattikorkeakouluun pääsemiseen liittyvissä todistusvalinnoissa on pienempi kuin mate-maattisten aineiden. Tämä muutos ei siis sinällään vaikuta merkittävästi jatko-opiskeluun. Toki vieraan kielen

kokeeseen osallistuminen tukee kansainvälisiä valmiuksia. Korkeakouluvalmiuksien näkökulmasta olisi merkityksellistä, että matematiikka kirjoitettaisiin aina. Nyt sen kirjoittaminen vaikuttaa olevan edelleen vapaaehtoista.

Kokeen joustavoittamiseen liittyvät muutokset näemme hyvinä. Jatkossa joustavoitetaan kokeisiin ilmoittautumisen menettelyjä: kokelaan ei tarvitse etukäteen päättää mikä aine on vapaaehtoinen ja mikä pakollinen. Tämä on kokelaan kannalta hyvä asia. Ylioppilaskokeen voisi jatkossa kirjoittaa englannin kielellä, jos kokelaalla on taustalla englannin kielistä koulutusta tai muutoin riittävät valmiudet. Se on hyvä uudistus ja tukee kansainvälisiä valmiuksia. Hyvänä muutoksena näemme myös sen, että jos kokelas saa kokonaisarviointiksi hylätyn arvosanan, voi uuteen ylioppilastutkintoon sisällyttää hyväksytyt arvosanat kolmen vuoden aikana.

Uuden lakiesityksen mukaan aiemman 4 aineen sijaan pitää nyt kirjoittaa 5 ainetta. Se lisää kustannuksia, koska 4 ainetta kirjoittavia vaikuttaa olevan hieman vajaa 20 % vuonna 2017.

Uusi lakiesitys ei vaikuta merkittävästi tukevan lukiokoulutuksen aikana suoritettavien ammattikorkeakouluopintojen suorittamista, koska lukiokoulutuksen tutkinnon rakenne ja valinnaisuusaste pysyvät samoina. Jotta korkeakouluopintojen suorittaminen lukiokoulutuksen aikana mahdollistuisi, tulisi suoritettavat kurssit sisällyttää lukiokoulutukseen. Lukiokoulutuksen aikana voisi mahdollistaa esimerkiksi virkamies ruotsin suorittamisen.

Ylioppilastutkinnon joustavuuteen liittyvät lakiesitykset ovat kannatettavia. Ylioppilaskirjoitusten sijaan voisi lukioiden kehittää yhtäläisiä kurssien arviointimenetelmiä, jotka takaisivat tasalaatuisuutta. Ruotsissa on luovuttu ylioppilaskirjoituksista ja lisätty valinnaisten opintojen määrää. Tämän kaltainen rakenne voisi tuoda lisäresurssia korkeakoulujen ja lukioiden välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Lahden ammattikorkeakoulu

Esityksen laki ylioppilastutkinnosta on pääosin lukiouudistuksen ja ylioppilastutkintouudistuksen mukainen ja se vastaa hyvin niihin haasteisiin, joita korkeakoulujen valintamenettelyjen muuttuminen todistusvalintojen suuntaan aiheuttavat.

Lapin yliopisto

Kokonaisuutena esitys on hyvin koostettu. Siinä tuodaan esiin selkeästi mikä muuttuu ja miten, sekä prosessi, jonka kautta muutoksiin on päädytty. Gaudeamus igitur-työryhmän ehdotuksia on kuultu ja niitä huomioitu. Jokaisen ehdotuksen vaikutuksia on selvästi pohdittu pitkään. Esitys vastaa hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin.

Lapin yliopiston mielestä ylioppilastutkinnon joustavuus ja ylioppilaskokeiden uusintamahdollisuus antavat kokelaille mahdollisuuden parantaa suoritustaan, mikäli yksittäinen koetilanne ei ole kokelaan kannalta paras mahdollinen. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kokelaalla olla tiedossa selkeät ohjeet sairastumisen, vaihto-opiskelun tai muun vastaavan tilanteen varalle. Lisäksi on hyvä, että kokelaalle taataan mahdollisuus erityisjärjestelyihin, mikäli hänen henkilökohtainen tilanne niitä vaatii.

Lapin yliopisto kannattaa pääosin ehdotettuja muutoksia ylioppilastutkinnon rakenteeseen ja pidämme esitettyä mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto jatkossa myös englanniksi perusteltuna. Saamenkielen voi kirjoittaa myös äidinkielenä, joka vahvistaa saamenkielen asemaa. Tutkinnon rakenne on hyvin tasapainossa, vaikkakin reaalikokeen kirjoittajien pitää kirjoittaa viisi pakollista ainetta nykyisen neljän aineen sijaan.

Ylioppilastutkinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n mukaan reaaliaineiden kokeissa tulee olla op-piainerajat ylittäviä tehtäviä. Kuitenkin lakiluonnoksen 19 §:n mukaan koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee

valmistavasti lukiokoulutusta järjestävän oppilaitoksen asianomaisen aineen opettaja. Tämä on Lapin yliopiston mielestä ristiriidassa oppiainerajojen ylittämisen periaatteen sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden kanssa. Lukion opetussuunnitelma velvoittaa opettajat oppiainerajat ylittävään yhteistyöhön. Tämän tulisi toteutua myös oppiainerajat ylittävien koesuoritusten tarkastamisessa, josta ei mielestämme voi vastata vain yhden oppiaineen opettaja vaan niiden aineiden opettajat, joiden aineita monialaiset tehtävät koskettavat. Esimerkiksi fysiikan kokeessa on tehtävä, jossa tarvitaan biologiaa ja tämän tehtävän arvioi vain fysiikan opettaja.

Jatkossa yhä useampi uusi opiskelija yliopistoon tullaan valitsemaan ylioppilaskokeen tulosten perusteella. Ehdotettu ylioppilastutkinnon lakiuudistus tukee yliopistoja todistusvalinnan toteuttamisessa. Lapin yliopistossa taidealoilla opiskelijavalinta tehdään edelleen valintakokeiden avulla. Lukiodiplomi on osaamistason mittarina riittävä ja sen perusteella hakijat voidaan ottaa suoraan valintakokeisiin.

Oulun yliopisto

Äidinkielen kokeen arvosana korreloi hyvin opinnoissa etenemiseen. Oulun yliopisto pitää tärkeänä äidinkielen kokeen säilyttämistä pakollisena.

On periaatteessa hyvä asia, että hylätyn kokeen tason voi vaihtaa uusintakerralla. Toisaalta on syytä miettiä, johtaako tämä mahdollisuus siihen, että opiskelija kokeilee ensin vaativampaa koetta, vaikka hänellä ei olisi sen läpäisemiseen todellisia edellytyksiä, ja päätyy vasta uusintakerralla tekemään todellista osaamistasoaan vastaavan kokeen. Tutkinnon sujuvan suorittamisen kannalta on tärkeintä, että opiskelija valitsee itselleen sopivan kokeen tason, jolloin vältytään niin sanotusti turhilta uusintakerroilta, jotka saattavat pitkittää koko tutkinnon suorittamista. Tämä on hankala kysymys, johon ei taida olla ihanneratkaisua. (sivu 10)

Uusintakertojen määrää on syytä lisätä, mutta olisi myös tärkeää ennakoida, millaista lisäresurssia rajoittamaton uusintakertojen määrä edellyttää opettajien ja sensorien arviointityössä. Korkeakoulujen todistusvalinnan myötä on todennäköistä, että uusintojen määrä lisääntyy (sivu 11).

On hyvä, että kokeita ei tarvitsisi enää valita sitovasti pakollisiksi tai ylimääräisiksi ilmoittautumisen yhteydessä. (sivu 23)

Ehdotus oppiainerajat ylittävistä tehtävistä on sinänsä hyvä. On kuitenkin syytä miettiä, miten tällaisten tehtävien arvioinnin laadukkuus varmistetaan. Kuka on pätevä arvioimaan tehtävää, joka edellyttää esimerkiksi usean keskenään erilaisen reaalikokeen osaamista? (sivu 24)

Ehdotus englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta on monin tavoin ongelmallinen. Kuten ehdotuksessa todetaan, on vaikeaa arvioida, kuinka suurta opiskelijajoukkoa englanninkielinen tutkinto koskisi. Joka tapauksessa on selvää, että englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen vaatii paljon resursseja. Siksi olisi tärkeää saada ensin luotettava arvio mahdollisesta osallistujamäärästä, että voidaan arvioida, onko englanninkielisen tutkinnon toteuttaminen perusteltua suhteessa varsinaiseen suorittajamäärään. On syytä ottaa huomioon, että kaikkien paluumuuttajaperheiden lasten aiempi koulukieli ei ole ollut englanti vaan esimerkiksi saksa, kiina, ranska, japani tai venäjä. Vaikka aiempi koulukieli olisi ollut englanti, osa paluumuuttajaperheistä todennäköisesti edelleen toivoo, että lapset suorittavat lukio-opintonsa suomeksi muun muassa siitä syystä, että lapset saavuttaisivat erinomaisen ja korkeakouluopintoihin riittävän kielitaidon myös suomen kielessä. Sama koskee todennäköisesti myös työperäisen maahanmuuton myötä Suomeen tulleita perheitä. Tässä ryhmässä on verrattain paljon myös sellaisia nuoria, jotka ovat käyneet koulua pääasiassa suomen kielellä ja joilla on natiivitasoinen suomen kielen taito.

Mikäli englanninkielinen tutkinto toteutuisi, kansalliskielillä tutkinnon suorittavilla opiskelijoilla pitäisi olla edelleen oikeus suorittaa kaikki lukio-opintonsa kansallisilla kielillä. Mikäli katsotaan, että englanninkielinen yo-tutkinto edellyttäisi englanninkielisen lukio-opetuksen lisäämistä, tähän pitäisi osoittaa lisäresursseja, jotka kattavat kaikki englanninkielisestä opetuksesta aiheutuvat kustannukset.

Esityksessä todetaan, että osallistumisoikeus englanninkieliseen tutkintoon edellyttäisi vähintään riittävää tutkintokielen hallintaa. Tämän on oltava ehdoton minimivaatimus. Edelleen olisi syytä harkita, kuka/mikä taho on sopiva arvioimaan luotettavasti opiskelijan englannin kielen taitoa. Mikäli kielitaidon arviointi on esityksen mukaisesti rehtoreiden tehtävänä, tämä lisää todella paljon rehtoreiden vastuuta ja edellyttäne tarkkaan laadittuja ja läpinäkyviä arviointikriteerejä. Miten voidaan ylipäättään varmistaa, että rehtoreiden päätökset ovat koko maassa yhdenvertaisia ja opiskelijoiden oikeusturvaa kunnioittavia? Tämä saattaa johtaa myös lukioiden eriytymiseen ja lukiokoulutuksen alueellisen epätasa-arvon lisääntymiseen.

Oulun yliopisto ei näin ollen näe lisäarvoa englanninkieliselle yo-tutkinnolle, varsinkin kun se kilpailisi IB-tutkinnon kanssa, joka kuitenkin antaa yo-tutkinnon tavoin jatko-opintokelpoisuuden esimerkiksi yliopistoihin.

Lisäksi Oulun yliopisto toteaa, että kansalliskielisellä ylioppilastutkinnolla varmistamme kansallisten kielten riittävän taidon ja tietyn näihin kieliin liittyvän yleissivistyksen tason.

Ehdotus, että kokelas joutuisi yhden reaaliaineen kokeen valitessaan suorittamaan myös toisen reaaliaineen kokeen tai vieraan kielen kokeen, on ongelmallinen. Syntyykö näin vaikutelma, että reaaliaineen kokeeseen osallistumisesta ikään kuin rangaistaan? Implikoiko ehdotus, että reaaliaineen kokeen eivät olisi samanarvoisia kuin muiden aineryhmien kokeet? Toisaalta kahden reaaliaineen tai reaaliaineen ja kielen vaatimus tapauksessa, jossa opiskelija sisällyttää reaalikokeen tutkintoonsa, on kannatettava siksi, että lukion yleissivistävä luonne säilyy.

Tutkinnon suorittamisajan pidentäminen on kannatettavaa esityksessä mainituista syistä. Erityisen kannatettava on tämä kohta: ”Nykyisestä poiketen hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettavat hyväksytyt kokeet voisi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä. Lisäksi erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet voitaisiin sisällyttää ylioppilastutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisestä.”

Tampereen yliopisto

Reaaliaineen kirjoittajan tulisi jatkossa suorittaa nykyisen yhden reaaliaineen kokeen sijasta joko kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe. Tampereen yliopisto katsoo, että kahden reaalikokeen tai reaalikokeen ja vieraan kielen yhdistämisen malli voisi kannustaa opiskelijaa kokeiden suorittamiseen entistä monipuolisemmin ja rohkaisisi laajentamaan kielitaitoaan. Näin ylioppilaskokeen yleissivistävyys vahvistuisi. Käytännössä se merkitsee sitä, että reaaliaineiden kokeisiin osallistuvalla on viisi koetta tutkinnossa. Uudistuksen vaikutuksia yhdistettynä korkeakoulujen pisteystyökaluun on mahdoton tarkasti ennustaa. Siksi tilannetta on syytä seurata ja tehdä tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä.

Toinen muutos koskee kokeen joustavuuden lisäämistä, mikä sinällään on tarpeellista ja tarkoituksenmukaista. Kuitenkin epäselväksi jää, missä vaiheessa sitoudutaan pakollisiin ja ylimääräisiin aineisiin ja jos kaikki ovat samanarvoisia, vaikuttaako se esim. hylätyn kokeen osalta tutkinnon valmistumiseen.

Edelleen joustavuutta pyritään lisäämään sillä, että kokelas voi suorittaa eritasoisia kokeita samassa aineessa. Ehdotus on hyvä, sillä erityisesti jatko-opintojen kannalta niillä, jotka suorittavat äidinkielen tai S2-kokeen voi olla tarvetta saada koulusivistyskieli varmistettua lukioaikanaan. Eri tasoisten kielten kokeiden kautta osa esim. maahanmuuttajataustaisista nuorista voisi saada todistuksen riittävästä suomen kielen taidosta tätä kautta. Myös matematiikan osalta tällä uudistuksella voi olla merkitystä.

Ylioppilaskokeen uudelleenaloittamista on syytä helpottaa. Tutkinnon suorittamisen takarajana kolme vuotta on kohtuullinen ja säästää sekä lautakunnan että koulun työtä tarpeettomista anomuksista.

Digitaalisten kokeiden myötä kokeiden alueet on helposti laajennettavissa oppiaineiden rajoja ylittäviksi. Monen kokeen materiaali sisältää jo nyt sellaisia tehtäviä, joissa eri aineiden rajat sulautuvat. Samoin kuin digitalisointi stimuloi koulun oppiaineiden sähköistämistä, voivat tällaiset ylioppilaskokeiden osiot antaa voimaa oppiaineiden rajojen ylittämiseen opetuksessa. Siirtymän tulee kuitenkin olla hallittu ja ottaa huomioon se, että lukiolaisten valinnat ovat varsin moninaisia.

Ylioppilaskokeiden rajaton uusimisoikeus ei näkemyksemme mukaan ole pedagogisesti perusteltua. Lakiesitys antaisi opiskelijalle rajoittamattoman oikeuden uusida myös jo kertaalleen hyväksytyt ylioppilastutkinnon kokeita. Kokeiden rajoittamaton uusimisoikeus johtaisi suorituskertojen lisääntymiseen ja vaatisi runsaasti resursseja kasvattaessaan ylioppilaskirjoituksiin liittyviä työtehtäviä. Kokeisiin valmistautuminen on otettava vakavasti ja siksi uusintakertojen määrän rajaaminen on perusteltua. Tampereen yliopisto kannattaa Gaudeamus igitur -työryhmän esitystä uusintakertojen määrästä.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voisi suorittaa vain opiskelija, joka on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän englannin kielellä. Englanninkielinen ylioppilastutkinto vastaisi rakenteeltaan suomeksi tai ruotsiksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkintoon liittyisi myös laaja tai suppea kotimaisella kielellä suoritettava koe. Mahdollinen englanninkielinen ylioppilaskoe tulisi resursoida niin, että se ei heikennä entisestään kotimaisilla kielillä toteutettavien ylioppilaskokeiden järjestämismahdollisuuksia. Ylioppilaskokeen suorittaminen englannin kielellä pitäisi olla mahdollista opiskelijalle, jos hän sitä itse toivoo. Sen rajaaminen opintoihin tai perheen taustaan voi tuottaa epäoikeudenmukaisia tilanteita. Varsin moni nuori omaa hyvän kielitaidon ja tavoittelee opiskelupaikkaa ulkomaisissa yliopistoissa tai muissa jatko-opintopaikoissa. Tästä syystä mahdollisuuden rajaaminen on haasteellista samoin kuin kokeen järjestämiseen liittyvät yksityiskohdatkin.

Sähköisten asioinnin kautta yhteys ylioppilastutkintolautakunnan ja opiskelijan välillä helpottuu, mutta aiheuttaa myös merkittävää lisätyötä lautakunnalle, sillä koulun toimiminen välissä on toistaiseksi karsinut tarpeettomia yhteydenottoja.

Turun yliopisto

Turun yliopisto puoltaa esitettyjä muutoksia muilta osin, mutta ylioppilastutkinnosta annetun lain 11 §:ään (tutkinnon rakenne) esitettäviä muutoksiin suhtaudumme varauksellisesti.

Muutosesitys, jossa opiskelija joutuisi kirjoittamaan reaalikokeen valitessaan kaksi reaalkoetta tai reaalikokeen ja yhden vieraan kieleen on jo lähtökohtaisesti opiskelijalle vaikeaselkoinen. Suhtaudumme muutosesitykseen varauksellisesti kuitenkin ennen kaikkea siksi, että se vähentää valinnaisuutta ja jäykistää ja lisää sääntelyä ilman, että muutoksen hyötyjä olisi selvästi nähtävissä. Muutos vaikuttaakin tarpeettomalta tässä vaiheessa etenkin, kun yliopistojen todistusvalinnan valintaperusteet tulevat jatkossa ohjaamaan opiskelijoiden valintoja nykyistä selvästi enemmän.

Åbo Akademi

§4 mom. 2 Hur slår detta ut med tanke på nya urvalskriterier till universiteten? Möjligheter att skriva om tidigare prov (egna studenter) men också rätt att avlägga enskilda prov för enskilda i allmänheten. Merarbete för arrangörerna av proven och för lärarna med tanke på preliminärt rättnande.

§6 mom. 2 Bra med flexibilitet och rektors möjligheter att avgöra språkkunnigheten. Bör ske just på lokalplanet där kännedomen om förhållandena är störst.

§7 mom. 2 Behöver man begränsa giltigheten i proven till endast 3 år? Vid universiteten räknas studier till godo i allmänhet i tio års tid. Varför annan tidsgräns i studentexamen?

§8 mom. 1 Bra med tydlig gräns för minimikrav för avlagda studiepoäng. I praktiken är dock minimigränsen väldigt lågt ställd för att resultatet skall bli tillfredsställande.

Oklart vad som avses med andra meningen ”...realämne som inte innehåller obligatoriska studier”. I nuläget finns inga sådana.

§9 mom. 3 Är arbete utomlands tillräckligt skäl för att inhibera anmälan till studentskrivningarna?

§10 mom. 2 Gemensamma riktlinjer med tanke på jämlikheten i landet vore säkert att föredra för rektors avgörande ifråga om dels orsaken och dels tillvägagångssätten för andra arrangemang kring skrivningen.

§11 Samkörning med de nya antagningsgrunderna till universiteten efterlyses. Kan man på något sätt stödja det faktum att realämnena och språk faller tillbaka i den nya universitetsantagningen?

Här finns en risk att studerande inte väljer punkt 4. Oklart om det kommer att finnas obligatoriska eller extra prov. Texten är oklar och luddig, önskvärt med tydliggörande. Det är även viktigt att universiteten här har en framförhållning när det gäller antagningsgrunderna och hur det slår ut när studerande söker till tredje stadiet.

§13 Underförstått skall man i fortsättningen meddela när studerande fullföljt lärokursen i 75 kurser, inte som hittills meddela vilka som inte fullföljt lärokursen?

§16 Bra att detta förtydligas – med tanke på att antalet skrivgångar luckras upp men också med tanke på rektors rättsskydd. Bra också med en skärpning på detta område.

§16 mom. 5 Här behöver förordningen förtydliga hur man går till väga. Är det med polisens hjälp?

§19 Finns det en fara i att utbildningsanordnaren kan utnyttja andra än den egna organisationens lärare för att preliminärt bedöma prestationerna? Håller kvaliteten ifall man söker kostnadsänkningar här?

§23 Lärarens roll har förminskats. Bra och korrekt med direkt möjlighet till överklagande, kunde ändå lärarens roll förtydligas?

Aikuislukioiden opettajat ry

AIO on tyytyväinen ylioppilastutkintoon esitettäviin, tutkinnon suorittamista joustavoittaviin uudistuksiin, kuten siihen, että ilmoittautumisvaiheessa ei tarvitse määritellä kokeita pakollisiksi tai valinnaisiksi, sekä siihen, että hylätyn tutkinnon hyväksytysti suoritettut tai erillisenä suoritettut kokeet voidaan sisällyttää aloitettavaan tutkintoon kolmen vuoden ajan. Myös uusimismahdollisuuksien lisääminen on AIO:n mielestä perusteltua, mutta rajaton uusimismahdollisuus voi vaatia lisää resursseja kokeiden järjestämiseen ja arviointiin.

Tutkinnon rakenteeseen esitetty muutos lisää tutkinnon kuormittavuutta ja tekee siitä haastavamman. Tämä saattaa joidenkin opiskelijoiden osalta johtaa opintojen tai tutkinnon keskeytymiseen.

AIO katsoo, että mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi voisi hyödyttää joitakin kokelaita. Tähän liittyy kuitenkin myös kysymys, miten Suomessa korkeakouluihin ja työelämään jatkaville, muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään käyttäville ihmisille voidaan järjestää lukiovaiheessa ja sen jälkeen sellaiset mahdollisuudet kehittää suomen tai ruotsin kielen taitoaan, että he voivat menestyä jatko-opinnoissa ja työelämässä sekä osallistua yhteiskuntaan täysipainoisesti.

Aikuislukioliitto ry

Aikuislukioliitto ry pitää tärkeänä sitä, että ylioppilastutkinnon uudistamisessa tavoitellaan ylioppilastutkinnon hyväksyttävän suorittamisen edistämistä ja korkea-asteen opintoihin siirtymisen nopeuttamista. Arvokasta on

myös se, että pyritään vähentämään tutkinnon keskeyttämistä, alusta aloittamista sekä kokeisiin liittyvää henkistä kuormitusta.

Ylioppilastutkintoon esitettyjä muutoksia liitto pitää aikuisopiskelijoiden kannalta pääosin hyvin tervetulleina. Aiempaa joustavampi ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautuminen nopeuttanee tutkinnon suorittamista. Tutkinnon suorittamisajan pidentymisen edellytysten keventäminen vähentäneet tutkinnon keskeyttämistä.

Eriyksen hyvänä pidämme mahdollisuutta jatkossa sisällyttää hylätyn ylioppilastutkinnon yhteydessä suoritettuja hyväksytyt kokeet aloitettavaan tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettuna kokeen hyväksymisestä, mikä auttaneet etenkin heikoimpia opiskelijoita ja vähentäneet merkittävästi tutkinnon keskeyttämistä.

Tutkinnon rakenteeseen esitetty muutos voi kuitenkin monille heikommista opiskelijoista olennaisesti vaikeuttaa tutkinnon suorittamista. Matematiikka ja ruotsi toisena kotimaisena ovat osoittautuneet monille erityisen vaikeiksi oppiaineiksi ja jatkossa näiden kokeiden kirjoittamista ei voisi välttää muuten kuin valitsemalla kaksi reaalkoetta (tai ylimääräinen vieras kieli). Tämä lisäisi riskiä tutkinnon ja opintojen keskeytymisestä kokeen vaatavuuden selvän kasvun vuoksi, mahdollisesti myös syrjäytyvien nuorten aikuisten määrää.

Aikuislukioliitto ry kannattaa lakiesitykseen sisältyvää ehdotusta ylioppilastutkinnon järjestämisestä jatkossa myös englannin kielellä. Englanninkielinen tutkinto lisäisi maamme lukiokoulutuksen tasa-arvoisuutta ja vähentäisi sekä nuorten että aikuisten maahanmuuttajien syrjäytymisen todennäköisyyttä yhden rajoitteen poistessa maamme koulujärjestelmästä.

Esitetty uudistus ei kuitenkaan Aikuislukioliiton käsityksen mukaan täysin tavoita sen varsinaista kohderyhmää, koska tutkintoon on päätetty sisällyttää äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen tasoinen s2/r2-koe. Kyseinen koe on käsityksemme mukaan liian vaativa ajatellen mm. opiskelijoita, jotka eivät ole tehneet peruskouluopintojaan Suomessa tai ovat oleskelleet maassa vain lyhyen aikaa. Näiden opiskelijoiden suomen kielen taidon kohottaminen kokeen edellyttämälle tasolle kokelaan ja tutkinnon suorittamisen kannalta riittävän lyhyessä ajassa ei ole mahdollista ilman huomattavaa kyseisiin opiskelijoihin kohdistuvaa s2-opetuksen lisäresurssia.

Tästä syystä pitäisimme järkevänä harkita vaihtoehtoisena mallina tämän tutkintokokeen järjestämistä kahden tasoisina kokeina, joista vaativampi olisi nykyisen kaltainen ja joista helpompi olisi esim. tarjolla vain opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet peruskoulun muualla kuin Suomessa.

Aineopettajaliitto AOL ry

- 17§ muotoiltava, kuten Gaudeamus Igitur -selvityksessä on tehty: hylätyn kokeen voisi uusia kolme kertaa ja hyväksytyin kokeen kaksi kertaa.
- Esityksen 16 §:n monijäsenistä toimielintä tulisi selventää lain perusteluissa nykyistä tarkemmin
- Esityksen 23 §:stä poistetaan teksti arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan koesuoritukseen.
- 6§:ssä on kirjattava selkeästi näkyviin, että englanninkieliseksi katsotaan vain koulutus, jota antavan koulun järjestämisluvassa on mainittu opetuskielenä myös englanti.
- Ylioppilastutkinnon arvostusta, lukion yleissivistävyyttä ja kaikkien tarjottavien oppiaineiden tärkeyttä eikä opiskelijoiden etenemistä jatko-opintoihin tule vaarantaa

Akava ry

- Lakiluonnos tukee suurilta osin lukiokoulutuksen uudistamista sekä uudelle lukiolaille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Luonnoksessa ehdotetut muutokset ylioppilastutkinnon rakenteeseen ovat kannatettavia ja ohjaavat lukion kehittämistä oikeaan suuntaan.

- Kahden reaaliaineen tai yhden reaaliaineen ja vieraan kielen valitsemismahdollisuus tukee lukion yleissivistävää luonnetta ja mahdollistaa monipuolisemman kielivarannon.
- Ylioppilaskirjoitusten kanssa samanaikaisesti toteutettavien korkeakoulujen valintakoemenettelyiden vaikutuksia lukio-opiskelijoiden ainevalintoihin on seurattava ja arvioitava.
- Ylioppilastutkinnon suorittamisajan joustavoittaminen on pääosin kannatettavaa. Näin tuetaan opiskelijoita, joilla muutoin olisi vaikeuksia suoriutua lukio-opinnoistaan esimerkiksi sairauden tai ulkomaanjakson vuoksi. Samalla parannetaan heidän mahdollisuuksiaan päästä jatko-opintoihin.
- Ylioppilastutkinnon kokeisiin ilmoittautumiseen liittyvien menettelyiden joustavoittaminen on kannatettavaa. Ne muun muassa madaltavat kynnyksiä valita lukio-opinnoissa pitkän aineen oppimäärä, kun ylioppilaskirjoituksissa on mahdollisuus kirjoittaa aine lyhyenä, sekä parantavat lukion osaamisperusteisuutta.
- Akava pitää tärkeänä englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamismahdollisuutta selvityshenkilöiden esittämässä muodossa. Tutkinnosta ei saa muodostua kotimaisilla kielillä suoritettavan tutkinnon kilpailijaa, vaan tutkinnon järjestäjien joukko on rajattava siten, että tutkinnon suorittamiselle englanniksi on selkeät syyt, jotka pohjautuvat alueen väestörakenteeseen ja koulutustarpeeseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Ylioppilastutkinnon merkitys korostuu korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa tulevaisuudessa. Monet lakiluonnoksessa ylioppilastutkintoon esitetyt muutokset tukevat tätä. Esitykset vahvistavat yleistä jatko-opintovalmiutta ja kannustavat lukiolaista kehittämään ja näyttämään osaamistaan entistä laaja-alaisemmin, mikä antaa hyvän pohjan korkeakouluopinnoille.

Esityksen mukaan kokelaan täytyisi suorittaa nykyisen neljän kokeen sijasta viisi koetta, jos hän haluaa suorittaa reaaliaineen kokeen. Tämä nostaa tutkinnon vaatimustasoa ja ohjaa kokelaita osoittamaan osaamistaan laajemmin ja monipuolisemmin, mistä on kokelaalle hyötyä jatko-opinnoissa ja korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.

Kaikkiin kokeisiin esitetään laadittavaksi oppiainerajat ylittäviä tehtäviä. Tämä ehdotus tukee lukiokoulutuksen osaamisperustaisuutta ja laajaa yleissivistävää luonnetta palkitsemalla useiden aineiden ja laajojen aihekokonaisuuksien opiskelusta. Tämä antaa hyvän pohjan korkeakouluopinnoille, jotka edellyttävät laaja-alaista ajattelutapaa, opitun tiedon soveltamista, analyttistä ajattelua ja syväoppimista ulkoa oppimisen sijaan.

Esityksen mukaan kokelaan ei enää tarvitsisi valita kokeen pakollisia kokeita sitovasti ilmoittautuessaan kokeeseen eikä kokelaan ilmoittautumista eritasoisin kokeisiin samassa aineessa myöskään rajoitettaisi. Tämä tuo joustavuutta kokeeseen, vähentää kokelaiden paineita ja kannustaa useampia kokelaita esimerkiksi ilmoittautumaan pitkän matematiikan kokeeseen tai suorittamaan muita vaativamman tasoisia kokeita, mistä on kokelaalle hyötyä jatko-opintoihin siirryttäessä.

Useilla esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla ehkäistäisiin tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä ja tarvetta aloittaa kokeen suorittaminen alusta, mikä nopeuttaa jatko-opintoihin siirtymistä. Hyväksytyin kokeen uusimismahdollisuuden laajentaminen on myönteistä, kun jatkossa ylioppilastodistuksen arvosanat vaikuttavat yhä merkittävämmiin opiskelupaikan saamiseen korkeakoulusta. Korkeakouluopintoihin tähtäävillä on nykyistä paremmat mahdollisuudet parantaa asemaansa korkeakoulujen valinnoissa.

Esityksen mukaan ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi. Tämä lisää tasa-arvoa ja yhdenmukaisuutta ja edistää erityisesti kansainvälistä taustaa olevien tai ulkomailla perusopintonsa suorittaneiden kokelaiden, joilla ei ole hyviä edellytyksiä selviytyä suomen- tai ruotsinkielisestä kokeesta, siirtymistä korkeakouluopintoihin.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

- On tärkeää, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen on yhdenvertaisesti mahdollista sekä lukiokoulutuksen opiskelijalle, että ammatillisen perustutkinnon opiskelijalle, joka suorittaa opintonsa pääasiassa englanninkielellä.
- Englanninkielinen ammatillinen koulutus sekä kaksoistutkinto palvelevat samoja kohderyhmiä kuin englanninkielinen ylioppilastutkinto. Kaksoistutkinnon merkityksen ja laajuuden vuoksi sen kehittämistyön tulisi olla samanaikaista lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon kehittämisen kanssa.
- Englanninkielistä ylioppilastutkintoa tulisi kehittää sekä yhä kansainvälistyvän suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin, että kansainvälisenä koulutusvientituotteena. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamiseen kotimaisella kielellä haetaan vielä vaihtoehtoja englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta.

Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry

- Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry kannattaa lainsäädännön uudistuksessa ylioppilastutkinnon ilmoittautumisen joustavoittamista, esimerkiksi pakollisen ja ylimääräisen kokeen ja vaatimustason vaihtamisen suhteen.
- englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa henkilö, joka on opiskellut pääosin englannin kielellä kaipa tarkentamista
- BMOL ry ei kannata kahden reaaliaineen tai reaaliaineen ja vieraan kielen kirjoittamisen vaatimusta, koska se asettaa eri oppiaineet epätasa-arvoiseen asemaan.
- BMOL ry kannattaa ehdotusta koko tutkinnon suorittamisen enimmäisajan jatkamisesta perustellusta syystä
- BMOL ry ei kannata hyväksytyyn kokeen rajoittamattomaa uusimista, vaan ehdottaa uusimismahdollisuuksien maltillista lisäämistä: hylätyn kokeen voisi uusida kolme kertaa ja hyväksytyyn kokeen kaksi kertaa.
- BMOL ry kaipa täsmennyksiä kokelaalle laissa luvattuun tietoon arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan suoritukseen.
- Samoin täsmennyksiä tarvitaan laissa mainittuun koulun monijäseniseen toimielimeen, joka päättäisi esimerkiksi vilppitapauksessa kokelaan oikeudesta osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

EK pitää lukion ja ylioppilastutkinnon uudistamista tärkeänä osana koulutusjärjestelmän kokonaisuutta ja kehittämistä. Lukion kehittämisen ja opetussuunnitelman uudistamisen lähtökohdaksi tulee ottaa tulevaisuuden osaamistarpeet. Lukio-opiskelun on tärkeää vahvistaa tulevaisuuden työelämässä välttämättömiä taitoja: elinikäisen oppimisen ja ajattelun taitoja, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä esiintymis- ja argumentointitaitoja. Tiedollisten valmiuksien lisäksi lukion pitäisi tarjota valmiuksia tietojen hyödyntämiseen ja soveltamiseen sekä oma-aloitteisuuteen ja vastuullisuuteen.

Tulevaisuuden osaamistarpeiden osalta erityisesti digitalisaatio ja tietotekninen kehitys asettaa lukiokoulutukselle merkittäviä muutoshasteita sekä sisällön että oppimisen tapojen osalta. Tulevaisuuden yleissivistys edellyttää monipuolista osaamista ja opiskelijoilla tuleekin olla mahdollisuus opiskella myös liiketoimintaosaamista.

EK kantaa huolta nuorten yrittäjyyteen, talouden ymmärrykseen ja omien raha-asioiden hallintaan liittyvästä osaamisesta. Talouden peruskäsitteiden hallinnan ja talouden ymmärryksen lisääntyminen palvelevat nuorten yrittäjyysvalmiuksien lisäksi valmiuksia myös oman talouden hallintaan.

Samaan aikaan kun globalisaation ja kansainvälistymisen seurauksena kielitaitotarpeet työelämässä ovat monipuolistuneet, on kielten tarjonta ja opiskelu lukiossa yksipuolistunut. Vahvan äidinkielen osaamisen rinnalle monipuolinen kielitarjonta voidaan varmistaa tiivistämällä yhteistyötä lukioden kesken tai yhteistyössä esimerkiksi ammatillisen koulutuksen kanssa sekä hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Suomi tarvitsee vahvaa matemaattis-luonnontieteellistä osaamista. EK kantaa huolta matematiikan ja laajemmin luonnontieteiden osaamisen tasosta, jonka nostamiseksi on tarpeen tehdä uudistuksia sekä perusopetuksessa että lukiossa. Lukioaikaisilla valinnoilla on työelämän tasa-arvon näkökulmasta suuri merkitys. Siksi opiskelijoiden, erityisesti tyttöjen, kiinnostusta ja mahdollisuuksia suorittaa nykyistä enemmän matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja on tarpeen lisätä. Opiskelijoiden kiinnostusta matemaattis-luonnontieteellisiin aiheisiin voidaan lisätä uudistamalla opetusmenetelmiä ja lisäämällä yhteistyötä yritysten kanssa.

Matematiikka pakolliseksi ylioppilastutkintoon siirtymäajan jälkeen

EK ehdottaa matematiikkaa pakolliseksi aineeksi ylioppilastutkintoon siten, että jokaisen opiskelijan tulisi kirjoittaa se vähintään ns. lyhyenä. Globalisaatio ja digitalisaatio uudistavat työn tekemistä ja osaamistarpeita. Tiedosta ja sen hyödyntämisestä on tullut tärkeä kilpailutekijä konkreettisten raaka-aineiden rinnalla. Matemaattisten taitojen, kuten analyyttisen päättelyn ja monilukutaidon merkitys korostuu kaikilla toimialoilla ja tehtävissä. Samalla matematiikan osaaminen avaa kiinnostusta laajemmin muihin työssä tarvittaviin LUMA-taitoihin.

Matematiikan perustaidot ovat edellytys myös nuoren omalle taloudenhallinnalle ja siten merkittävä osatekijä myös syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Sekä työelämän että nuorten oman elämän näkökulmasta matematiikasta muodostunut kriittinen taito, jota osataan meillä yhä heikommin.

EK kannattaa ehdotusta, että ylioppilastutkinnon voi suorittaa jatkossa myös englanniksi.

Erilaisten oppijoiden liitto ry

Esityksen tavoite vähentää ylioppilastutkinnon kokeisiin liittyvää henkistä kuormitusta on hyvä, mutta tavoitetta on vaikeaa saavuttaa tilanteessa, jossa ylioppilastutkinnon merkitys tulee huomattavasti kasvamaan korkea-asteen opiskelijavalinnoissa.

Kuormituksen vähentämiseksi kannatettavia ovat kuitenkin ehdotukset, että kokelaan ei tarvitse kokeisiin ilmoittautumisen yhteydessä sitovasti valita kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi ja että ilmoittautumista eritasoisiin kokeisiin samassa tutkintoaineessa ei rajoitettaisi. Kannatettavia ovat myös ehdotukset, että ylioppilastutkinnon kokeita saa uusia rajoituksetta ja että hylättyyn ylioppilastutkintoon sisältyneet hyväksytyt kokeet samoin kuin erillisinä kokeina suoritettavat hyväksytyt kokeet voi sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisestä.

Hyvää esityksessä on myös, että toisen kotimaisen kielen ja matematiikan kokeita ei säädetä pakollisiksi. Kuten esityksessä todetaan matematiikan osalta, pakollisuudella voisi olla kielteisiä vaikutuksia niiden oppilaiden lukioon hakeutumiseen ja ylioppilastutkinnossa suoriutumiseen, joilla on erityisiä vaikeuksia matematiikan tai kielten oppimisessa. Sekä matematiikan että kielten oppimista ja opiskelua saadaan parhaiten lisättyä kehittämällä niiden opetusmenetelmiä ja antamalla oppilaille tarpeen mukaista tukea jo alakoulusta lähtien.

Koska opiskelijavalinnat korkeakouluihin tullaan jatkossa tekemään pääasiassa ylioppilastutkinnon perusteella, ylioppilastutkinto tulee ohjaamaan vielä aiempaa enemmän lukio-opintoja ja opiskelijoiden ainevalintoja. Tämä edellyttää jo 16-vuotiailta nuorilta kypsyyttä, viisautta, itsetuntemusta ja hyviä valmiuksia tehdä lukion jälkeisiin opintoihin ja tulevaan ammatinvalintaan vaikuttavia ratkaisuja. Suurimmalle osalle lukion aloittavista nuorista se on liian aikaista. Erilaisten oppijoiden kohdalla tämä korostuu, koska heillä on tavallisten nuoruusiän kehityshaasteiden lisäksi oppimisvaikeus, ja he joutuvat käyttämään enemmän aikaa ja energiaa omien oppimisvalmiuksiensa ja -taitojensa kehittämiseen. Omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden löytäminen tapahtuu useimmilla erilaisilla oppijoilla vasta vähitellen nuoruusiän aikana, ja siihen vaikuttaa ratkaisevasti kokemukset opintojen sujumisesta eri oppiaineissa. Erilaisten oppijoiden kohdalla riittävän, yksilöllisen oppilaan ohjauksen merkitys jo peruskoulussa ja heti lukion alkaessa, ja tarpeen mukaan tiiviisti koko lukio-opintojen ajan, on vielä suurempi kuin muilla opiskelijoilla. Aivan olennaista on myös, että oppilaanohjaajilla ja kuraattoreilla sekä lukion kaikilla opettajilla – muillakin kuin erityisopettajalla – on riittävästi tietoa erilaisesta oppijuudesta, jotta he osaavat ottaa oppimisvaikeudet huomioon ja tukea opiskelijoita näiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Ehdotus, että nykyisin ylioppilastutkinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä kokelasta koskevista erityisjärjestelyistä säädetään laissa, on kokelaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta erittäin kannatettava. Erilaisten oppijoiden liiton käsityksen mukaan lisääntynyt kokeiden suorittamiseen on hakemuksista myönnetty tarpeen mukaan, ja siitä on ollut oppimisvaikeuksia omaaville kokelaille hyötyä. Digitaalisiin kokeisiin siirtymisen myötä tarve myös erillisen tilan järjestämiselle tulee todennäköisesti kasvamaan. Kun kokeet järjestetään aiempaa suuremmissa tiloissa, joissa kokeet suorittaa yhtä aikaa aiempaa suurempi määrä kokelaita, kokelaiden, joilla on erityisiä keskittymisvaikeuksia, on vaikeampaa suoriutua osaamistaan vastaavasti. Koulutuksen järjestäjien tulee ottaa erillisten tilojen todennäköisesti kasvava tarve kokeiden järjestämisessä huomioon.

Digitaaliset kokeet voivat sekä edistää että vaikeuttaa oppimisvaikeuksia omaavien opiskelijoiden suoriutumista, ja vaikutukset voivat olla erilaisia ja yksilöllisiä. On ensiarvoisen tärkeää seurata ja tutkia, miten sähköisiin kokeisiin siirtyminen vaikuttaa opiskelijoiden ja heidän joukossaan erityisesti erilaisten oppijoiden suoriutumiseen sekä lukio-opintojen että ylioppilastutkinnon aikana. Sähköisten kokeiden saavutettavuuden kehittämiseen tulee ottaa opiskelijat ja erityisesti erilaiset oppijat ehdottomasti mukaan. Monen lukivaikeuksisen suoriutumiseksi fonttien koolta ja mallilla (lukivaikeuksisille esimerkiksi dysleksiafontti ja Comic Sans -fontti), samoin kuin näkymän kontrasteja pehmentävällä värityksellä, on ratkaiseva merkitys. Niiden vaihtaminen itselle sopiviksi tulee olla sähköisissä järjestelmissä mahdollista.

Ylioppilastutkinnon kokeet – sisällöt, suoritustavat ja arviointi – ohjaavat vahvasti opetusta ja arviointia koko lukio-opintojen ajan, mikä on Erilaisten oppijoiden liiton näkemyksen mukaan tällä hetkellä ongelmallista.

Esimerkiksi vieraiden kielten opiskelu on erilaisille oppijoille usein työlästä. Sanojen ulkoa opettelu ja oikeinkirjoitus voi tuottaa suuria vaikeuksia ja viedä kohtuuttomasti aikaa, kun taas oppiminen kuuntelemalla ja keskustelemalla voi olla helpompaa. Suullisen kielitaidon painottaminen ylioppilastutkinnossa sekä mahdollisuus osoittaa osaamista suullisesti lisäksi erilaisten oppijoiden yhdenvertaisuutta ja olisi siten tärkeä osa vieraiden kielten kokeita. Niin kauan kuin ylioppilastutkinnon koe painottuu kirjallisiin taitoihin ja virheettömyyden oikeinkirjoitukseen myös lukio-opinnot painottuvat niihin, mikä ei edistä suullisen kielitaidon kehittymistä yleensä eikä ota huomioon erilaisten oppijoiden erityisiä haasteita.

Erilaisten oppijoiden liiton käsityksen mukaan lukio-opetuksessa vallitseekin tällä hetkellä kaksi erilaista ajattelutapaa liittyen lukio-opintojen arviointiin.

Toisen ajattelutavan mukaan lukio-opinnot nähdään jossain määrin riippumattomina ylioppilastutkinnosta, jolloin tärkeänä pidetään, että opiskelijan kaikki oppiminen samoin kuin hänen panostuksensa ja erityishaasteensa opiskelussa otetaan arvioinnissa huomioon. Suorituksissa sallitaan monipuolisemmat tavat osoittaa osaaminen, ja myös kokeiden arvostelussa käytetään yksilöllistä harkintaa. Esimerkiksi kielten sanakokeissa voi näkyä, että opiskelijalla on sanasto hyvin hallussa ja hän on tehnyt paljon töitä sen opettelussa, mutta lukivaikeuden

takia jokaisessa sanassa on kirjoitusvirhe. Tämän ajattelutavan mukaisesti arvostelussa voi ottaa korottavasti huomioon sen, että opiskelija tietää sanat ja ymmärtää niiden merkityksen, vaikka niiden kirjoitusasu on virheellinen.

Toisen ajattelutavan mukaan lukio-opinnot valmentavat ensisijaisesti ylioppilastutkinnon suorittamiseen, ja arvostelu on sen takia yhdenmukainen ylioppilastutkinnon kokeiden arvostelun kanssa. Edellä mainittu vieraan kieleen sanakoe arvostellaan tämän ajattelutavan mukaisesti hylätyksi, koska kriteerinä on sanojen oikeinkirjoituksen virheettömyys. Opiskelijan näkökulmasta arvosana ei kuitenkaan vastaa hänen todellista osaamistaan eikä opiskeluun käytettyä aikaa. Usein toistuessaan tällaiset kokemukset vaikuttavat opiskelijan itsetuntoon ja itseluottamukseen, käsitykseen itsestä oppijana ja opiskelumotivaatioon ja siten myös ajatuksiin tulevaisuuden mahdollisuuksista ja lukion jälkeisistä opinnoista. Jatkuva ristiriita opiskeluun käytetyn ajan ja energian ja siitä saadun palautteen välillä myös uuvuttaa ja aiheuttaa psyykkistä kuormitusta.

Erilaisten oppijoiden liitto painottaakin, että koska ylioppilastutkinnolla tulee jatkossa olemaan vielä aiempaa huomattavasti suurempi merkitys korkeakouluopintoihin pääsemisessä ja koska se ohjaa vahvasti opetusta ja arviointia lukiossa, sitä tulee määrätietoisesti kehittää. Tärkeää on, että ylioppilastutkinnon kokeissa osaamista voi osoittaa nykyistä monipuolisemmin ja että kokeiden arvostelussa otetaan kokelaiden kaikki osaaminen huomioon. Tällainen ylioppilastutkinto ohjaisi koko lukio-opetusta samaan suuntaan, mikä lisäisi opiskelijoiden hyvinvointia lukiokoulutuksen aikana ja erilaisten oppijoiden yhdenvertaisuutta opinnoissa.

Finlands svenska lärarförbund FSL

Finlands Svenska lärarförbund har i tidigare utlåtanden lyft bland annat frågan om vilken status nationalspråken får då engelskan får en starkare status inom gymnasieutbildningen.

Studentexamen är slutprov som bygger på en nationell utbildning där språket och kulturen hör nära samman i undervisningen och även vid uppgörandet av studentproven.

En utmaning med tanke på proven är även översättningarna då de nu måste bli korrekt översatta och vara identiska på tre språk.

Det finns också en uppenbar risk i att lyfta engelskan som examensspråk med tanke högskole- och universitetsstudierna eftersom engelskan redan nu har stark position inom forskningen. FSL anser att förslaget till engelskspråkig studentexamen inte får leda till att finskan och svenskan marginaliseras som vetenskapliga språk inom forskning och den undervisning som ges inom högskolor och universitet.

Finlands Svenska Lärarförbund FSL anser lagförslagets 17 § om obegränsade möjligheter till omtagning av redan godkända prov som oändamålsenligt.

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Sammanfattning

- Studeranderepresentant i SEN
- Muntliga prov
- Möjlighet till omtagning
- Studentexamens mål
- Standardiserade språkprov
- Kostnadsfri utbildning

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry

- Englanninkielisen tutkinnon toteuttamiselle ei ole esteitä, kunhan varmistetaan, että se kohdistuu englanninkielellä opintonsa suorittaneisiin eikä heikennä kansalliskielten asemaa.
- Kahden reaalikokeen vaatiminen yhden pakollisen kokeen suorittamiseksi saattaa heikentää reaalikokeiden arvostusta ja horjuttaa lukion yleissivistävyyttä. Mikäli ollaan huolissaan opiskelijoista, jotka eivät kirjoita riittävästi aineita, olisi mahdollista siirtyä suoraan viiteen pakolliseen kokeeseen.
- Mahdollisuus kokeen rajattomaan uusimiseen ei ole tarpeen, vaan uusimiskertoja voitaisiin edelleen rajoittaa.
- Mahdollisuus vaatia tarkistusarvostelua tulisi säilyttää myös opettajilla. Tämä vahvistaisi opiskelijoiden oikeusturvaa.

Kuvataideopettajat ry

Lukiodiplomit

Lukiodiplomien asema on vahvistettava ylioppilaskoetta vastaavaksi osaamisen näytöksi. Jokaisella lukion opiskelijalla tulee olla oikeus suorittaa vähintään yksi lukiodiplomi riippumatta siitä, missä lukiossa hän opiskelee.

Oppiainerajat ylittävät tehtävät

Kuvataideopettajat ry suhtautuu positiivisesti oppiainerajat ylittäviin tehtäviin - nehan mahdollistuvat erityisesti digitaalisen kokeen myötä.

Samalla painotamme voimakkaasti sitä, että laadun ja oppimistulosten varmistamiseksi taideaineiden opettajat on otettava mukaan tehtävien laadintaan ja arviointiin kun koetehtäviin sisältyy taideaineiden sisältöjä.

Lisäksi tulee varmistaa, että opiskelijoilla on myös todellinen mahdollisuus opiskella lukiossa laajasti erilaisia oppiaineita - kuten taideaineita.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

MTK kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja kannattaa ylioppilastutkinnon uudistusta. MTK kiinnitti huomiota, että lukiokoulutuksessa ja korkeakoulujen sisäänpääsykriteereissä on tehty nopeassa tahdossa monta uudistusta. Ylioppilastutkinnon painoa korkeakoulujen sisäänpääsyssä korostetaan ja useissa yliopistoissa valitaan suoraan ylioppilastutkinnolla.

Tällä saattaa olla vaikutuksia erityisesti niiden oppilaiden korkeakouluun pääsyyn, jotka eivät lukioaikana vielä tiedä omaa alaansa tai eivät panosta syystä tai toisesta ylioppilaskirjoituksiin. Erityisesti vuonna 1999 syntyneiden ikäluokka joutuu ikävään välivaiheeseen, sillä ylioppilastutkintoaineiden uusiminen/korottaminen ajoittuu kohtaan, jolloin sekä opetus suunnitelma vaihtuu ja myös ylioppilastutkinto sähköistyy. Tämä ikäluokka joutuu opiskelemaan uusiessaan kokonaan uudestaan esimerkiksi matematiikan, fysiikan ja kemian tavat kirjoittaa vaikkapa kaavat.

MTK haluaa painottaa, että lukion ja ylioppilastutkinnon kehittämisessä on kiireesti otettava huomioon lukiokoulutuksen saavutettavuus ja panostettava sähköisten yo-kirjoitusten jälkeen hetimiten lukiokoulutuksen digitalisaatioon. Lukion rakenteellisen uudistuksen tulee olla sellainen, että sitä voidaan toteuttaa kaikenkokoisissa maamme lukioissa. Yksilön kannalta jokaisella lukiosta valmistuvalla tulee jatkossakin olla yhteinen

yleissivistävä pohja riippumatta jatko-opintosuunnitelmista. Tämän vuoksi uudistuksen tasavertaisuuden toteutumista ja koulutuksen saavutettavuutta on arvioitava kansallisesti.

MTK:lla ei ole muuta huomautettavaa lakiluonnoksesta.

Näkövammaisten liitto ry

* Ylioppilastutkintoa kehitettäessä on otettava huomioon läpileikkaavasti YK:n vammaisyleissopimus. Sopimus on tullut voimaan 10.6.2016 ja sen velvoitteita on noudatettava eikä Suomessa voida säätää sopimuksen kanssa ristiriidassa olevaa lainsäädäntöä.

* Digitaalinen ylioppilastutkinto on tällä hetkellä näkövammaiselle kokelaalle täysin saavuttamaton, sillä tutkinnon käyttöjärjestelmä ei ole yhteensopiva näkövammaisten yleisesti käyttämien tietoteknisten apuvälineiden kanssa (ruudunlukuohjelma ja suurennusohjelma). Näkövammaisten liitto edellyttää, että sähköisen ylioppilastutkinnon saavutettavuus otetaan nykyistä paremmin huomioon tutkintoa kehitettäessä.

* Uuden lukiolain 28 §:ssä säädetään oppimisen tuesta. Pykälän 1 momentin mukaan opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, ettei erilaisia syitä ole tarpeen luetella laissa, mutta esimerkkejä mainitaan perusteluissa. Vamma ei tarkoita oppimisvaikeutta eikä oppimisvaikeus ole vamma. On vammaisia opiskelijoita, oppimisvaikeuksista kärsiviä opiskelijoita sekä opiskelijoita, joilla on sekä vamma että oppimisvaikeus. Lukiolain 28 § rajaa vammaiset opiskelijat lukiossa annettavan oppimisen tuen ulkopuolelle. Lisäksi se on ristiriidassa YK:n vammaisyleissopimuksen kanssa. On epäselvää, millä tavoin säädös tulee näkymään käytännössä.

* Ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyistä säätäminen lain tasolla on kannatettavaa (10 §). Pykälän 1 momentin yksityiskohtaisten perustelujen mukaan erityisjärjestelyjen tulisi pääsääntöisesti perustua lukiokoulutuksen aikana tai aikaisemmin havaittuun tuen tarpeeseen. Jos kokelas on selvinnyt lukiokoulutuksesta ilman tukea eikä opiskelijan opiskelua ole lukiolain 29 §:n nojalla järjestetty poikkeavasti, ylioppilastutkinnon kokeet tulisi lähtökohtaisesti suorittaa ilman erityisjärjestelyjä. Näkövammaisten liitto pitää yksityiskohtaisten perustelujen viittausta tukeen ja lukiolain 29 §:ään epäselvänä. Kirjauksesta voi ymmärtää, että erityisjärjestelyjä voi saada vain silloin, jos lukio-opintoja on järjestetty poikkeavasti lukiolain 29 §:n nojalla. Näkövammaisten liitto huomauttaa, ettei näkövammaisten lukiolaisten kohdalla useinkaan ole tarvetta lukiolain 29 §:n mukaisiin poikkeaviin järjestelyihin. Useimmiten näkövammaisen lukiolainen tarvitsee opinnoissaan apuvälineitä, saavutettavassa muodossa olevia oppimateriaaleja, lisäaikaa koetilanteissa, visuaalisia tehtäviä korvaavia tehtäviä ja muita vastaavia järjestelyjä. Nämä eivät ole sama asia kuin lukio-opetuksen poikkeava järjestäminen. Mikäli ylioppilastutkinnosta säädettävässä laissa viitataan vain lukiolain 29 §:ään, silloin näkövammaiset kokelaat jätetään ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyjen ulkopuolelle, jolloin he eivät voi osallistua ylioppilaskirjoituksiin. Tämä ei liene opetus- ja kulttuuriministeriön tarkoitus. Kirjausta on välttämätöntä selkeyttää.

* Näkövammaisten kokelaiden on saatava jatkossakin kaikki ylioppilaskirjoituksissa tarvitsemansa erityisjärjestelyt. Erityisjärjestelyjä ei tule lähteä kyseenalaistamaan eikä muuttamaan Ylioppilastutkintolautakunnan toimesta, vaan näkövammaiselle kokelaalle on myönnettävä hänen hakemansa ja tarvitsemansa erityisjärjestelyt.

* Pykälän 24 mukaan muuhun kuin koesuorituksen arvostelua koskevaan Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. On epäselvää, koskeeko tämä säädös myös erityisjärjestelyihin ja niiden hakemiseen liittyviä asioita.

Oma kieli -yhteisö

Englanninkielistä ylioppilastutkintoa perustellaan hallituksen esityksessä sillä, että kasvava määrä paluumuuttajia ja väliaikaisesti maahan muuttavia nuoria ei selviydy suomen- tai ruotsinkielisestä lukio-opetuksesta ja ylioppilastutkinnosta. Kuitenkin hallituksen esitykseen sisältyy vaatimus pakollisen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suorittamisesta joko suomeksi tai ruotsiksi. On vaikea ymmärtää, kuinka mainittu kohderyhmä selviytyisi juuri tuosta itselleen vaikeimmasta kokeesta. Hallituksen esitys ei myöskään ota huomioon sitä, että kyseiseen koulutustarpeeseen on jo Suomessa olemassa julkisin varoin ylläpidetty, täysin toimiva IB-järjestelmä, jota voitaisiin tarvittaessa laajentaa.

Tosiasiassa hallituksen esitys johtaisi toteutuessaan siihen, että lukiot tarjoaisivat englanninkielistä opetusta äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisille nuorille. Laajeneva englanninkielinen lukio-opetus voitaisiin opetusministeriön selvityksen perusteella toteuttaa kustannustehokkaasti ainoastaan korvaamalla osa suomen- ja ruotsinkielistä kurssitarjontaa englanninkielisillä kursseilla. Tällöin vaarantuisi perustuslain turvaama oikeus kansalliskieliseen opetukseen. Tämä englanninkielinen opetus toteutettaisiin suurelta osin suomen- ja ruotsinkielisten aineenopettajien antamana, jolloin opetuksen taso laskisi, kun opetuksen kieli olisi muu kuin opettajan ja oppilaan äidinkieli. Lisäksi oppilaiden äidinkielen taidot heikkenisivät. Näillä perusteilla englanninkielisen ylioppilastutkinnon suoritusmahdollisuus tulisi poistaa eduskunnalle annettavasta hallituksen esityksestä.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry

- OAJ pitää uuden ylioppilastutkintolain säätämistä hyvänä asiana
- Lakiesityksen tutkintokokeiden arvostelusta tehtävää oikaisupyyntöä koskeva § 23 herättää kysymyksiä, samoin § 16 esittämä monijäseninen toimielin
- OAJ vastustaa pedagogisin perustein ylioppilastutkinnon hyväksytyjen tutkintokokeiden rajatonta uusimista
- Englannin kielellä järjestettävä ylioppilastutkinto voidaan toteuttaa, mutta se on pääosin rajattava niiden lukkioiden opiskelijoille, joiden järjestämisluvassa on mainittu englannin kielellä annettu opetus
- Ylioppilastutkintoon tehtävien muutosten vaikutuksia tutkinnolle ja lukio-opetukselle on tarkoin seurattava ja tarvittaessa on tehtävä korjaavia liikkeitä ei-toivotun kehityksen estämiseksi
- Lukiolakiin esitetyistä muutoksista ja luonnoksesta ylioppilastutkintoasetukseksi ei OAJ:llä ole lausuttavaa.

Pro Lukio ry

- 1) Lakiesityksen ylioppilastutkinnon uudistamista koskevat tavoitteet ovat pääpiirteissään kannatettavia.
- 2) Pro Lukio ry kannattaa muutosta ylioppilastutkinnossa suoritettavien kokeiden minimimäärää, kun se uutena määrittelynä tuo tutkinnon rakenteeseen termin koepari. Malli nostaa tutkinnon vaatimustasoa jonkin verran ja ohjaa kokelaita suorittamaan kokeita aiempaa monipuolisemmin.
- 3) Pro Lukio ry kannattaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistamista.
- 4) Pro Lukio ry näkee hyvänä, että kokelas voi sisällyttää hylättyyn tutkintoon sisältyneet hyväksytyt kokeet uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajan kokeen hyväksymisestä
- 5) Lakiesityksessä ehdotetaan ylioppilastutkinnon uusimiskertojen koskevien rajoitteiden poistamista. Pro Lukio ry suhtautuu myönteisesti ehdotukseen, mutta toteaa samalla, että ehdotus ei ole ongelmaton: Rajoittamaton uusintamahdollisuus saattaa itse asiassa lisätä opiskelijoiden välivuosia ja hidastaa siirtymistä jatko-opintoihin.

Psykologianopettajat PSOP ry

Psykologianopettajat PSOP ry ehdottaa siirtymistä viiden pakollisen kokeen yhdistelmään, jossa yksi pakollinen aine on reaali. Uusimismahdollisuus kolme kertaa olisi jo merkittävä parannus nykytilanteeseen. Uudistusten vaikutuksia tulee seurata ja tehdä tarvittaessa korjausliikkeitä.

Sivistystyöntajat ry

Hallituksen esitys ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamiseksi on osa viime vuonna lukiolain päivittämisellä käynnistynyttä lukiokoulutuksen kokonaisuudistusta. Esityksen tavoitteena on saattaa ylioppilastutkinto vastaamaan eduskunnan kesäkuussa hyväksymän uuden lukiolain tavoitteita. Sivistystyöntajat pitää hallituksen esitystä lukiouudistuksen tavoitteiden mukaisena.

6 § Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Hallituksen esityksen 6 § mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa opiskelija, joka suorittaa lukiokoulutuksen oppimäärää pääosin englannin kielellä sekä henkilö, joka on suorittanut 5 §:n § momentissa tarkoitetun tutkinnon tai koulutuksen pääosin englannin kielellä. Rehtorin päätöksellä englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi erityisestä syystä suorittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät kielelliset edellytykset englanninkielisen tutkinnon suorittamiseen.

Sivistystyöntajat pitää kannatettavana mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi.

17 § Kokeiden uusiminen

Sivistystyöntajat ei kannata hyväksytyä kokeen rajatonta uusimisoikeutta. Opiskelijoita tulee kannustaa ja tukea mahdollisimman sujuvaan jatko-opintoihin siirtymiseen ja hyväksytyä kokeen rajaton uusimismahdollisuus saattaa muodostaa riskin ”uusimiskierteeseen” joutumisesta. Uusimisesta syntyvät kustannukset on korvattava koulutuksen järjestäjille.

Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry

- Ylioppilastutkinnossa suoritettavien kokeiden määrän muutos on tavoitteiden puolesta kannatettava. Vaikutus kaksoistutkintoa suorittavien opiskelijoiden asemaan kuitenkin haastava, sillä tutkinnon suorittaminen muuttuu tietyissä tilanteissa entistä raskaammaksi.
- Ylioppilastutkinnosta perittävistä maksuista luovuttava.
- Kokeiden rajaton uusimismahdollisuus kannatettava muutos.
- Myös mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä on kannatettava esitys.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

- Esitys ylioppilastutkinnon uudistamisesta on pääosin kannatettava ja vastaa uuden lukiolain henkeä ja tavoitteita.
- Toisen asteen yhtenäisyyden kannalta on myönteistä, että ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden osallistuminen ylioppilaskokeeseen säilyy ennallaan ja että myös muun kuin lukiokoulutuksen oppimäärän suorittavan oikeus ylioppilastutkinnon suorittamiseen turvataan.

- Englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle on kansainvälistyvässä toimintakentässä selkeä tarve ja peruste. SAK pitää kuitenkin tarkoituksenmukaisena, että englanninkielisen tutkinnon suorittamiselle säädetään esityksen mukaisesti erilliset kriteerit.
- Ylioppilastutkinnon rakennetta muutettaessa on huomioitava uudistuksen vaikutukset opiskelijoille ja koulutuksen järjestäjille. Reaalikokeen valitsevan kokelaan kohdalla kirjoitettavien aineiden ja kokeiden määrän kasvaa. Vaatimustasoa nostettaessa on kiinnitettävä huomio opintojen kuormittavuuteen ja huolehdittava, että opiskelijalla on oltava riittävä tuki ja ohjaus opintojen suorittamiseen ja loppuun saattamiseen. Erityisesti muutos koskee kaksoistutkintoa suorittavia kokelaita, jotka suorittavat samalla ammatillisia opintoja. Koulutuksen järjestäjille aiheutuvat kustannusvaikutukset on huomioitava ja muutoksen toteuttamiseen on ohjattava riittävät resurssit.
- Oikeus uusien ylioppilaskoe rajattomasti on tärkeä henkilön jatko-opintokelpoisuuden kannalta, kun vastaisuudessa lukiomenestys korostuu jatko-opintoihin hakeuduttaessa. SAK pitää henkilön oikeutta uusien ylioppilaskoe perusteltuna ja tärkeänä, mutta katsoo että rajattoman uusimisen mahdollisuudesta säädetäessä tulee huomioida säädöksestä oppilaitokselle aiheutuva ylimääräinen hallintotyö ja taloudelliset kustannukset.
- Koulutuksellisen tasa-arvon ja toisen asteen yhtenäisyyden näkökulmasta SAK painottaa, että ylioppilastutkinnon rajoitukseton uusiminen ei saa muodostua esteeksi ammatillista väylää pitkin hakeutuvien korkeasteen opinnoille.
- Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on keskeistä, että kokelasta koskevat erityisjärjestelyt määritellään ja mahdollistetaan myös niiden kokelaiden osallistuminen ylioppilastutkintoon, joilla on rajoituksia suorittaa tutkinto muutoin.

Suomen englanninopettajat ry

Emme kannata englanninkielistä ylioppilastutkintoa, mutta jos sellainen tulee, on luonnoksen ilmaus lukio-koulutuksen oppimäärän tai ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta pääosin englannin kielellä liian epämääräinen ja jättää liiaksi tulkinnan varaa koulutuksen järjestäjälle.

Lakia on ehdotettu muutettavaksi siten, että kolmas valinnainen koe/koepari olisi kaksi reaaliaineen koetta taikka yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe. Jos muutoksella on tarkoitus rohkaista muiden vieraiden kielten kirjoittamiseen, on se oikeansuuntainen, mutta riittämätön. Yliopistojen yo-todistusvalinnan ohjausvaikutus on niin suuri, että tällä lakimuutoksella muiden vieraiden kielten kuin englannin lukijoita ei tule lisää.

Emme kannata kokeiden rajatonta uusimista.

Suomen harjoittelukoulujen lehtoreiden yhdistys SUHO ry

SUHO kiittää lausuntopyynnöstä ja katsoo, että uuden ylioppilastutkintoa koskevan lain säätäminen on perusteltua.

Nykyinen ylioppilastutkinto on arvostettu ja toimii hyvin. Tutkinnon kehittäminen on kuitenkin tarpeellista, tutkinnon tulee vastata jo nyt tulevaisuuden haasteisiin. Esitykset ovat pääosin kannatettavia, mutta osaa ehdotuksista tulee vielä harkita ja osa ehdotuksista vaatii mahdollisesti toteuduttuaan tarkkaa seuranta.

* Lakiesityksen 6§:ssä SUHO katsoo, että englannin kielellä järjestettävä ylioppilastutkinto voidaan toteuttaa, mutta se on pääosin rajattava niiden lukioiden opiskelijoille, joiden järjestämisluvassa on mainittu englannin kielellä annettu opetus. Englanninkielinen tutkinto tulee todennäköisesti kasvattamaan kuluja ja on tärkeää, että kansallisen kokeen suorittajat eivät joudu maksajiksi. Lukion maksullisuus on jo nyt monissa perheissä kipurajalla. Sekä LOPS:in mukainen oppiminen että päättötutkinnon digitalisaatio ovat nostaneet kustannuksia niin perheissä kuin koulutuksen järjestäjälläänkin.

* Lakiesityksen 17§ antaa kokelaalle rajattoman mahdollisuuden uusia kokeita. Rajoittamaton uusimismahdollisuus voi osaltaan antaa virheellisen viestin kokelaalle kun hän valmistautuu kokeisiin. Lisäksi uusiminen mahdollisesti viivästyttää kokelaan siirtymistä seuraavalle opintoasteelle. Myös käytännön järjestelyt eri lukioidissa voivat tulla haasteellisiksi. Sähköinen ylioppilaskoe vaatii jo nyt tarkkaa suunnittelua ja resurssointia, lisääntyvät uusijat tuovat lisää vaatimuksia.

* Lakiesityksen 19§ koesuoritusten arvioinnissa tulisi näkyä sensoreiden merkinnät kokelaille ja alustavan korjauksen tehneille opettajille. Näin arvostelun näkyvyys paranisi sekä kokelaalle että opettajalle ja pistemuutokset tulisivat ymmärrettävämmiksi.

* Lakiesityksen 23§ koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisumenettely korostaa opettajan aktiivista roolia kokelaan arvioinnin tarkistamisessa ja mahdollisessa tarkistusarvostelun vaatimisessa yhdessä kokelaan kanssa.

SUHO katsoo, että olisi tärkeää säilyttää rahojen palautus tarkistusarvostelussa, jos pisteet muuttuvat.

Suomen Kansanopistoyhdistys

Suomen Kansanopistoyhdistys on eri yhteyksissä kiinnittänyt huomiota koulutuksen nivelvaiheisiin ja tehnyt konkreettisia esityksiä siirtymävaiheiden joustaviksi ja koulutusjärjestelmää täydentäviksi järjestelyiksi ja uudenlaisiksi koulutuspoluiksi. ”Valmiina valintoihin” -työryhmän (OKM 2016:13) raportista annetussa lausunnossamme korostimme, että korkeakoulujen valintamenettelyjä tulisi uudistaa uusia väyliä avaamalla ja kouluksellista tasa-arvoa vahvistamalla. Olemme edelleen sitä mieltä, että ylioppilastutkinnon painottaminen ja sen rajoittamaton uusimismahdollisuus voi johtaa päinvastaiseen tulokseen: tuleviin opintoihin valmistautumisen sijaan panostetaan jo suoritettujen opintojen ja niiden tulosten parantamiseen. Opintopolulla ei silloin edetä vaan sitä paikkaillaan takaperoisesti.

Nyt lausunnolla olevalla esityksellä pyritään vähentämään ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyvää henkistä kuormittavuutta, ehkäisemään tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä, edistämään ylioppilastutkinnon suorittamista sekä nopeuttamaan korkea-asteelle siirtymistä. Tätä koskevat ja kannatettavat esitykset perustuvat pääosin Gaudeamus igitur -työryhmän (OKM 2017:16) esityksiin paitsi hyväksytyt kokeen rajoittamattoman uusimisen mahdollisuus (17§), jota eri asiantuntijalausunnoissa on pidetty ”epätarkoituksenmukaisena”, ”pedagogisesti huonona”, ”ongelmallisena” ja ”erittäin valitettavana”. Gaudeamus igitur -työryhmä totesi omassa raportissaan, että ”Rajatonta uusimista ei ole syytä toteuttaa”.

Tässä lausunnossa haluamme kiinnittää huomiota erityisesti

1. oikeuteen ylioppilastutkinnon suorittamiseen (5§) ja kokeisiin osallistumisen edellytyksiin (8§) sekä
2. hylätyn kokeen uusimiseen (14§ ja 17§).

Ylioppilastutkinnon merkitystä korkea-asteen jatko-opintoihin johtavana tutkintona on nyt korostettu niin paljon, että Kansanopistoyhdistyksen mielestä tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti ja osin uudellakin tavalla toisen asteen koulutuspolkuja. Ammatillisen koulutuksen reformi ja ajankohtainen koulutuspoliittinen keskustelu oppivelvollisuuden laajentamisesta ja pidentämisestä edellyttäisi myös esityksen 5§ ja 8§ määrittelyjen tarkistamista.

• Suomen Kansanopistoyhdistys esittää, että 5 § kolmas kohta muutetaan seuraavaksi: ”muun kuin 2 kohdassa tarkoitetun perusopetuksen oppimäärälle tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuvat vähintään kaksivuotiset toisen asteen tai sitä vastaavat opinnot sekä Ylioppilastutkintolautakunnan määräämät lisäopinnot.”

Vastaavasti tulisi 8§ 3mom. muuttaa seuraavasti: ”Ammatillista perustutkintoa suorittava tai muun toisen asteen tai vastaavia opintoja suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkinnon kokeisiin suoritettuaan vähintään 90 osaamispistettä vastaavan osaamisen.”

Lakiesityksen perusteluissa korkea-asteen koulutuksiin johtavia väyliä eräissä muissa Euroopan maissa, erityisesti Pohjoismaissa. Sivuilla 16 – 17 olevasta Ruotsin järjestelmää kuvaavasta esittelystä puuttuu vuodesta 1957 alkaen käytössä ollut kansanopistotodistus eli "omdömme". Korkeakoululainsäädännön mukaan kahden vuoden kansanopisto-opinnoista saatu opiskelija-arviointi eli "omdömme" oikeuttaa opiskelijan hakemaan korkeakouluun omassa kiintiössään. Tämän kansanopistoväylän kautta Ruotsissa pääsee korkeakouluihin vuosittain 5.-7.000 opiskelijaa, valtaosa heistä on tällä hetkellä ulkomaalais-taustaisia tai opintonsa aikaisemmin eri syistä keskeyttäneitä.

Gaudeamus igitur -työryhmän raportissa (s. 48) todetaan, että noin 600 kokelasta aloittaa vuosittain tutkinnon suorittamisen uudelleen, heidän ylioppilastutkintonsa on siis tullut hylätyksi. Lisäksi ns. kompensatioylioppilaita on vuosittain noin 700 – 800. Heistä pakollisen hylätyn kokeen uusii onnistuneesti noin 50 %. Nyt lausunnolla olevassa lakiesityksessä tai sen perusteluissa ei ole kuvattu ylioppilastutkinnon uudelleen suorittamisen tarvetta ja siihen liittyviä järjestelyjä mitenkään. Pidämme tätä puutteena. Esityksen perustelujen sivulla 16. olevan taulukon yhteydessä kerrotut uusittavien kokeiden ja tarvittavien tutkintokertojen määrät ovat kuitenkin niin suuria, että tämän lainsäädännön tavoitteiden kannalta niihin olisi tullut kiinnittää erityistä huomiota ja tehdä nykyistä tilannetta korjaavia esityksiä.

Sivun 16. lukujen perusteella hylätyn kokeen uusintoja oli vuonna 2017 17.076, se on yli 11 % kaikista kokeista. Hylätyn kokeen uusijoista 57 % (Huom. tässä kirjoitusvirhe, %-merkki puuttuu!) oli uusimassa koetta toista kertaa, uusijoista 53 % onnistui korottamaan arvosanaansa. Kokelas voi 14 § mukaan jatkaa tutkinnon suorittamista ja käyttää hylätyn kokeen uusimiseen hylätyn arvosanan saamista välittömästi seuraavat kolme tutkintokertaa. Jos näinkään ei saada hyväksytyä tutkintoa voi tutkinnon suorittamisen aloittaa uudelleen, jolloin jo hyväksytyjen kokeiden arvosanat ovat voimassa kolme (3) vuotta. Lukioilla on esityksen mukaan velvollisuus tarjota kokeen uusimismahdollisuus entisille oppilailleen, sekä tutkinnon suorittaneille että hylätyksi tulleille. Lain perusteluissa ei kuitenkaan kuvata kuinka monta yksittäisissä kokeissa tai kokonaan tutkinnon suorittamisessa hylättyjä opiskelijoita tiedetään ja arvioidaan vuosittain olevan ja millä tavoin tutkinnon suorittamista heidän osaltaan halutaan edistää.

- Kansanopistoyhdistyksen mielestä esitystä tulisi täydentää kokeissa ja tutkinnon suorittamisessa hylättyjen määriä koskevilla tiedoilla. Lisäksi tulisi asettaa työryhmä tekemään esitys hylätyksi tulleiden kokelaiden ohjaus- ja tukitoimista. Työryhmässä tulisi olla opetusviranomaisten, ylioppilastutkintolautakunnan, lukioiden, aikuislukioiden ja vapaan sivistystyön, erityisesti kansanopistojen edustus.

Lopuksi haluamme kiinnittää lainvalmistelijoiden huomiota esityksessä ylioppilastutkintoa suorittavista ja sen suorittaneista käytettyihin käsitteisiin: lakiehdotuksen 1§ säädetään, että ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuvia kutsutaan tässä laissa kokelaiksi. Ehdotuksen 4§ ja siitä edelleen ylioppilastutkinnon suorittanutta kutsutaan henkilöksi. Tällainen henkilö on tähän asti ollut ylioppilas, hänet on julistanut ylioppilaaksi lukion rehtori ja hän on siitä todistukseksi saanut ylioppilastodistuksen ja oikeuden kantaa ylioppilaslakkaa. Olisi kohtuullista, että lakiesityksessä häntä tullaan myös kutsumaan ylioppilaaksi.

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry

Suomen kieltenopettajien liitto SUKOL ry:n mukaan lukiokoulutusta tulee kehittää niin, että se mahdollistaa joustavan, pitkäjänteisen ja monipuolisen kieltenopiskelun kaikille opiskelijoille. Opinnoissa tulee olla tilaa kieltenopiskelulle, ja kielitaitoa pitää arvostaa. Liitto kannattaa siksi esitystä, jonka mukaan kokelaan tulee suorittaa nykyisen yhden reaaliaineen kokeen sijasta kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe.

SUKOL muistuttaa, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulee ottaa opiskelijavalinnassa huomioon kaikki kieliopinnot ja arvosanat.

SUKOL muistuttaa, että yo-koevalikoimaan tulee lisätä englannin äidinkielen koe tai englanti toisena kielenä -koe, sillä nykyinen A-englannin koe ei mittaa englanninkielisen lukion suorittaneiden kielitaitoa.

Suomen Kuntaliitto

Kuntaliitto pitää muutosta ylioppilastutkinnon rakenteeseen hyvänä. Samoin esitetyt muutokset, joilla lisätään joustavuutta tutkinnon suorittamisessa, ovat myönteisiä. Esitämme muutoksia muotoiluun, jossa puhutaan kahden eri tason kokeesta. On parempi väljentää muotoilua puhumalla eri tason kokeista. Samoin on syytä väljentää sääntelyä, jotta tarvittaessa koesuoritukset voidaan jakaa alustavasti arvosteltaviksi esitettyä laajemmin. Mahdollisuus suorittaa kansallinen ylioppilastutkinto englanniksi on puollettavissa, mutta Kuntaliitto toivoo koulutuksen järjestäjille tukea osallistumisedellytysten arviointia varten. Siirtymäsäännöksiä on selkeytettävä. Koulutuksen järjestäjille aiheutuvat lisäkustannukset on korvattava täysimääräisesti.

Suomen Lukiolaisten Liitto

- Yleisesti SLL on ollut tyytyväinen ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamisen lähtökohtiin. Valmistelussa ei ole esitetty tarpeettomia tiukennuksia opiskelijan asemaan, vaan pikemmin pyritty purkamaan epätarkoituksenmukaisia joustamattomia rakenteita.
- SLL pitää esitettyä uutta tutkinnon rakennetta (11 §) tasapainoisena: se antaa tarvittavan signaalin laaja-alaisemman osaamisen näyttämisen puolesta. SLL katsoo esitetyn kirjauksen olevan parempi vaihtoehto kuin yksittäisten oppiaineiden pakollisuuden lisääminen.
- SLL on erityisen tyytyväinen siihen, että esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi jaottelusta pakollisiin ja ylimääräisiin kokeisiin. Kokeiden pakollisiksi ja ylimääräisiksi valitseminen on opiskelijalle tarpeeton stressitekijä, jolla ei ole merkittävää roolia opiskelijan osaamisen näyttämisessä.
- SLL on tyytyväinen, että luonnoksessa ei esitetä kompensaaion poistamista. Ei ole mielekästä viivästyttää opiskelijan valmistumista tarpeettomasti, mikäli muuten on osoitettavissa riittävän laaja-alainen osaaminen.
- SLL kannattaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinto englanniksi luonnoksessa esitetyllä tavalla.
- SLL on kannattanut Gaudeamus Igitur -raportissa esitettyä uudistusta alustavaan arvostelussa siten, että opettaja korjaa oman oppilaitoksen koesuoritusten lisäksi myös muiden oppilaitosten koesuorituksia. SLL katsoo tämän kehittävän opettajien arviointiosaamista sekä ennen kaikkea mahdollistavan nykyistä vahvemmin kokelaiden anonymiteettia.
- SLL kannattaa ylioppilastutkinnon maksuista luopumista (21 §) ja Ylioppilastutkintolautakunnan rahoituksen siirtämistä täysimääräisesti budjettirahoitteiseksi.
- SLL esittää opiskelijoiden edustuksen lisäämistä Ylioppilastutkintolautakuntaan (Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 1 §). Opiskelijoiden edustuksella olisi merkittävä rooli kokelaiden oikeusturvan varmistamisessa tutkinnon toimeenpanosta ja kehittämisestä päätettäessä.
- Lopuksi SLL toteaa, että kokeiden kehittämisen lähtökohtana on jatkossakin oltava sirpaleisen tiedon ulkoa opetteluun sijaan laaja-alaisen kokonaisuuden hallinta ja ymmärtäminen. SLL katsoo, että oppiainerajat ylittävät tehtävät kaikissa kokeissa on hyvin linjassa lukiouudistuksen tavoitteiden kanssa.

Suomen opinto-ohjaajat ry

Lakiluonnoksessa todetaan että tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkielen kokeen lisäksi matemaatiikka, toinen kotimainen kieli, vieras kieli sekä kaksi reaali koetta tai reaali koe ja vieraan kielen koe on sinällään hyvä, sillä se vaatii kokelaalta mahdollisimman laajan osaamisen ja yleissivistyksen. Ehdotus on siis opetussuunnitelman mukainen, mutta kaksoistutkintoa suorittava opiskelija joutuu tässä epäedulliseen asemaan,

mikä on epäoikeudenmukaista ja asettaa toisen asteen opiskelijat eriarvoiseen asemaan. Esimerkiksi tekniikan alalla yo-yhdistelmä ÄI, ENA, MAA ja FY on tähän asti riittänyt. Ehdotuksen mukaan tämä kaksoistutkintoa suorittavalle varsin vaativa yhdistelmä ei jatkossa riitäkään. Kaksoistutkintoa suorittavilla opiskelijoilla tulee säilyä mahdollisuus suorittaa kursseja, jotta realistisesti voi osallistua ylioppilaskokeeseen. Luonnosta on tältä osin hiottava.

Lakiluonnos on muilta osin kannatettava.

Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry

- OSKU pitää pääosin luonnosta ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi onnistuneena ja esitettyjä muutoksia kannatettavina.

- Erityisesti esitettyjen ylioppilastutkinnon rakenteeseen liittyvien muutosten vaikutuksia on seurattava tarkasti ja kiinnitettävä huomiota muutoksen vaikutuksiin ylioppilastutkinnon kuormittavuudessa.

- OSKU kannattaa tutkinnon kielen sitomista pääsääntöisesti opetuskieleen, mutta huomauttaa, että esitetyssä muodossa 6 § eikä sen perustelut tarjoa vielä riittävä selvyyttä siihen, mitä tarkoittaa säädöksessä mainittu ”pääosin”. OSKU korostaa myös tarvetta sille, että englanninkieliseen tutkintoon osallistumisoikeutta tulisi olla mahdollista hakea myös erikseen opetuskielestä riippumatta.

- Luonnoksen 16 §:n neljännessä momentissa mainitaan koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin, joka tekee päätöksen kokelaan osallistumisoikeuden epäamisestä meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin. Lakiesityksen perusteluissa ei kuitenkaan tarkenneta, millaisesta toimielimestä on kyse.

- OSKU pitää kokelaiden oikeusturvan kannalta erittäin oleellisena, että kokelaalla on oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan koesuoritukseen. Lakiluonnos tai esityksen perustelut eivät kuitenkaan nyt tarkenna, miten tämä todellisuudessa tulisi toteuttaa: kuka kyseiset tiedot antaisi, miten, milloin ja missä. OSKU näkee ongelmallisena, että oikaisuvaatimuksen määräaika on sidottu näin epäselvään määrittelyyn.

- Ylioppilastutkintoa koskevaa lainsäädäntöä nyt uudistettaessa olisi erinomainen tilaisuus tarttua toimenpiteisiin aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen edistämiseksi kokelailta perittävät tutkintomaksut poistamalla.

Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ylioppilastutkinnosta ja lukiolain muuttamisesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

SAMOK kannattaa esitystä joustavoittaa ilmoittautumista kokeeseen siten että kokelaan ei ilmoittautuessa tarvitse ilmoittaa kokeen pakollisuudesta. Myös esitys mahdollisuudesta pidentää tutkinnon suoritusaikaa sairastumisen vuoksi on kannatettava.

SAMOK pitää esitystä englanninkielisestä ylioppilastutkinnosta tervetulleena ja uskoo että sellaiselle on kysyntää yhä kansainvälistyvässä Suomessa. SAMOKin näkemyksen mukaan Suomea tulee kehittää yhä houkuttelevammaksi maaksi kansainvälisille toimijoille ja englanninkielisellä koulutuksella on tässä suuri merkitys.

SAMOK suhtautuu varauksella kokelaan rajoittamattomaan oikeuteen uusia kertaalleen hyväksytyjä ylioppilastutkinnon kokeita. SAMOKin näkemyksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista että hyväksytyjä kokeita uusitaan ilman rajausta.

Suomen Rehtorit ry

Ylioppilastutkintolain muutokset ovat pääsääntöisesti kannatettavia ja niiden valmistelu on ollut vuorovaikutteista ja tehty riittävän laajalla asiantuntijajoukolla. Muutokset parantavat koulutuksellista tasa-arvoa ja korostavat ylioppilastutkinnon merkitystä yleissivistävän lukiokoulutuksen tavoitteiden toteutumisen arvioimisessa.

Tutkinnon vähimmäiskoemäärän laajentaminen 4-5 oppiaineeseen on kannatettavaa yleissivistävyyden korostamiseksi. Lukiokoulutuksen 18 pakollisen oppiaineen antamaa yleissivistystä kartoitetaan aikaisempaa paremmin myös oppiainerajat ylittävillä tehtävillä kaikissa oppiaineissa.

Englanninkielisen tutkinnon järjestämismahdollisuus myös muissa kuin englanninkielistä opetusta antavissa lukioissa ylläpitää koulutuksellista tasa-arvoa ja parantaa globaalien työmarkkinoiden käytettävyyttä myös suomalaisilla lapsiperheillä. Nuoret ovat saattaneet opiskella vanhempien työkaksojen aikana jollakin muulla kuin suomen/ruotsin kielellä ja paluumuuton jälkeen englanninkielisen tutkinnon mahdollisuus parantaa näiden nuorten jatko-opintomahdollisuuksia.

Ylioppilastutkintolautakunta antaa lakiesityksen mukaan määräykset sekä kokeisiin ilmoittautumiseen että maksujen perimiseen liittyvistä menettelyistä. Esitys on järkevä ja mahdollistaa ilmoittautumisen ja maksujen perimisen suoraan Ylioppilastutkintolautakunnalle. Nykykäytäntö maksujen keräämisestä ja seurannasta on työllistää koulutuksen järjestäjiä tarpeettomasti.

Koesuorituksen arvostelua koskevan oikaisumenettelyn siirtyminen suoraan Ylioppilastutkintolautakunnalle on myös koulun toimintaa helpottava muutos. Nykyinen menettely tarkistusarvostelujen välittämiseen lautakunnalle rehtorin kautta voi johtaa tulkintaongelmiin esim. määräajoissa. Lisäksi se on ristiriidassa vakiintuneiden oikaisumenettelykäytäntöjen kanssa. Oikaisua haetaan lakiesityksessä siltä taholta, joka on päätöksen tehnyt.

Suomen ruotsinopettajat ry

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ylioppilastutkinnon rakenteeseen. Suomen ruotsinopettajat ry:n mukaan lukiokoulutusta tulee kehittää niin, että se mahdollistaa joustavan, pitkäjänteisen ja monipuolisen kieltenopiskelun kaikille opiskelijoille. Opinnoissa tulee olla tilaa kieltenopiskelulle, ja kielitaitoa pitää arvostaa. Yhdistys kannattaa siksi esitystä, jonka mukaan kokelaan tulee suorittaa nykyisen yhden reaaliaineen kokeen sijasta kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen ja toisen kotimaisen kielen koe.

Suomen uskonnonopettajain liitto SUOL ry

Suomen uskonnonopettajain liitto SUOL ry

-kannattaa ylioppilaskokeen uudistamista siten, että reaalikokeen kirjoittaja suorittaisi kaksi reaalkoetta tai reaalikokeen ja vieraan kielen kokeen.

-ei kannata hylätyn ja hyväksytyin kokeen rajatonta uusimismahdollisuutta, vaan pitäytyy Gaudeamus igitur -työryhmän esitykseen uusintakertojen määrästä.

-kannattaa englanninkielisen lukiokoulutuksen ja ylioppilastutkinnon järjestämistä varauksin. Koulutus ei saa heikentää suomen- ja ruotsinkielisen lukiokoulutuksen ja ylioppilaskokeiden resursseja. Englanninkielinen ylioppilastutkinto olisi mahdollinen vain englanninkielisen lukiokoulutuksen suorittaneelle

Suomen ylioppilaskuntien liitto ry

SYL suhtautuu positiivisesti ylioppilastutkinnon järjestämiseen englannin kielellä. SYL kannattaa lämpimästi lakiesitykseen sisältyvää ehdotusta siitä, että englanninkielinen tutkinto olisi kotimaisilla kielillä suoritettuun tutkintoon nähden vaativuudeltaan ja rakenteeltaan vastaava ja että siihen sisältyisi kansallisen kielen koe. SYL muistuttaa, että opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kokeiden arvioinnissa tulee säilyä, mikä edellyttää riittävää määrää englantia hyvin osaavia sensoreita.

SYL näkee ylioppilastutkinnon rakenteen muuttamisessa positiivisena kielten opiskeluun kannustamisen. SYL kuitenkin esittää huolensa siitä, saattaako muutos hankaloittaa korkeakoulutukseen pääsemistä, kun tutkinto muuttuu vaativammaksi. SYL pitää tärkeänä, että opiskelijoille on joka tapauksessa olennaista turvata riittävä ohjaus opintojen ja tutkinnon suorittamisen sujuvuuden takaamiseksi.

SYL puoltaa esityksen muutoksia ylioppilastutkinnon suorittamisen sujuvoittamisesta poistamalla jäykkä erotelu pakollisiin ja ylimääräisiin kokeisiin sekä mahdollistamalla hylätyn tutkinnon hyväksytyjen kokeiden ja erillisinä suoritettujen kokeiden sisällyttämisen uuteen tutkintoon.

Suomen Yrittäjät ry

- Pidämme hallituksen esitystä pääkohdiltaan oikeansuuntaisena ja kannatettavana.
- Kiitämme esitystä tutkinnon rakenteen tasapainottamista ja vaatimustason nostamista sekä tutkinnon suorittamista edistävien menettelyjen joustavoittamista.
- Lisäksi kiitämme esitystä siitä, että ylioppilastutkinnon voisi suorittaa jatkossa myös englanniksi.
- Kun ylioppilastutkinnon suorittaminen käy mahdolliseksi englanniksi, esitämme, että lukiolakia päivitetään siten, että se antaa mahdollisuuden järjestää ylioppilastutkintoon johtavaa opetusta tilauskoulutuksena Euroopan talousalueen ulkopuolisille ja myös talousalueen ulkopuolella.
- Ylioppilaskokeiden arviointia esitämme parannettavan siten, että arvostelun olisi arvosanojen lisäksi sisältävä aina myös yksityiskohtaisempi kuvaus henkilön kokeissa näyttämästä osaamisesta.
- Lisäksi esitämme kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi, että koesuoritusten alustava ja lopullinen arvostelu suoritettaisiin aina anonymisoidusti ja että osa kunkin lukion koesuorituksista arvottaisiin arvosteltavaksi muissa oppilaitoksissa.
- Haluamme antaa tunnustusta tutkinnon sähköistämisestä ja sen myönteisistä vaikutuksista koko varhais- ja nuoruusvuosien oppimissyklin päivittämiselle ja toivomme, että tutkinnon digitalisaation kehittämistä jatketaan määrätietoisesti myös tulevaisuudessa ja että sille varataan riittävät resurssit ja kokeilumahdollisuudet.

Taloudellinen tiedotustoimisto TAT

TAT kannattaa ylioppilastutkinnon uudistusta. Jotta ylioppilastutkinnon uudistus sujuvoittaa nuoren siirtymistä jatko-opintoihin, tarvitsee nuori lisää ohjausta jatko-opinnoista ja uravalinnoista jo lukiokoulutuksen alussa- ei loppupäässä.

Ylioppilastutkinnolla on ollut kautta historian lukiokoulutusta, sen sisältöjä ja jopa pedagogiikka ohjaava vaikutus. Digitalisaatio on yksi (tulevaisuuden) keskeinen työelämätaito. Ylioppilastutkinnon sähköistäminen on ollut kannatettava asia. Ylioppilastutkinnon sähköistymisestä siirtyminen ”digitaaliseen ylioppilastutkintoon” valmistaisi nuoria nykyistä paremmin työelämätaitoihin ja jatko-opintoihin. Lisäksi digitalisaatio mahdollistaa tehokkaan materiaalien ja opinto-ohjauksen ratkaisujen levityksen.

TAT tukee kaikkia niitä toimia, joilla tuetaan lukiolaisnuoren tasapainoista ja ilon täyttämää lukioaikaa. Ylioppilastutkinto kruunaa hienosti nuoren kasvun yleissivistävässä lukiossa. Lukiouudistuksessa yleissivistys on

tuotava 2020-luvulle. Silloin siihen sisältyvät ajantasainen, mielenkiintoinen pedagogiikka, sisällöt ja valtakunnallinen päättökoe. Talous- ja työelämätaidot ovat 2020-luvun avaintaitoja, joita ylioppilastutkinnossa tulee tavalla tai toisella mitata.

Tehy ry

Tehy ry pitää kannatettavana, että ylioppilastutkinnon rakennetta muutetaan siten, että se mittaa laajemmin ja monipuolisemmin lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvia opintoja. On tärkeää, että ylioppilastutkinnon kokeita on mahdollista uusida nykyistä joustavammin sekä tutkinnon suorittamisen aikana että sen jälkeen. Tämä järjestely edistää kokelaiden mahdollisuuksia päästä todistusvalinnalla toteutettaviin jatko-opintoihin. Lakimuutos ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisesta rajoituksetta on merkittävä jatko-opintomahdollisuuksien kannalta, muun muassa siksi, että opintojen ohjaus ja opiskelijoiden saama tuki opintojen suunnitteluun vaihtelee oppilaitoksittain.

Esityksen tavoitteet ehkäistä tutkinnon suorittamisen keskeyttämistä ja hyväksytyä suorittamista sekä tavoite nopeuttaa jatko-opintoihin siirtymistä on kannatettava.

On hyvä, että myös muu henkilö kuin lukiokoulutuksen oppimäärän suorittanut on oikeutettu ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Elinikäisen oppimisen näkökulmasta on merkittävää, että henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa voi halutessaan osoittaa osaamistaan suorittamalla ylioppilastutkinnon kokeita erillisenä kokonaisuutena.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

STTK katsoo, että matematiikan kokeen tulisi olla kaikille ylioppilastutkinnon suorittajille pakollinen. Matematiikan kokeen pakollisuus olisi muutos nykyiseen ja samalla se olisi selkeä koulutuspoliittinen linjaus matematiikan osaamisen vahvistamiseksi.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden kielitaidon vahvistaminen tavoiteltavaa, ja siksi esitys kahteen reaalikokeeseen tai vaihtoehtoisesti yhteen reaalikokeeseen ja yhteen vieraan kielen kokeeseen osallistumisesta on perusteltu.

STTK korostaa, että uudistuksessa on huolehdittava erityisesti kaksoistutkinnon suorittajien yhdenvertaisesta mahdollisuudesta suorittaa englanninkielinen ylioppilastutkinto.

Yksityiskoulujen Liitto ry

Tutkinnon rakenne

Pidämme hyvänä esitettyä uutta ylioppilastutkinnon rakennetta, jossa reaaliaineet on kytketty koepareiksi. Tällä tavalla voimme varmistaa matematiikan ja toisen kotimaisen kielen suorittamisen nykyistä suuremman volyymin. Toisaalta, jos kokelas ei suorita em. ylioppilaskokeita, tulee hänen suorittaa joko ”laaja reaali” tai reaalien lisäksi jokin kieli.

Ylioppilastutkinnon vaatimustason lievä nostaminen on kannatettavaa.

Hylättyyn tutkintoon sisältyvien hyväksytyjen kokeiden säilyminen

On kannatettavaa ja ylioppilaskokeen suorittajan näkökulmasta kohtuullista, että hylättyyn ylioppilastutkintoon sisältyviä yksittäisiä ylioppilaskokeita voidaan hyväksilukea myöhemmillä tutkintokerroilla esitetyn määräjän puitteissa.

Pakollisten ja ylimääräisten kokeiden erottelu

On kannatettavaa, että jatkossa ylioppilaskokeeseen ilmoittautuvalta nuorelta ei edellytetä ennakoon sitovaa päätöstä pakollisista ja ylimääräisistä kokeista.

Oikeus uusial hyväksytyt ylioppilaskoe rajoituksetta

Yksityiskoulujen liitto ei pidä järkevänä hyväksytyt yo-kokeen rajoittamatonta uusimisoikeutta. Hyväksytyt yo-koe tulee saada uusia esimerkiksi 3-4 kertaa, mikä riittää suhteessa uuteen yliopistojen valintamenettelyyn. Rajoittamaton uusinta-oikeus saattaa kääntyä suorittajaansa vastaan mahdollisesti laskevan motivaation ja mahdollisen viivästyvän jatko-opintoihin siirtymisen vuoksi.

Englanninkielinen ylioppilastutkinto

Yksityiskoulujen Liitto kannattaa mahdollisuutta suorittaa ylioppilastutkinnon kokeet englannin kielellä. Opiskelijalla tulisi olla oikeus suorittaa ylioppilastutkinto englannin kielellä myös sellaisessa tapauksessa, jossa opiskelija ei ole suorittanut lukio-opintojaan englanniksi. Tällöin rehtori harkitsee millä edellytyksillä opiskelija voi osallistua englanninkieliseen yo-kokeeseen.

Äidinkielen opettajain liitto ry

ÄOL ei kannata esitystä, että ylioppilastutkinnon voisi jatkossa suorittaa myös englanniksi (1 § ja 6 §). Meillä on jo toimiva IB-lukioiden verkosto ja IB-tutkinto, joita kannattaa kehittää edelleen.

Esityksen mukaan hyväksytyt kokeen saisi uusia rajoituksetta (17 §). Tieto jatkuvan uusimisen mahdollisuudesta voi vaikuttaa kielteisesti kokeisiin valmistautumiseen, lisätä lukioissa koejärjestelyjä ja muuttaa myös arvosanojen arvoa. Toivommekin, että säädöstä kokeiden rajattomasta uusimisesta tarkistetaan, mikäli edellä mainittuja ongelmia ilmenee.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Ylioppilastutkintoa koskeva lainsäädäntö on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan vastaamaan lukiokoulutuksen ja tulevaisuuden vaatimuksia. Ylioppilastutkinnolla on nyt kaksi päätehtävää. Tutkinnon avulla mitataan lukiokoulutuksen oppimäärän tuottamia tietoja, taitoja ja kypsyyttä. Lisäksi tutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Suomalainen ylioppilastutkintotodistus on myös kansainvälisesti tunnustettu ja arvostettu osaamisen ja jatko-opintovalmiuden osoitus.

Vasemmistoliitto haluaa kehittää ja uudistaa toisen asteen koulutusta kokonaisuutena. Lähtökohtana tulisi olla toisen asteen dualimallin tarpeettomien raja-aitojen madaltaminen siten, että opiskelijat pystyvät entistä joustavammin valitsemaan opintoja sekä lukion että ammatillisen koulutuksen piiristä. Vasemmistoliitto näkee, että ylioppilastutkintojärjestelmästä asteittainen luopuminen tukisi toisen asteen koulutuksen kokonaisvaltaista kehittämistä.

Ylioppilastutkinnon painoarvoa opiskelijavalinnoissa on tällä hallituskaudella kasvatettu ja Vasemmistoliitto ei pidä tätä hyvänä kehityksenä. Tosi asiassa opiskelijavalinnat ovat toimineet lähtökohtana myös lukion ja ylioppilastutkinnon uudistamisessa. Valintajärjestelmää tulisi kehittää koko toisen asteen näkökulmasta yhtäläisempään suuntaan. Korkeakouluvalinnoissa tulisi myös siirtyä valintatapoihin, jotka tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa esimerkiksi sillä, että pääsykokeita varten ei ole tarpeen käydä maksullisia valmennuskursseja. Korkeakouluopintoja pitäisi avata enemmän toisen asteen opiskelijoille, ja johdantotyyppiset opinnot voisivat toimia väylänä tutkinto-opintoihin.

Ylioppilastutkinnon ja koko lukiokoulutuksen tulevaisuuteen vaikuttaa suuresti päätös ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisäämisestä väylänä korkeakoulutukseen. Hallituksen esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut ovat sopineet, että vuoteen 2020 mennessä todistusvalinnasta tulee pääasiallinen väylä korkeakoulutukseen ylioppilastutkinnon arvosanojen ja ammatillisen perustutkinnon arvosanojen perusteella.

Ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääminen on iso muutos, joka vaikuttaa koulutuksen järjestäjiin ja opiskelijoihin niin toisella kuin korkea-asteellakin. Tämä johtaa myös kehitykseen, jossa opiskelijoiden odotetaan erikoistuvan entistä aikaisemmassa vaiheessa. Laajan yleissivistyksen tarjoaminen on Vasemmistoliiton mukaan oltava edelleen lukiokoulutuksen ensisijainen tehtävä. On myös kyseenalaista, toteutuuko hallituksen esityksen hyvä tavoite ylioppilastutkinnon kokeisiin liittyvän henkisen kuormituksen vähentämisestä kokeiden painoarvoa väylänä korkeakoulutukseen lisäämällä.

Myös hallituksen esityksessä todetaan, että ylioppilastutkinnolla on tosiasiallisesti merkittävä lukio-opintoja ja opiskelijoiden ainevalintoja ohjaava rooli, joka tulee jatkossa entisestään korostumaan ylioppilastutkinnon merkityksen kasvaessa korkea-asteen opiskelijavalinnoissa. Lisäksi todetaan, että lukio-opiskelijoiden on opintojaan ja ylioppilaskirjoituksia koskevia valintoja tehdessään oltava tietoisia valintojensa vaikutuksista jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Tällä on merkitystä myös perusopetuksen oppilaiden pohtiessa siirtymistä toisen asteen opintoihin. Laadukkaan opintojen ohjauksen merkityksen arvioidaan hallituksen esityksessä korostuvan sekä perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa.

Vasemmistoliitto näkee tällaisen kehityssuunnan lukiokoulutuksen yleissivistävän tehtävän kannalta ongelmallisena. Kehityssuunta, jossa opiskelijoiden oletetaan tekevän pitkälle tulevaisuuteen vaikuttavia valintoja jo hyvin nuorena siirryttäessä perusopetuksesta lukioon lisää myös nuorten kotitaukausta johtuvia eroja ja lisää korkeakoulutuksen periytyvyyttä.

Vasemmistoliiton mukaan on ongelmallista, että valintakoeuudistuksesta ei ole käyty kunnollista poliittista keskustelua, vaan se on toteutettu eduskunnan ulottumattomissa olevien prosessien kautta. Ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääminen on iso muutos, joka vaikuttaa koulutuksen järjestäjiin ja opiskelijoihin niin toisella kuin korkea-asteellakin. Tästä huolimatta se toteutetaan ministeriön ja korkeakoulujen välisten tulosneuvotteluiden kautta.

Kalliita valmennuskursseja tarjoavat yritykset siirtyvät jatkossa todennäköisesti lukion puolelle ja jopa peruskouluun, jos ylioppilaskirjoitusten painoarvoa korkeakoulutukseen pääsystä vahvistetaan. Tämä voi pahentaa entisestään ongelmaa, jossa lukiokoulutuksen aloittamisen esteenä tai keskeyttämisen syynä on perheen heikko taloudellinen tilanne.

Vihreä eduskuntaryhmä

Vihreä eduskuntaryhmä pitää esitettyjä muutoksia pääosin perusteltuina ja kannatettavina. Haluamme kuitenkin huomauttaa, että sekä englanninkielisessä ylioppilastutkinnon suorittamisessa että opintojen ohjauksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota oppilaiden ja oppilaitosten väliseen yhdenvertaisuuteen.

Lakiluonnoksen mukaan ylioppilastutkinnon voi suorittaa englanniksi, mikäli opiskelijan pääasiallinen opiskelukieli on ollut englanti. Englanninkielisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa myös muut opiskelijat rehtorin päätöksellä, mikäli opiskelijan kielitaito katsotaan riittäväksi. Vihreä eduskuntaryhmä huomauttaa, että päätös ei saa olla yksin koulun rehtorin käsissä. Päätöksen tueksi on luotava yhteiset käytänteet ja päätöksessä on hyödynnettävä läpinäkyviä kielitaidon arviointimenetelmiä, jotta oikeus englanninkieliseen ylioppilastutkintoon voidaan taata yhdenvertaisesti kaikille opiskelijoille.

Lakiluonnoksessa on esitelty monia keinoja ylioppilastutkinnon suorittamisen ja siihen ilmoittautumisen joustavoittamiseksi. Vihreä eduskuntaryhmä pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Vihreä eduskuntaryhmä haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että vapauden lisäksi on tarjottava myös riittävää opintojen ohjausta.